לציונות—לסוציאליזם—לאחוות עמים
יום ו', ו' בתמוז תשמ"ז, 3 ביולי 1987 / שנה מ"ד מס' 13384 / המחיר 1.50 ש"ח כולל מע"מ

מפעיל הטרור השיעי הופיע אמש בפאריס עם דרכון דיפלומטי

מאת ארנון יפה, כתבנו בצרפת

פאריס. — וואיד גורדג'י, מספר שניים בשגרירות איראן, המבוקש ע"י משטרת צרפת כמפעיל רשת הטרור שביצעה את גל הפיצוצים בסתיו 1986 בפאריס, הופיע אמש במסיבת עתונאים בשגרירות איראן, כשהוא מציג דרכון דיפלומטי חדש.

הוא מסר, כי עפ"י הצעת משרד החוץ הצרפתי ברח ממעונו ומצא מקלט בבניין השגרירות, בהתחמקו ממעצר. הוא תאר את עצמו כדיפלומט, ואמר שישאר בתוך בניין השגרירות כל עוד תבקש משטרת צרפת לעצרו לחקירה.

השרותים הצרפתיים גילו אתמול, כי וואיד היה בעל מכונית הב.מ.וו. ממנה הושלך מטען חומר נפץ אל תוך ההמון מול חנות "טאטי" ברו דה רן.

גורם צבאי בכיר העוסק בתקציב הביטחון ל"על המשמר":

צה"ל תובע עוד 400 מיליון דולר לשנה הבאה גם אם יבוטל ה"לביא"

"צה"ל איבד האמון בממשלה בנושא התקציב" ■ "ביטול הפרויקט לא יפתור הבעיה ועדיף שהשרים יבינו זאת כבר עתה"

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

גם אם תחליט ממשלת ישראל לבטל את פרויקט ה"לביא", יתבע צה"ל מהאוצר תוספת תקציבית של כ־400 מיליון דולר בשנה הבאה. בשיחה עם "על המשמר" אמר גורם צבאי בכיר העוסק בתקציב הביטחון: "מי שחושב שמדינת ישראל יכולה לקבל החלטה

(סוף בעמוד 4)

לאחר התערבות שמיר — פרץ ישתדל בצרפת למען נקש

חריש עשוי לעתור לבג"ץ נגד בית הדין הרבני שיבטל צו עיכוב יציאה המונע גירוש נקש, שעתירתו נדחתה אתמול

מאת כתב "על המשמר" לענייני משפט

השר יצחק פרץ מבקש להיפגש עם שר המשפטים של צרפת כדי לפעול לביטול הסגרתו של ויליאם נקש. בכך נענה פרץ לבקשת רעייתו של נקש ועורכי־הדין שלו, שפנו אליו כדי שיפעל למניעת גירושו מישראל.

בשבוע שעבר שיגר מנכ"ל משרד ראש הממשלה, יוסף בן־אהרון, מברק אל שגריר ישראל בצרפת, עובדיה סופר, וביקש ממנו שיארגן פגישה בין השר פרץ לבין שר המשפטים הצרפתי.

במשרד החוץ התרעמו על התערבותו של השר פרץ בעניין הסגרת נקש. לכן נשלח מברק ממשרד החוץ אל השגריר סופר ובו הנחייה מפורשת שלא יעסוק בפרשת נקש אלא בתיאום עם

(המשך בעמוד 2)

פרץ (מימין) ישתדל בעידוד שמיר (צילום: רחמים ישראלי)

קצין בודק יחקור נטישת מתקן בטחוני על־ידי אנשי מילואים

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

אלוף פיקוד המרכז, עמרם מצנע, מינה קצין בודק שיחקור את פרשת נטישת מתקן מבצעי על־ידי אנשי מילואים שהיו אמורים לאבטח אותו.

פרשה משמעותית זו נתגלתה בימים האחרונים למרות שבוצעה במחצית חודש מאי. מאז טרם נקט צה"ל באמצעים משמעתיים כלשהם נגד חיילי המילואים שנטשו את

(סוף בעמוד 4)

אל מנויי "על המשמר"
המוסף
תמיד בתנועה
60 שנה לקיבוץ הארצי
יחולק למנויים בעיר
ביום ראשון, 5.7.87.
נא להשאיר את תיבות הדואר פתוחות.

אל קניינית סריגים ואריגים
שטנג טקסטילים בע"מ
יצור ושיווק בדי אופנה
ספקי המחסן הגיישותף והמושביר
חדש לנבחנים ומשנים — שוק ישיר בחסכון כספי גדול
שמחים להזמינך לחנותנו החדשה
בקולקציה להספקה מיידית בדי קיץ, מעבד וחורף
גם בכמויות קטנות: דיולן כותנה וכותנה:
אינטרלוק — פוטר III חוטים
סינגל — פוטר II חוטים
ריב — פטנט
לה קוסט — ריב 1/1
צווארונים, שרווליות — ריב 2/2
בייבי גרואו — ג'יקרדים
אריגים למכנסיים וחולצות. סריגים לשילובים מיוחדים.
מבחר גדול של דוגמאות מודפסות לילדים ולנשים.
בייבי גרואו מודפס, חלק ואינטרלוק מודפס לתינוקות.
שירות פליסים מהיר לפי דרישותייך.
משלוחים דרך משקי הנגב, משקי הדרום, עזרה, עלה ובכל דרך הנוחה לכם
ליליגנבלום 24, פינת הרצל תל־אביב, טל. 653584, 03-653796

מטה המאבק בהסתדרות לקראת שביתה כללית ● עמוד 28
רבין יגיע מחר עם ההצעות האמריקניות ● עמוד 2
צו־על־תנאי בפרשת "ילדי בראזיל" ● עמוד 4
פרס והליכוד עדיין תומכים ב"לביא" ● עמוד 3

יגאל ארנון מתפטר מ"הבינלאומי" בעקבות ההחלטה להעמידו לדין

מאת אודי נחשון, כתבנו הכלכלי בת"א

עו"ד יגאל ארנון, יו"ר הדירקטוריון של הבנק הבינלאומי, הודיע אתמול על כוונתו להתפטר מתפקידו, בגלל ההחלטה להגיש נגדו כתב אישום בפרשת "הפגישה הלילית". דירקטוריון הבנק יתכנס לדון בבקשתו בשבוע הבא.

עו"ד ארנון פנה אתמול במכתב למזכיר הבנק הבינלאומי וביקשו לכנס את

(המשך בעמוד 2)

ההכרעה על ה"לביא"

שר הבטחון יצחק רבין מסיים את ביקורו החטוף בארה"ב בהצלחה ניכרת: בכיסו הבטחה ברורה של משרדי ההגנה והחוץ בוושינגטון לרפד לישראל את נפילת ה"לביא". כלומר לסייע כספית בביטול הפרוייקט, וברכישה של מטוסים אמריקניים חילופיים. על אף שהיקף הסיוע המיוחד אינו ניתן לכימות פשוט, מן הדיווחים עולה בבירור, שמדובר בסכומים הנאמדים במאות מיליוני דולרים. זאת ועוד. אם אכן השיג רבין בארה"ב פריצת־דרך בנושא הרגיש של קביעת מחיר הנשק מתוצרת אמריקנית הנמכר לישראל, באופן שיהיה זהה למחירו של אותו פריט־נשק כשהוא מסופק לצבאה של מדינה החברה בנאט"ו (כלומר, ללא הוצאות פיתוח מלאות), תהיה לכך השלכה ממושכת על כל עיסקות־הרכש בין צה"ל לצרכנים אמריקניים. זהו תקדים לחסכון, שימשך לאורך שנים רבות, וערכו הנוכחי גבוה מאד.

גם המרכיבים האחרים של "חבילת הממתקים", האמורים להמתיק לנו את גלולתו המרה של ה"לביא" המקורקע לתמיד, קובעים תקדימים חשובים בתחומי הסיוע האמריקני לישראל. עצם הנכונות של משרד ההגנה להשתתף במימון עלות־החיסול, היא חידוש חשוב ביותר. עד כה נמנע משרד זה ממעורבות כלשהי בעזרה כספית ישירה או עקיפה לישראל, מתוך חשש שמעורבות כזו תגרום להעתקת מרכז הכובד של הסיוע הבטחוני מאחריותו של משרד החוץ לאחריותו – ובעיקר לתקציבו – של משרד ההגנה. עתה, בתמורה לקיפול ה"לביא", מוכן וויינברגר לסטות מן הכללים הקודמים, ולפתוח דף חדש, הרבה יותר נוח עבור ישראל, המעוניינת לזכות גם כאן במעמד המיוחד שיש למדינות נאט"ו. ההשתתפות התקציבית העקית של ארה"ב בנאט"ו נזקפת כולה לחשבון תקציב ההגנה הפדראלי הרגיל, ואיננה נתפסת כ"סיוע חוץ" לצבאות גרמניה או איטליה. היא נשענת, לכן, על בסיס תוכנית העבודה הרב־שנתית של הפנטאגון ומשוחררת מן האישורים השנתיים של הקונגרס, ומן הלחצים הפוליטיים הנלווים לכך.

את פרוייקט מטוס ה"לביא" צריך היה להפסיק (לא להתחיל) גם בלי סיוע אמריקני נוסף, אלא מנימוקים ישראליים גרידא: זהו מטוס יקר מדי, רחוק מדי ומיושן מדי עבור צה"ל וחיל האוויר הישראלי. הוא עלול, אם ימשך פיתוחו, לפגוע קשות בתקציב הבטחון ולערער את הבטחון הלאומי. די בכל הנימוקים המקוממים כבדי המשקל (כולל דו"ח מבקר המדינה) כדי לסיים את החזיון הממשלתי על עתיד ה"לביא" – ולרעתו. ההבטחות העקביות שניתנו לשר רבין על־ידי ראשי הממשל בוושינגטון, אם אכן יוחלט להפסיק את הפרוייקט, צריכות להכריע גם את דעתם של המהססים. ולבסוף, תזכורת: כל דבר שהשר אריאל שרון היה בעדו, הסתיים בפאשלה, כשלון או מפולת. הפעם צריך לדעת להגיד לו 'לא'.

ציורמצב

אזמל/ביקור האדמירל

טינופת־מתנועעת

לא להיבהל: לא במוסר מדובר כאן, בקשר להזמנתו של האדמירל מרינו מצ'ילה, אלא בשכל, ובחוסר־שכל. נניח שהישראלים שהזמינו את האדמירל מרינו הם קהי־חושים כלפי מעלליו של האורח הנכבד. נניח שהם שווי־נפש ביחס לעובדה שהאדמירל הזה הוא־הוא ממציא שיטת בתי הכלא הצפים ומרתפי העינויים בחדרי המכונות של אניות הצי הצ'יליאני. בכל זאת עליהם לדעת שהאיש הזה בזוי ומאוס על־ידי מיליוני בני־אדם בעולם כולו, וגם על מרבית בני עמו.

האנשים שהזמינו את מרינו לישראל, אולי ליבם גס בתקוות ובחלומות, אבל היה עליהם לדעת שהדור אשר עולה היום במעלות השלטון בכל ארצות הדמוקרטיה זוכר — כאחת החוויות המכאיבות ביותר — את הבגידה בסלוודור איינדה בספטמבר 1973. הדור הזה זוכר את הסיכוי שהיה, פעם ראשונה, לכונן באמריקה הלאטינית משטר דמוקרטי־סוציאליסטי אמיתי. האיש הזה, אדמירל מרינו, הוא לגבי בני הדור הזה גועל־נפש־מתהלך־על־שניים, מין טינופת־מתנועעת.

ביקורו בישראל עוד יעלה לנו במחיר כבד מאד, גבוה הרבה יותר מכל רווחי הייצוא שמישהו מתכנן אולי לעשות מן האורח. הרי־בסופו־של־דבר ישתחרר העם הצ'יליאני מנוגשיו, ופינושה ומרינו גם יחד יובלו אחר כבוד אל המקום בו היום שליטי ארגנטינה של אתמול.

מה נאמר אז לנשיא צ'ילה של מחר — שיהיה מן הסתם אחד מבוגרי בתי הכלא הצפים של מרינו — ולאן נוליך אז את חרפתנו? על שכל אני מדבר כאן, על תועלת, לא על מוסר חלילה.

גדי יציב

מטרת דמות/ חריש

עדיין טעם מר

לא ימים ולא שבועות ישב היועץ/שופט חריש על הגדר. חודשים רבים עברו מאז חשפה העיתונות (ליתר דיוק "ידיעות אחרונות") את פרשת "הפגישה הלילית". חודשים עברו והוא עדיין התפתל בסבך ה"עקרונות" שעטף בו את עצמו. חודשים רבים לא ידע להיות מורם מעם, להיות יועץ משפטי נחוש החלטה ואובייקטיבי, למלא את החלל שהותיר אחריו פרופ' יצחק זמיר. גם ועדת משפטנים בכירים לא יכלה לו, לחריש, כפי שיכלה לו העיתונות שלא הירפתה מהנושא וחזרה ודשה בו בכותרות, התחקירים ובכתבות צבע, והיועץ/ שופט, עדיין בשלו, עדיין חיפש את הדרכים לחלץ מהסתבכות את אלה, דווקא אלה, שאסור לחלץ אותם. אלה החייבים לשמש דוגמא לכולנו לטוהר־מידות מירבי. לפתע נוכחנו, בשנים האחרונות, כי משפטן אינו פרה־קדושה והוא מועד לפורענות לא פחות מכולנו, ואולי אף יותר. המקרים בהם עורכי־דין הסתבכו בפלילים או ב"כמעט פלילים" הפכו לרצף מסתבר, שקשה כבר להסתירו מתחת לפעלולים משפטיים או "משפטי־דמה" של לשכת עורכי־הדין.

ניתן לומר שאתמול ניצח שלטון החוק, ואולי גם נצחה העיתונות, אך, כפי שהורגלנו באחרונה, זה בא מאוחר מידי (ראה פרשות השב"כ, נאפסו, נקש ועוד כהנה וכהנה) והטעם המר של שלטון החוק המתמוסס, עדיין נישאר.

אפי לנדאו

קטלוג/יצאו לאור השבוע

שממה אחרי שבוע הספר

סיפורת

● רוביק רוזנטל: "צעקה שקטה"; ספריית פועלים; 13.5 ש"ח.

● רוברט גרייבס: "שלום ולא להתראות"; זמורה־ביתן.

● אורלין וו: "חוב של כבוד"; זמורה־ביתן.

מדע בדיוני

● סמואל דליייני: "דאלגרמן"; זמורה־ביתן.

"המשמר"

בשטח / גלי צה"ל

ה"בטלן" בלע את הפיתיון

"איפה בריג'יט ברדו? למה היא לא באה?" צרח בהתלהבות ה"בטלן" אבי קושניר לאחר שסיים בהצלחה גלישת סנפלינג מגג מלון "הילטון" בתל־אביב (17 קומות). זו היתה הגלישה השנייה בחייו. את הראשונה, לשם אימון, עשה ביום שישי האחרון מדירתו שבקומה החמישית, בהדרכתו של המומחה לגלישת סנפלינג שמעון חורב, שאף גלש עם קושניר אתמול. מה הביא את קושניר למיבצע נועז כזה? (17 קומות — אפילו מלמטה זה נראה מפחיד). אז ככה, הוא מסביר. קודם כל למען הפירסום העצמי שלו, הוא מצטנע, וגם בשביל החברים בגל"צ, שאתמול החלו בשידור תוכנית אחר צהריים חדשה בשם "יום יום רג". התוכנית תשודר מידי יום בין 2 ל־4 בגל"צ, בהגשתם וכמובן, של אלי ישראלי וארז טל. את שיר הפתיחה לתוכנית, "עבודות מסוכנות", שכתבו רני אילתי וגיא מרוז מבצעים דטנר וקושניר. בשעת ההקלטה הציעו לתוכנית לקפוץ מגג הילטון לאולפנוע של גל"צ, שהתמקם אתמול מעל חוף הילטון, משם שודרה תוכנית הפתיחה. קושניר, כאמור קיבל את ההצעה וגלש ממרומי "הילטון" למטה כדי להמחיש עד כמה "עבודתו מסוכנת".

כ־200 צופים נשאו עיניים אל עבר קושניר. ביניהן כמה בנות

קושניר בחבלי הסנפלינג

היסטריות שאותן עניין יותר דווקא ארז טל. עוד לפני שידור התוכנית, הביאו יעל ונני, בנות ה־14, עוגה אל תוך האולפנוע וזכו לראות את ארז טל פנים אל פנים.

לנני יש 73 קסטות מוקלטות של תוכניות "מה יש" ו"סבבה בבסיס", שמגיש ארז טל. כשארז יוצא מהאולפן אל הצופים בחוץ, הן וחברותיהן עטות עליו. נני גומרת סרט צילום שלם על ארז. "גל"צ — הדת שלנו, ארז טל, האלוהים שלנו" הן צורחות. בשעה 3 החדשות. בשעה 3:15 קושניר יגלוש למטה, החבלים כבר משתלשלים מלמעלה. קושניר מנסה קודם רגל אחת "אני מפחד" — הוא צועק לאלי ישראלי במיקרופון שצמוד לצווארו. ישראלי וטל, מחוץ לאולפן צופים בקושניר "אלי, אלי" קושניר זועק בייאוש. "חם לי בידיים. הביצים נשרפות לי" והוא מתנצל בפני מאזיני גל"צ, על התבטאותו הבוטה.

שמעון חורב, המדריך, מרגיע אותו. למטה מחכה להם שמפניה צוננת שתרם המלון. קושניר רץ הביתה. בערב מחכה לו הופעה ב"אילוף הסוררת". דטנר יחכה לו שם רענן ורגוע. מה הוא משוגע? עדיף להתבטל...

רונית מורגנשטרן

רעל/הדו"ח

מסורת

קראו למבקר לומר לו בפניו,
שבחי כל הדברים שהעלה כל כתב,
דיברו בו נכבדות, החמיאו גם לדו"ח,
שהוא כתוב היטב וכלל אינו מרוח,
ממצאיו שקולים וגם דברים של טעם,
יכול המעלעל למצוא בו מדי פעם,
"היטבת לעשות", ברך כל מי שבא
והעניק למבקר כמה טפיחות חיבה.
וכשהלך האיש, אמרו דורשי שלומו:
"הבה ננהג בדו"ח זה ממש כמו בקודמו".
והם בדחילו וברחימו נטלו את המימסר
ובקליעת ניתור קלה זרקו אותו לפח

לזר

חוכמת זקנים/ שרון את לוי

השלווה הסטואית בה קיבלו דוד לוי ואריאל שרון את דו"ח מבקר המדינה, אשר על־פי עקרונות הכבוד נמנע מלהזכיר שמות, מובהרת מאימרתו של אוגדן נש: "שיחשבו עלי בני־האדם מה שהם רוצים, העיקר שלא יגידו לי את זה בפנים".

דוביק רוזנטל

רק רקע / ואלדהיים בעמאן

"פינה חמה" לנאצים

כשקורט ואלדהיים הגיע אתמול לביקור לירדן היה בדמשק מי שצחק.

יהודי סורי שעלה משם לא מזמן סיפר לי, כי ממשלת סוריה החזיקה משך שנים רבות נאצי לשעבר בתור "יועץ מיוחד לענייני יהודים". האיש, אחד מפרנסי קהילה יהודית גדולה בסוריה, סיפר, שהגיע פעם לדמשק לטפל בצרכי קהילתו. להפתעתו ראה, כי אנשי המודיעין הסורים מתייעצים עם "זר" לו רחשו כבוד ושמעו לדבריו. התברר שאותו איש שהוא נאצי נמלט ומצא מחסה בסוריה, קיבל באותה הזדמנות תעסוקה בתחום הקרוב ללבנו. הסורים נתנו לאיש משרד בבניין המודיעין בדמשק וכל עניין קטן כגדול הקשור בטיפול ביהודי סוריה היה מובא לעיונו וטיפולו.

מאז ימי המופתי חג' אמין אל חוסייני, שמרו הערבים בליבם "פינה חמה" לנאצים ויורשיהם. הנשיא המנוח אנואר סאדאת, מחולל השלום, היה אף הוא ממעריצי העוצמה של מכונת המלחמה הנאצית. הסימפטיה הערבית, לא־מפתיעה זו נמשכת עד לעצם ימים אלה. כשהתנהל המאבק סביב בחירתו של ואלדהיים כנשיא אוסטריה, תמכו כלי התקשורת הערבים, כמובן מאליו, בואלדהיים, וגינו את "הלחצים הציוניים" למנוע ממנו את קבלת התפקיד.

כאשר זכה בבחירות, היו כמדומני הירדנים הראשונים שברכו את הנשיא האוסטרי החדש. שאר מנהיגי ערב לא פיגרו אחריהם. ביקורו של ואלדהיים בירדן — ביקור ראשון במדינה ערבית — הוא מחווה הדדית בלבד והוכחה נוספת, כי שונאי ישראל מסוגים שונים תמיד ימצאו את הדרך איש אל רעהו.

עוזי מחניימי

מדף/ תיאטרון

מבט מן היציע השלישי

א.ג' ברוקט: "תולדות הדראמה והתיאטרון", מסדה, 1987.

איפה יושבים חובבי התיאטרון המשוגעים לדבר? — בבתי האופרה האירופיים המסורתיים, שלושה, ארבעה ולפעמים אפילו חמישה יציעים, זה מעל זה, ולמעלה, מה שמכונה בתיאטרון הצרפתי "האלים", אם משום קרבת היציע העליון לשמיים או בשל ביקורתם הנחרצת ו/או התלהבותם הסוערת של הצעירים, היכולים לרכוש רק את המקומות המרוחקים, העליונים, הללו.

תוך עיון בספרו של א.ג'. ברוקט, דמיתי שאני רואה את התפתחות התיאטרון מיוון ועד בקט, באירופה, אמריקה (שלה ניתן משקל יחסי מוגזם בשל היות המחבר תושב ארה"ב), במזרח הרחוק ואפילו בפרקים שנוספו (מתוך "האנציקלופדיה העברית") על תיאטרון היידיש והתיאטרון העברי, ביושבי באותו יציע עליון.

270 עמודי הספר אינם מספיקים אלא כדי לשרטט בקווים כלליים ביותר את התפתחות מבני־התיאטרון, המחזאות ושיטות הבימוי. כל מה שנאמר, בדוק ומדויק למדי, אבל אולי בשל התמציתיות, פסקני כספר לימוד לתיכון. למשל, הקטע המוקדש לסופוקלס מכיל עשר שורות.

נוסחאות נוסחאות, כמו ספר הכנה לבחינה, נגול המסך האדיר של התפתחות אמנות הבימה, ולא ברור למי, בעצם, כל זה מכוון. הלשון רהוטה, ההגהה הקפדנית (אומנם באינדקס נכתב שמו של יבגני ואכטאנגוב בשגיאה, אבל זה מקרה פעוט באמת) ובעיקר האיורים הרבים והנאים מגרים לחפש חומר נוסף, מעמיק יותר, עשיר יותר בפרטים.

בעצם זה מפליא, שאנחנו, עם של חובבי־תיאטרון מושבעים, הממלאים את האולמות, אין לנו ספרות תיאטרון של ממש בשפה העברית. ספרו של ברוקט לא ימלא מחסור זה, אבל הוא בכל זאת תרומה צנועה וחשובה.

גיורא מנור

עורך "עמודאחורי": אפי לנדאו

רבין יפיג התלבטויות השרים באמצעות הצעות אמריקניות

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי, ודליה רפאל כתבתנו בוושינגטון

שר הביטחון, יצחק רבין, ישוב היום מוושינגטון לישראל וידווח מיד עם שובו לראש הממשלה שמיר, לממלא מקומו פרס ולרמטכ"ל, על תוכן השיחות שניהל שם על ה"לביא". ומשמעותן. בישיבת הממשלה ביום ראשון, שתוקדש לנושא ה"לביא", יפרט רבין את שנאמר לו על־ידי שר החוץ ג'ורג' שולץ, ושר ההגנה, קספר ויינברגר.

גורמים צבאיים בכירים אומרים: כי "אין כל ספק ששר הביטחון חוזר ארצה כשהוא משוכנע סופית שיש לוותר על פרוייקט ה"לביא" ולקבל את ההצעות האמריקניות שהן מבחינתה של ישראל, מרחיקות לכת".

על פי ההערכה, יש לתשובות שיתן רבין בישיבת הממשלה חשיבות מכרעת לגבי שרי הממשלה שעדיין מתלבטים כיצד לנהוג בהצבעה הסופית על עתיד הפרוייקט.

צער והבנה

למרות שמבחינת האמריקנים "העניין סגור" וה"לביא" "מקורקע", גם להם יש רגשות מעורבים. במימשל וגם בקונגרס מביעים אישים רבים, מתנגדים ותומכים כאחד, צער והבנה לקשיים שתעמוד בפניהם ישראל, אם יוחלט על הפסקת הפרוייקט.

רבין עצמו לא קיבל עדיין תשובות מלאות לכל שאלותיו ובקשותיו ממארחיו.

בימים הקרובים ישלמו הנתונים שביקש השר מהאמריקנים ואז יוכל להביאם בפני הממשלה.

ניתוח מלחמת המפרץ

בהרצאה בארוחת בוקר של "המכון האמריקני למחקר", הסביר רבין שבניגוד להעדר כל ערוצי תקשורת אמריקניים אל האיראנים, או אל העיראקים — לסובייטים קשר טוב עם שני הצדדים והשפעה רבה עליהם. הוא מנה את הישגי הסובייטים בעולם הערבי בשנה האחרונה, לאחר שנים של חוסר יוזמה. ביניהם: איחוד אש"ף באלג'יר, קירוב ערפאת לירדן ומצרים, והרחקתו מסוריה.

לדעת רבין, הסובייטים הם היחידים המסוגלים להביא לסיום מלחמת איראן־עיראק, וזוהי מטרתם החשובה ביותר כרגע במזה"ת.

התגובות האמריקניות לדברי שר־הבטחון מפתיעות בהיקפן. היו שהסיקו, שמשמעות הדבר הוא שרבין ממליץ לזנוח את תכנית הפלגת האוניות הכוויתיות תחת דגל ארה"ב וחיפוש אפשרויות לשיתוף־פעולה עם הסובייטים להשגת סיום המלחמה; והיו שעצם איזכור הסובייטים מעמיק אצלם את ההכרה בצורך הדחוף להתערב ולהשפיע בכל דרך אפשרית. אלה רואים בדברי השר רבין אזהרה מפני התערבות סובייטית חדשה ועמוקה באזור.

רבין אמר עוד, ש"מלחמת המפרץ" מותירה את ישראל מחוץ למעגל המלחמות האזוריות ("המלחמה היחידה שישראל איננה מואשמת בגרימתה", אמר) ומותירה את סוריה כאויב הפוטנציאלי היחידי של ישראל.

רבין הביע אכזבתו שכל עוד נמשכת המלחמה, מסוגלת ירדן לעשות הרבה יותר. עקב תלותה של עיראק בנתיבי האספקה העוברים דרכה.

המשכים

לאחר התערבות שמיר

(סוף מעמוד ראשון)

משרד המשפטים בארץ. השגריר סופר הודיע למנכ"ל משרד ראש הממשלה שהוא מנוע מלעסוק בהכנת הפגישה. משום כך פנה המנכ"ל בן־אהרון לראש הממשלה שמיר וביקש ממנו לעלות את הנושא בפגישתו עם שר החוץ, שמעון פרס.

שלשום העלה שמיר את הנושא בפני פרס ואמר שמדובר בפגישה פרטית שיקיים השר פרץ עם שר המשפטים הצרפתי, כרב ולא כשר בממשלה. פרס השיב לשמיר שאם מדובר בעניין פרטי, אין שום הצדקה לערב את השגרירות שלנו בצרפת בעניין זה ולכן הוא מתנגד לכל טיפול של השגריר סופר בתיאום הפגישה.

השר פרץ אישר אמש, כי רעייתו של נקש ועורכי־הדין שלו ביקשו ממנו לפעול לביטול הסגרתו של נקש לצרפת ולריצוי עונשו בארץ. הוא ציין, כי בשלב זה עדיין לא ברור מתי יסע לפאריס.

למרות החלטת בג"ץ מאתמול לדחות את העתירה שהגיש ויליאם נקש נגד שר המשפטים, הוא לא יגורש בינתיים מהארץ.

הסיבה לכך היא, שעדיין עומדת בתוקף צו עיכוב יציאה מהארץ נגד נקש, שהוצא על־ידי בית הדין הרבני עלפי בקשת רעייתו רינה, מחשש שאם בעלה יוסגר היא תישאר עגונה.

גורם במשרד המשפטים אמר אתמול, כי היועץ המשפטי לממשלה יפנה בקרוב לבית הדין הרבני ויבקש לבטל את צו עיכוב היציאה מן הארץ, על־מנת שניתן יהיה להסגיר את נקש לצרפת. הוא הדגיש, כי אם בית הדין הרבני ידחה את הפנייה, עשוי חריש לעתור לבג"ץ נגד בית הדין הרבני.

פנייה לשמיר

פרקליטו של נקש, עורך דין רונלד רוט, סיפר, כי בשיחות שקיים בפאריס עם אנשי משרד החוץ והמשפטים של צרפת, התרשם שהצרפתים אינם להוטים כלל שנקש יוסגר לידיהם. עורך דין רוט גם העביר מכתב לנשיא צרפת, פרנסואה מיטראן, וביקש בשמה של רינה נקש, כי מתוך שיקולים הומניטריים יורה על ביטול הבקשה להסגרתו של נקש.

היום עומד עו"ד רוט לפנות לראש הממשלה, יצחק שמיר, על מנת שיורה לעכב את ביצוע צו ההסגרה עד שתתקבל תשובה סופית מהצרפתים.

שיקולים לא רלוונטיים

בדיון בבג"ץ שהתקיים בפני השופטים מאיר שמגר, מרים בן־פורת ומנחם אילון, דחו השופטים את כל הטענות שהשמיע פרקליטו של נקש. הם קבעו שצוות הבדיקה של משרד המשפטים ערך בדיקה שיטתית, עניינית והוגנת בעניין הסכנה לחייו של נקש אם יוסגר לצרפת. השופטים גם ציינו, כי התרשמו שהצוות במשרד המשפטים איפשר לעורך־דין רוט להשמיע את דבריו בכמה פגישות וכי החומר שהוגש על־ידו לצוות נבדק בצורה הוגנת ומלאה.

באשר לטענת עורך־דין רוט על שיקולים הומניטריים, כגון התחשבות ברעייתו של נקש ובהריונה, ציינו השופטים, כי שיקולים אלה אינם רלוונטיים.

יגאל ארנון מתפטר

(סוף מעמוד ראשון)

הדירקטוריון, לאחר שהיועץ המשפטי לממשלה החליט להעמידו לדין על עבירה של הטרדת עד.

במכתבו למזכיר הבנק כותב ארנון: "הכלל בשיטה המשפטית שלנו הוא, שאדם הינו בחזקת זכאי אלא אם הורשע על־ידי בית משפט מוסמך. עם זאת, בנסיבות שנוצרו ולאור הפרסום לה זכתה הפרשה הידועה בשם "הפגישה הלילית", לא הייתי רוצה בצורה כלשהי לדבר על הדירקטוריון והבנק בהמשך כהונתי כיו"ר הדירקטוריון."

עו"ד ארנון הודיע כבר לפני כ־4 ח... ים, ביום הצגת מאזן הבנק ל־1986, כי יבקש לשחרר מתפקידו א... ט להעמידו לדין בפרשה זו.

אם הדירקטוריון יקבל ... ת התפטרותו, יתבקשו חבריו לבחור באותה ישיבה יו"ר חדש. עו"ד ארנון נבחר לתפקיד בתחילת השנה, לאחר שקודמו, צדיק בינו, עבר לבנק לאומי. ארנון מילא תפקיד את בעל המניות המרכזי בבנק — איג...

ערב פסק דין קלאוס בארבי הפך המשפט לבמה אנטישמית

מאת ארנון יפה, כתבנו בצרפת

פאריס. — יממה לפני תום משפטו של הפושע הנאצי קלאוס בארבי, הפך המשפט בארמון הצדק בליון, לבמת תעמולה אנטישמית. ז'אק ורז'ס, מגינו של הפושע שהפך לרוח רפאים ונעדר מהדיונים, האשים אתמול בנאום ההגנה שלו את היהודים "בשיתוף פעולה עם הנאצים".

אחרי שעתתאי אלג'ירי, שהתחזה לעורך דין, טען במשפט כי "פשעי התליינים הישראלים נגד הפלשתינים חמורים מפעולות הנאצים", טען ורז'ס כי "בארבי חף מפשע, משום שהיהודים עצמם הסגירו את בני עמם לידי הנאצים".

מחאה חריפה

הקהילה היהודית השמיעה מחאה חריפה והודיעה, כי פרקליטיו של בארבי נתבעים לדין בעוון הסתה לשנאה גזענית. ורז'ס דינר בלהט, הוא התיחס לאשמה, כי בארבי ניהל פשיטה על משכן הארגון היהודי "יו.ג'י.אי.אף", באומרו כי הנהגת היהודים בצרפת עצמה טמנה מלכודת ליהודים. "מנהיגי היהודים שיתפו פעולה עם הנאצים הרבה יותר מאשר הצרפתים", הוא אמר. "היהודים האלה לא נשפטו מעולם". זעק ורז'ס. אחד מעורכי הדין היהודים העיר, כי הם נרצחו בתאי הגזים. ורז'ס האשימם בפעולה משותפת עם הנאצים ובמתן רשימות שמיות של יהודים. "יו.ג'י.אי.אף" היה ארגון יהודי שהוקם על ידי ממשלת פטן.

"איבדו את זכרונם"

סרג' קלארספלד הפריך האשמות אלה שהופיעו קודם בספר של יהודי־קומוניסטי. הוא אמר, כי ה"יו.ג'י.אי.אף" הציל אלפי יהודים בפעולות סער, מצא מקומות מחבוא ומימן מוסדות נוצריים שהעניקו מסתור ליהודים.

יהודי מברלין שהופיע בעד במשפט סיפר, כי נמסר לנאצים על ידי סניף "יו.ג'י.אי.אף" בגרנובל. ורז'ס טען, כי בארבי לא עצר יהודים במשכן "יו.ג'י.אי.אף" אלא ראשי היהודים עצמם ארגנו את המארב והמצור. הוא כינה את המשפט "סילוף ושקר". "שיקרו לכם", זעק אל עבר המושבעים. "אל תניחו להוליך אתכם שולל". הוא תאר את העדים והקורבנות של בארבי כסנילים שאיבדו את זכרונם ואין לסמוך על עדותם.

השוואה "מובנת מאליה"

היהודים רותחים כאן מכעס ומכאב. ורז'ס השיג את תכליתו להסיט את האשמה לקורבנות ברגע האחרון. העיתונים קיבלו כמובן מאליו את ההשוואה בין "פשעי הנאצים לצבאות הישראליים בלבנון". "לה מונד" כתב אתמול, כי אכן "תחת עיניהם היפות של הישראלים, נטבחו בסברה ושתילה בין 1,000 ל־6,000 גברים, נשים וטף פלשתינים".

נביל כוטה האלג'ירי שניהל את התעמולה האנטישמית בעתונות האלג'ירית, מופיע בערוצי הטלויזיה בצריק. ניצולת השואה סימון וייל אמרה, כי משפט זה לא תרם אלא לבנאליזציה של פשעי הנאצים, והיא מתנחמת בכך, ש־5 מיליון צופים צרפתים צופים מדי לילה בסרט "שואה".

היום יופיעו עורכי הדין היהודים כדי להפריך את ההשוואה בין ישראל לנאצים. אך לורז'ס שמורה המילה האחרונה. השופט קרדיה ציוה כבר על הובלת בארבי כבול אל תא הנאשמים היום. הוא חייב לשאול אותו, אם יש לו מה לומר לפני מתן פסק הדין.

מלוצי היושר של בארבי, האלג'ירי נביל בויטה ומרטין ממבה מקונגו — בבית המשפט בליון (צילום: אי.פי)

מפיק "שורת המקהלה" נפטר ממחלת האיידס

ניו יורק. — מייקל בנט, המפיק והכוראוגראף האחראי ביותר למחזות מוזיקליים שהועלו בברודוויי, כולל "שורת המקהלה" ו"נערות החלום", מת אתמול במחלה הקשורה באיידס. פרקליטו גילה כי בנט, בן ה־44 מת מ"לימפומה" צורה של סרטן "לאחר שסבל מאיידס".

בנט, שזכה ב־8 פרסי "טוני", האוסקר של ברודווי, כהערכה לעבודתו, נחשב כאדם שהפיח רוח חדשה לתיאטרון בניו־יורק, שעה שהיה בשלבי גסיסה.

"שורת המקהלה" הוצגה בפעם הראשונה באפריל 1975. ההצגה נמשכת מזה 12 שנה, זמן ארוך יותר מאשר כל מחזמר אחר. בראיון שפורסם בשנה שעברה, תיאר בנט את "שורת המקהלה" כיצירה "הדומה לפסל החירות. זו הצגה שתעמוד לנצח במבחן הזמן". בזכות הצגה זו הוא זכה בפרס פוליצר לדראמה לשנת 1976.

"נערות חלום", מחזמר המציג בצורה מוסווית את הביוגרפיה של דיאנה רוס ולהקת הסופרימס, זכה אף הוא בהצלחה בלתי־רגילה. ההצגה החלה ב־1981 ובנט קיבל בזכותה 8 פרסי "טוני". כולל הפרס לכוריאוגראף הטוב ביותר.

בשנה שעברה הוזמן בנט לביים ולעסוק בכוריאוגרפיה של המחזמר "שחמט" בלונדון, אך נאלץ לדחות את ההצעה בגלל מצב בריאותו המעורער. (עדי)

מייקל בנט (צילום: אי.פי)

ג'ורג' וייז, נגיד אונ' ת"א, הלך לעולמו

ד"ר ג'ורג' ס. וייז, נגיד אוניברסיטת תל אביב ונשיאה הראשון, נפטר אתמול בבוקר בבית החולים מאונט סיני במיאמי, פלורידה. היה בן 81 במותו.

ד"ר וייז מונה לנשיא אוניברסיטת תל אביב בשנת 1963 כאשר היא היתה מוסד עירוני קטן, שכלל שתי פקולטות, בניין אחד, ו־1200 סטודנטים. הוא יזם תנופת בנייה ותוכנית פיתוח, ועם פרישתו מתפקיד הנשיא בשנת 1971, הכיל הקמפוס החדש ברמת אביב 26 בניינים, 9 פקולטות ו־11 אלף סטודנטים.

ד"ר וייז, יליד פולין, היגר לארה"ב בשנת 1926. הוא קיבל תואר מ.א. ותואר ד"ר בסוציולוגיה מאוניברסיטת קולומביה שבה לימד וחקר משך כמה שנים. בנוסף לקריירה האקדמית שלו הקים שתי חברות תעשייתיות, שעסקו בהפקה ובהפצה של חרשות מודפסות. מפעלו הראשון להדפסת חרשות הוקם במכסיקו שבה הוא סייע לממשלה לקדם את הוראת הקריאה והכתיבה, ובשיתוף פעולה עם בת זוגו פלורנס הקים יותר מ־30 בתי־ספר.

הלווייתו תהיה ביום ראשון בשעה 1100 בבוקר בניו יורק. (שעיה)

בצער רב, בכאב וביגון קודר
אנו מודיעים על פטירת
בעלי, אבינו וסבא שלנו
מאיר שלמון ז"ל
המשפחה
על מועד ומקום ההלוויה, להתקשר בטלפונים: 053-682235, 053-332253

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של
אמנו ניתנו וסבתנו היקרה
אהובה יעקובוביץ
ההלוויה תתקיים היום, יום ששי 3.7.87 ו' תמוז תשמ"ז בשעה 11.00, בבית העלמין סגולה, פתח־תקוה
המשפחה האבלה

"המשמר" עתון יומי
המו"ל: עתון וספר בע"מ
עיתון מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: סבר פלוצקר
עורך משנה: ישראל זמיר
מרכז המערכת: רוביק רוזנטל
המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833
חשבון בבנק הדואר 4-43360-3
המען למכתבים: שירות שק־דואר, נעול ת"א 61999
"AL-HAMISHMAR" (The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St. Tel-Aviv 67771 Phone. 378833 Telex 341652
סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין סנטר חדרים 102-121, טל' 233161-3, המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 33134 רח' סבנזר 17, טל' 673673, המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

פרס ושרים בליכוד ממשיכים לדבוק בתמיכתם בלביא; פת תוקף המבקר

אבן ופרס הזהירו אתמול מפני הפיכת הלביא לנושא לניגוח פוליטי □ שרון: הפעם חייבים לומר לא לאמריקנים — ביטול הפרוייקט יגרום פגיעה מורלית — יש להמשיך תוך ייעול התעשייה האווירית

מאת דורית גפן וי. גלילי, כתבי "על המשמר"

מ"מ רה"מ שמעון פרס אמר אתמול בישיבת לשכת מפלגת העבודה, כי הוא מתנגד להפוך את נושא הלביא לעניין מפלגתי. לדבריו יש דברים שאי אפשר למדוד אותם רק בכסף. האם מישהו יכול לומר כמה שווה הרבה, שישראל היא אחת מ־6 מדינות בעולם המסוגלת לבצע פרוייקט כזה? מי יכול למדוד כמה שווה הפיתוח האלקטרוני בעקבות הלביא?

בהתייחסו למצב ההתיישבות אמר פרס, כי הקרב על הצלת ההתיישבות הוא לא רק של ההתיישבות אלא של כל מדינת ישראל. הוא הגדיר כחוצפה את הדרישה להקים ועדת חקירה בנושא. על מי מבקשים להקים ועדת חקירה — על אלה שעבדו את אדמתם מבוקר עד ערב והאינפלציה אכלה כל חלקה טובה ופגעה בהם אנושות? הוא קרא למפלגה לצאת למסע הסברה ולהתייצב מאחורי ההתיישבות.

אבן: לא נושא מפלגתי

יו"ר ועדת החוץ והבטחון ח"כ אבא אבן אמר אתמול, כי הוא מקווה שהדיון על הלביא לא יכלול הרגשים מפלגתיים. לדבריו אין הוא מורהה עם כמה חברים שרוצים להצביע על כמה שרים מהמחנה היריב כאחראים.

הוא הדגיש כי מדובר על תקופה ארוכה ובכלל מוטב לראות את הלביא כעניין לאומי ולא להכנס להתחרות מי יותר אחראי ממי. בעניינים בטחוניים רגישים מוטב לא לחפש מוצא המפלגתי של כל אחד.

אשר לדו"ח מבקר המדינה המתייחס ללביא אמר אבן כי אין להמנע מהסקת לקחים. יש לי רושם שהציבור לא יקבל הצעה לעבור על עניין זה לסדר היום. אינני רואה סתירה בין תביעה ליוזמות ולחדשנות לבין הצורך לבדוק תקלות. אני לא שותף לעימות הזה של מדינת ועדות חקירה ומדינת יוזמות אמר ברמזו לדברים שאמר שמעון פרס שדחה אפשרות של ועדת חקירה בעניין הלביא.

אבן שהתייחס לאחריות הוועדה הפרלמנטרית שטיפלה בעניין הלביא אמר: היינו קורבן לאותה תופעה שעליה מצביע הדו"ח. הוגשו לנו תקציבים מתוך הנחה שיש בכוחנו לנהל את מפעל הלביא. אני לא זוכר שנציגי האוצר נתנו רושם שהמפעל הזה בלתי אפשרי.

שרון: טעות

השר שרון אמר אתמול כי לדעתו תהיה זו טעות להפסיק את ייצור הלביא מכל הבחינות: מבחינה מוראלית, פסיכולוגית, מבחינה מבצעית ומבחינת בירורה של ישראל. לא יכול להיות שישראל לא תהיה מסוגלת לייצר מטוסים. "אנחנו איננו יודעים מה צפוי לנו בימים הבאים" — הטעים.

לשאלה אם הוא בעד המשך ייצור הלביא גם בניגוד לעמדת ארה"ב, השיב שרון: "אנחנו נגיע למצב שלכל דבר שארה"ב תאמר 'לא' — ניאלץ לקבל. לדעתי, הסיכוי שלנו כאן כעם קטן, מבודד, מוקף לצערנו עדיין עמים אויבים רבים, קטן מאד, יש לנו כאן סיכוי רק במידה שנוכל להגיד גם 'לא' ולא תמיד רק 'כן'. זה בדיוק הרגע להגיד לא. אנחנו צריכים לעשות מאמץ גדול להוריד את עלות המטוסים בתעשייה האווירית. מחייבת להתייעל ולצמצם את הוצאותיה".

יורש העצר הירדני: אדמה תמורת שלום

רבת עמון. — "החלטה 242 מספקת את הדרך המעשית לפתרון הסכסוך הערבי־ישראלי, ומשמעותה — אדמה תמורת שלום" — אמר יורש העצר הירדני האמיר חסן בהרצאה בלונדון.

המסגרת היחידה לקיום תהליך השלום היא הוועידה הבינלאומית, אמר עוד האמיר. שטען כי בנושא המו"מ הישיר עם ישראל ארה"ב מגלה יותר קשיחות מכמה ישראלים.

הנסיך חסן דיבר במיכללה המלכותית למחקרי הגנה בלונדון. הוא אמר כי אמונתה של ירדן ברצון להגשים שלום צודק ובר־קיימא באזור נותרה יציבה למרות ריבוי הסיכוכים.

"ירדן ניהלה מלחמות בגבורה למען הגנה על עקרונותיה ועל האינטרסים שלה והיא חותרת לשלום בנחישות. עמדת ירדן היתה ברורה כל הזמן ותמכנו בבירור בכל יוזמות השלום לפתרון העניין הפלשתיני וסיום הסכסוך הערבי־ישראלי".

"ירדן מעריכה רבות את עמדת הגוש האירופי באחרונה, התומכת בקריאתנו לכינוס ועידה בנושא המזה"ת. העקרון הבסיסי הכלול בהחלטה 242 מספק את הדרך המעשית והנכונה לפתרון הסכסוך הערבי־ישראלי והמשמעות היא החלפת האדמה תמורת שלום". אמר יורש העצר. (ע.ב)

הציציאדה נמשכת

כוכבת הפורנו אילונה סטאלר (שניה משמאל) מגיעה לפרלמנט ברומא לבושה אך בכל זאת מלווה ב"ציצים" חשופים — כדי לתפוס שם את מקומה כצירה מטעם המפלגה הרדיקאלית (צילום אי.פי)

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר ומוסדותיו — בחגכם 60 שנה

ברכות לבביות ומיטב האיחולים להמשך היצירה, הפיתוח והשגשוג והידוק הקשרים

"הרץ פינגולד ובנו" — אומנות הריפוד המשלבת בריאות ונוחיות

מאת י. בשן

התפתחות מלאכת ריפוד המכוניות בישראל, היא גם ההיסטוריה הפרטית של מפעל "הרץ פינגולד ובנו". בני המשפחה השכילו לפתח את בית המלאכה שלהם לממדים של מפעל תעשייתי, מן הגדולים בארץ בייצור מושבים וריפוד למכוניות. היום הם מעסיקים 22 עובדים. משה פינגולד, בן הזקונים, הצטרף לאביו ז"ל במלאכתו. והיום הוא מנהל של מפעל, שיחגוג בקרוב 60 שנה לחיווסדו. בנו אודי, דור שלישי, הוא עזר כנגדו בקידום המפעל ובפיתוחו.

נסיון, ידע ומוניטין

במרוצת כשישה עשורים רכש המפעל נסיון, ידע ומוניטין — בייצור ובעיצוב מושבים למכוניות, והתמחה באומנות הריפוד, שהיא בבחינת מלאכת מחשבת.

ייחודו של המפעל הוא בהתמחות בעיצוב ובגימור המושלם של מוצריו. המפעל התמחה בכל סוגי הרכב המסחרי והמיניבוסים בארץ. ייחוד נוסף הוא העיצוב האורטופדי המותאם לנוהגים ברכב. רבים מן הנהגים בישראל ממשיכים לנהוג ברכבם תודות למיומנות ולידע שפיתח המפעל בתחום ספציפי זה.

אנטנות רגישות לבריאות הנהג

מזועזע מתאונות הדרכים המתרחשות חדשות לבקרים על כבישי הארץ, החליט משה פינגולד לתרום את חלקו בהקטנת הנזק הבריאותי והחומרי לנפגעים בתאונות הדרכים. לפני 16 שנה החל בייצור מגיני־עורף בטיחותיים.

יחד עם עמיתיו למקצוע תבע, יזם ודחף לחוקק תקנה המחייבת התקנת מגיני־עורף במכוניות. ואכן תקנה זו נחקקה בשנת 1981. התקנה מחייבת כל מכוניות ממודל 1981 והלאה בהרכבת מגיני־עורף בטיחותיים, והמפעל כמובן, התמחה בהתקנת מגיני־עורף, לפי התקן בכל מכונית מכל שנת ייצור. כמו כן מחליף המפעל את המושבים הרגילים, ללא פגיעה בריפוד האוריגינלי וללא שינוי חיצוני כלשהו בצורת הכיסא.

המפעל נמצא בפיקוח מכון המתכות שליד הטכניון בחיפה, והוא בעל רשיון ממשרד התחבורה לייצור מושבים למכוניות. אין להתפלא איפוא, שהרץ פינגולד ובנו" זכה במשך שש שנים רצופות בתואר "העסק הנבחר".

חשוב לציין כי בשנתיים האחרונות מייצג המפעל את חברת "ORBEA" מאנגליה, שהתמחותה בייצור מושבים לרכב, המצטיינים בעיצובם ובתמיכתם המושלמת בנהג.

מסורת חלוצית

משה פינגולד מספר בגאווה, כי אביו ז"ל עלה ב־1924 מריגה והתנסה חמש שנים בקבוצת גשר (כיום אשדות־יעקב). מאז קשר קשרים הדוקים עם התנועות הקיבוציות, הנמנות כיום בין לקוחותיו של המפעל. משה עצמו פיתח נדבך נוסף בקשריו עם הקיבוצים. בשל קשריו החמים עם אנשי המוסד ומרכז הרכב, הבקיאים בסוגי העבודות ומודעים לטיבן ולאיכותן. "נעים לעבוד איתם", הוא מציין.

כבן למשפחה ותיקה בארץ, וכמי שאחיו הבכור, יהודה ז"ל, נפל במלחמת העצמאות בקרב על שחרור סלמה, ממעיט משה פינגולד לדבר על ייסורי המשפחה. שהם מנת חלקם של אלפי משפחות בישראל". כדבריו. הוא שמח בחלקו על שבנו אודי, טנקיסט שנפצע קשה, ניצח את המוות הקליני" והוא כיום שותפו בניהול המפעל ובפיתוחו.

הרץ פינגולד ובנו בע"מ
ריפוד מכוניות
תל־אביב 67060, רח' חרוץ 1 טל. 339535

צו על תנאי בפרשת "ילדי ברזיל"; דרעי "אינו מודאג" מפניית קרפ

הצו המורה לשר הפנים (שאת תפקידו ממלא להלכה רה"מ) לנמק הרישום בתעודות הזיהוי של ילדי ברזיל הוצא לבקשת אב מירושלים שלו 2 ילדים מאומצים

מאת יהודה צור מוטי בסוק,
כתבי "על המשמר"
וסוכנות עתי"ם

בג"צ הוציא אתמול צו על תנאי המורה לשר הפנים לנמק בתוך 30 יום מדוע לא יבטל את הקידומת המיוחדת של מספרי תעודות הזיהוי שניתנו לילדי ברזיל.

הצו הוצא לעתירת תושב ירושלים שאימץ שני ילדים שנולדו בברזיל. שמות האב ושני ילדיו נאסרו בצו בית המשפט לפירסום. העותר טוען, באמצעות עו"ד אביגדור פלדמן מהאגודה לזכויות האזרח, כי אימץ שני ילדים בברזיל והם נרשמו בארץ לאחר שעברו גיור. הסתבר לעותר, כי ילדיו זכו במספר תעודת זהות שאינו מהווה המשך רצוף של סידרת המספרים הניתנים למי שמקבלים תעודות זהות בישראל וכמו הילדים שאומצו בברזיל, קיבלו ילדי העותר מספרי זיהוי המתחילים במספר 2001.

בעתירה ניטען, כי מספר תעודת זיהוי חייב להיות מספר סתמי ואסור שיהיה בו מידע עודף, הנמסר בגלוי או באמצעות צופן. המספר הזה, מעלה על פני השטח את העובדה המוצנעת, הסודית והרגישה כל כך שהמחזיק בתעודה הוא אדם מאומץ, ניטען בעתירה.

מנכ"ל משרד הפנים אריה דרעי טען אתמול במהלך ביקורו בצפון, כי עד כה לא פנה אל משרדו שום הורה מאמץ של ילדים מברזיל בבקשה לשנות את מספרי הקידומת בתעודות הזהות המאפשרים זיהויים.

המנכ"ל אמר דברים אלה בשעות הצהרים לפני שנודעו פרטים על פניה לבג"צ, בעת שסייר ביישובי הצפון עם חבורה גדולה של יועצים ועוזרים. המנכ"ל אמר שאין הוא מודאג מפנייתה של יהודית קרפ, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה.

כזכור פנתה יהודית קרפ לפני כנה שבועות ליועץ המשפטי של משרד הפנים ואמרה שסימון זיהוי שיש בו חשיפה של אדם בהיותו מאומץ, נוגד את חוק האימוץ שהתקבל בשנת 1981.

המנכ"ל אמר שיהודית קרפ לא הורתה למשרד הפנים מה לעשות אלא שאלה מה בדעת המשרד לעשות. "שוחחתי ארוכות עם יהודית קרפ ומחיתי בפניה על כך שמכתבה התפרסם באמצעי התקשורת לפני שקבלתי אותו", אמר דרעי. "שלחתי ליועץ המשפטי ולמבקר המדינה את כל הפרטים הקשורים בפרשה למרות שלדעתי אין שום בעיה משפטית" אמר דרעי. המנכ"ל אמר עוד כי הורה שירצה לשנות את מספר הזיהוי ייענה.

ח"כ ר"צ, דדי צוקר קרא אתמול לרה"מ יצחק שמיר לפטר לאלתר את מנכ"ל משרד הפנים אריה דרעי בעקבות הודעת האחרון, כי לא ימלא גם אחרי הוראות המשנה ליועץ המשפטי לממשלה יהודית קרפ, ולא יבטל את הרישום המיוחד לילדי ברזיל.

בפנייתו לשמיר אומר צוקר, כי משלמר דרעי, כי מותר לו לגרום לפטורי סגן שר (רוני מילוא) הוא מרשה לעצמו עתה לסרב להוראות המשנה ליועץ המשפטי לממשלה. "על רה"מ", סבור צוקר, "להכיר בעובדה כי גם ש"ס היא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל וגם על מנכ"לה חלה החובה לציית להוראות החוק."

האחראים על המחשב בטכניון לא נקטו צעדים למניעת חדירות

עובדה זו עולה מכתב פסק הדין של הטכניון שהגיע לידי כתבינו □ איש הטכניון הבטיח לאנשי בטחון שדה של חיל האוויר, לפני ביצוע הפרוייקט, כי התוכנה מאובטחת כראוי

מאת יואב אביב וקובי מנדל
כתבי "על המשמר"

"האחראים על הפעלת מרכז המחשבים בטכניון לא נקטו צעדים נאותים למניעת יצירת קשרים לא חוקיים במערכת מורכבת בעלת פוטנציאל אדיר ורבת משתמשים, ועל־ידי כך יצרו מצב שהוא בבחינת פירצה הקוראת לגנב", כך עולה מכתב פסקי־דינם של שלושת הדוקטורנטים מהטכניון, החשודים בחדירה לתוכנה מסווגת במחשב הטכניון, ואשר הגיע לידי כתבינו.

בית־הדין בראשותו של פרופ' א. זיגמן קורא בפסק־הדין לנוגעים בדבר לנקוט בכל האמצעים הדרושים למנוע אפשרות של שימוש שלא על פי תקנות מרכז המחשבים. עוד עולה מפסק־הדין, כי שלושת הדוקטורנטים השתמשו בקטעי תוכנה שהעתיקו מתוך התוכנה המסווגת שפותחה עבור חיל־האוויר בעבודות פרטיות שביצעו במסגרת החברה הפרטית "אירוטק יועצים" שהשלושה הקימו.

השלושה ביצעו עבודות עבור ענף אחר בחיל־האוויר עבור חברת תדיראן, ועבור שני פרוייקטים בחברת "אלביט".

אמש נודע, כי בטחון שדה של חיל־האוויר אישר בזמנו לערוך את המחקר שנועד לפתח את התוכנה המסווגת עבור חיל־האוויר אשר על פי החשד נגנבה על־ידי השלושה. המחקר אושר לפיתוח על המחשב המרכזי של הטכניון, זאת על אף העובדה שזמן קצר קודם לכן נחשפה פרשה אחרת של גניבת תוכנה שפותחה במחשב הטכניון ומכירתה לגורמים בחו"ל על־ידי חבר סגל ועובד לשעבר במרכז המחשבים.

עוד נודע כי אנשי בטחון שדה של חיל־האוויר נתנו את אישורם לביצוע העבודה לאחר שמנהל מרכז המחשבים באותה תקופה פרופ' גיורא שביב הצהיר בפניהם, כי אין מקום לדאגה וכי תוכנה מסווגת מאובטחת כראוי במחשב הטכניון.

קנה כחול לבן
סווירי בע"מ
סווירי אלקטרוניקה בע"מ
SWERY ELECTRONICS
ת.ד. 21390 ת"א 61213
יצרנים של:
□ מכונות להלחמה: נילון, בועות, אלומיניום מצופה, שיטת אימפולס וסרט נע.
□ מכונות לאריזת שרינק, קרום ובועה
□ מכונות להלחמת P.V.C בתדר גבוה
□ מחממים אינדוקטיביים להלחמה, הקשייה וריתוך.
□ ספקים של טפלון, גומי סיליקון, גופי חימום.
□ מכונות אולטרא־סוני והדפסת זהב.

המפעל:
ז'בוטינסקי 71 פתח־תקוה
טלפונים:
9220160 ,9220158

חייל נפצע קל בהיתקלות עם מחבלים בלבנון

מאת יהודה צור,
כתב "על המשמר"

חייל צה"ל נפצע באורח קל בגבול הצפוני של רצועת הבטחון בהתקלות עם חוליית מחבלים. המקרה ארע אתמול אחר חצות כאשר אש מנשק קל נפתחה לעבר כוח צה"ל שהיה בגזרה המרכזית, בשטח קשה לתנועה.

יש לציין שבאותו איזור ארעו כבר כמה תקריות והתקלויות עם חוליות מחבלים במהלכן נגרמו אבידות למחבלים.

בימים האחרונים התרכזו הידיעות ברחום לבנון על נסיונות של פלשתינאים לבצע פיגועים ברצועת הבטחון. לפני כמה ימים עצרו כוחות אמ"ל כ־60 פלשתינאים בדס אל־עין לא הרחק מרשידיה והחרימו כמויות גדולות של אמצעי לחימה שנועדו ככל הנראה לבצע פיגועים נגד ישראל ברצועת הבטחון.

יותר שכר פחות עמל

מזכיר ההסתדרות ח"כ ישראל קיסר הנאבק בין השאר על קיצור שבוע העבודה דחה על הסף כל רעיון של ביטול או צימצום שיעור ההצמדה ותוספת היוקר לעובדים. קיסר שהופיע אתמול באתר הבנייה של חברת החשמל באשקלון, הוסיף שאין להעלות על הדעת ביטול כלשהו בתוספת היוקר. אשר כבר עכשיו איננה מודה במלואה להעלאת המדד. בתצלום: קיסר בביקור באתר תחנת הכוח החדשה באשקלון (י.פ.א)

המשכים

קצין בודק יחקור

(סוף מעמוד ראשון)

המתקן מסיבות שטרם הוברו.

הקצין הבודק אמור לסיים את חקירתו ולהגיש את ממצאיו לאלוף הפיקוד כבר ביום ראשון הקרוב וביום שני יימסר דין־וחשבון לרמטכ"ל.

ארגזי אספקה מלאים

המקרה אירע ב־12 בחודש מאי. קבוצה של חיילים סדירים שהגיעו למתקן הנמצא באיזור פיקוד מרכז לשם ביקורת מבצעית, נדהמו לגלות שהשער נעול וכי המתקן המבצעי נטוש. מארגזי האספקה המלאים שהיו מוטלים ליד השער הסיקו החיילים הסדירים, כי המקום נטוש מזה מספר ימים. הם הזעיקו מיד את מפקדיהם.

מתחקיר ראשוני התברר, כי קבוצת חיילי המילואים שהוצבה על אבטחת המתקן נטשה אותו, נעלה את השער הראשי במנעול. את המפתחות תלו על דלת המגורים ונעלמו. החיילים הסדירים שהגיעו למקום, ככל הנראה לאחר שבוע ימים, יצרו קשר עם מפקדיהם במטה וסיפרו להם על המתקן הנטוש. לאחר זמן קצר הועברו למקום חיילי מילואים חדשים לאבטחת המתקן, הנמצא באיזור של כפרים ערביים.

"הליקויים תוקנו"

דובר צה"ל מסר אתמול בתגובה: "עם הגעת הידיעה על התקלה הסתבר, כי נתגלו מספר ליקויים בנושא אבטחת המתקן. הליקויים תוקנו מיד על־ידי החלפת אנשי המילואים במקום. בנוסף לכך יצאה בו ביום פקודה חדשה הבאה להסדיר את נושא אבטחת המתקן ואת הביקורת במקום. העניין עדיין בבדיקה".

בצה"ל רואים את העניין בחומרה רבה היות ומדובר במתקן בטחוני. למרות זאת, עד עתה לא ננקטו צעדים משמעתיים כלשהם נגד החיילים הנוטשים ונמסר, כי "יש בעייה לאתר אותם וכשימצאו ויתוחקרו יועמדו לדין".

נזכיר, כי דו"ח מבקר המדינה שפורסם השבוע מותח ביקורת קשה על המשמעת המתרופפת בצה"ל.

צה"ל תובע עוד 400

(סוף מעמוד ראשון)

להפסיק את ה"לביא" וככך לפתור את בעיות צה"ל ומערכת הביטחון — טועה. צה"ל לא יכול להרשות לעצמו לתת לממשלה להרגיש שאם מוסיפים לתקציב 220 מיליון דולר, אויי הבעיה פתורה. זו אשליה חמורה ועדיף שהשרים יבינו זאת כבר עתה", אמר הגורם הבכיר.

תקציבים קטנים יותר

לדבריו, באם אכן יתפנה הסכום של 250 מיליון דולר המיועד לצרכי ה"לביא" בשנה הקרובה, יילכו 100 מיליון דולרים לפיצוי על ביטול חוזים והיתרה לכיסוי פער של 170 מיליון דולר שנוצר בגין אחזקת הצבא הקיים ופיתוח פרוייקטים קיימים. הסכום הנוסף שיתבע צה"ל מהממשלה יידרש למחקר פיתוח והצטיידות בפרוייקטים הכלולים בחלופות צה"ל ל"לביא".

הגורם הצבאי המוסמך הוסיף ואמר: "אכן, אם יבוטל ה"לביא", התקציבים שיצטרכו למצוא לצה"ל יהיו קטנים יותר. עם ישראל ושרי הממשלה חייבים להבין שרמת הנטל הבטחוני על מדינת־ישראל חזרה להיות כמו בשנת 1967 וזאת על פי דו"ח נגיד בנק־ישראל. כל פעם הממשלה אומרת לצה"ל לקצץ שנה שנתיים ואחר־כך יהיה בסדר. הבטיחו לנו תקציב של 1.2 מיליארד דולר והסתבר שהונו אותנו. צה"ל כבר איבד האמון בממשלה בנושא התקציב", אמר.

אכילת מלאים

הוא ציין עוד, כי באם לא יתוסף לתקציב הביטחון הסכום הנדרש, יהיה צורך להמשיך באכילת מלאים ובהקטנת סדר הכוחות למלחמה בהיקפים גדולים.

בתשובה לשאלה בנושא עתיד תוכנית העבודה הרב־שנתית של צה"ל אמר הגורם הבכיר: "איתרנו את הצרכים וקבענו את המענה הנדרש. ברגע שיבוטל פרויקט ה"לביא" הכל יהיה יותר ברור".

● מליאת הכנסת אישרה בקריאה ראשונה את השינויים בחוק רשות השידור שהביא בפניה סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות יצחק נבון. החוק הועבר לועדת החינוך והתרבות בראשות חה"כ נחמן רז להכנה לקריאה שניה ושלישית.

מוסף □ שבת

עורכת: עדה סער עריכה: שולה כ'ץ־לוריא עיצוב גראפי: רחל דביר

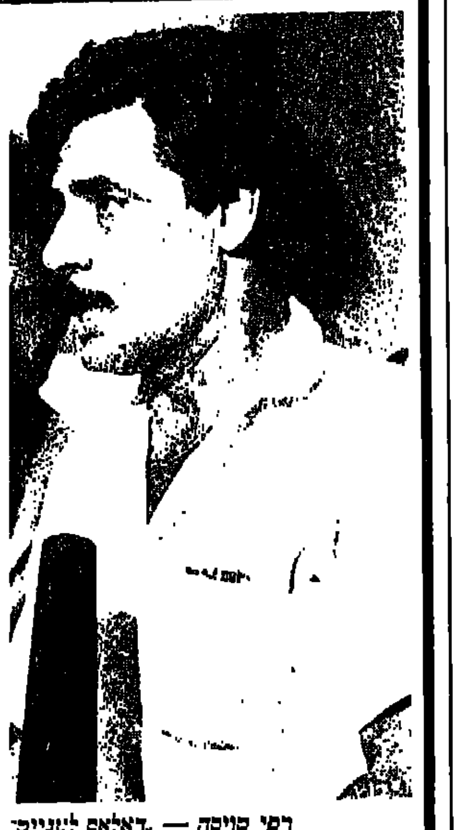

רפי סויסה — "דאלאס לעניים"

דוד סויסה — חקירה מוזרה מאד

אורי, בני

רפי סויסה נעצר בעקבות שינוי בעדויותיהן של שתיים מבנות המשפחה ● בניגוד לדרך השלומיאלית שבה פעלה המשטרה מאז פרצה הפרשה, היא נחושה עתה בדעתה להוכיח כי בידיה ראיות מוצקות

זהבה מוזס

מטבע הדברים, כל מפלגה מחפשת לה כוח אלקטוראלי; עוד מועמד שימשוך לעברה קולות בוחרים. רפי סויסה, מי שהיה ראש מועצת מזכרת־בתיה, היווה עבור המערך נכס אלקטוראלי במחוז יהודה. הוא בן למשפחה מרובת ילדים מעדות המזרח, שעברה את מסלול המעברה ובניה הצליחו להשתלב במרקם הסביבתי ולטפס במרומי סולם ההצלחה החברתי.

מלבד הבן המפורסם רפי סויסה, שהחל את דרכו הפוליטית במועצה קטנה ושכוחת־אל השוכנת במהלך כחצי שעה נסיעה מתל־אביב, מונה המשפחה את מפקד היחידה לחקירת פשעים במשטרת ישראל, שמעון סביר; את מי שהיה רכז המודיעין במשטרת רחובות, מרדכי סויסה, ומספר קצינים ושוטרים נוספים.

משפחת סויסה, שעלתה ממרוקו, שוכנה במעברת קרית־עקרון. סמוך לצומת ביל"ו. משם העתיקו אחדים מבניה את מקום מגוריהם למזכרת־בתיה הסמוכה.

רפי סויסה, גבר נאה בעל קסם רב, נבחר לשמש כיו"ר המועצה. עד היום חלוקות הדעות כאשר לתיפקודו כראש מועצה. יש אומרים, כי הוא הדבר הטוב ביותר שארע אי־פעם במזכרת־בתיה, ואחרים גורסים, כי סויסה נהג במושבה כשריף בעיירה ועל פיו ישק כל דבר. כדוגמא הם מביאים את יורשו רפי אלול, שלא נבחר בבחירות אלא קיבל את התפקיד הציבורי מידי השריף.

פעילותו המוניציפאלית של סויסה הביאה לו את תפקיד הח"כ כנציג מחוז יהודה במערך. הוא שימש בשני התפקידים במקביל ואף עסק במסגרת פעילותו הציבורית בשיקום אסירים. מיקומו ברשימת חברי המערך שהיו מועמדים לכנסת האחרונה לא איפשר לו לשבת על הכסא המיוחל והוא התמנה לתפקיד נציב שירות בתי הסוהר למרות שלא היה בחירתו הראשונה של השר הממונה.

עוד בתקופת כהונתו כח"כ נודע דבר מעצרו של בנו דוד (33) בצרפת בגין הברחת סמים וסויסה הציע להתפטר מחברותו בכנסת. האקט גרם לרבים להביע לו את תמיכתם ואהדתם.

בהיותו נציב שרות בתי הסוהר זכה רפי סויסה לחשיפה תקשורתית רחבה, החל מביקוריו התכופים אצל בנו בכלא הצרפתי. עבור בעיזים שנגנבו חרשים לבקרים והוחזרו ביד נעלמה, וכלה באסירים שלא שבו מחופשתם ובחרו בבית הנציב כבית ממנו יוחזרו לכלא. באותה תקופה פרח רפי סויסה, אמן יחסי הציבור. הוא השכיל לגייס את אהדת העם לאב שלא זנח את בנו החוטא, שהבין לליכות הנתונים למרותו ואף דאג לתת לכך ביטוי במסגרת המדיניות הליבראלית שהנהיג בבתי הסוהר.

הכל התנהל למישרין עד לפני כשלוש שנים, כאשר שלושה קצינים משב"ס, מהמקורבים לו ביותר, התלוננו על חריגות מנהליות שנעשו בידי הנציב והגובלות לדעתם בפלילים. בינתיים שב הבן הסורר לארץ והתקשורת ערכה לו קבלת פנים של גיבור. כשכל העם רואה את המראות ושומע את הקולות.

חתונת צמרת

הבן הבטיח להשתקם בעזרת אביו ומספר חודשים לאחר מכן נערכה ברחובות חתונת השנה, כה השיא רפי סויסה את בנו דוד לורד, בתה של חיותה טל, ידידת המשפחה זה שנים רבות.

ורד, שאך עתה סיימה את לימודיה התיכוניים, הכירה את דוד בעת שהותו בכלא הצרפתי ומששב לארץ פרחה האהבה. בחתונה רבת המוזמנים נראו כל המי ומי בצמרת הפוליטית התרבותית, התקשורתית והבידורית. ומי שלא יכול היה להגיע, כשמעון פרס, הגיע לסעודה משפחתית שנערכה בבית המשפחה.

לזוג הצעיר נרכשו במזכרת־בתיה דירה וחנות לכלי בית ומתנות. לאחר מכן נולד הנכד שנקרא רפי הקטן, אשר סנדקו היה שר המשטרה חיים בר־לב. אותו שר שהגן בתקיפות רבה על הנציג שהתפטר מתפקידו בעקבות הסערה הציבורית שקמה בארץ.

ב־21.6.87 בישרה ידיעה שהופיעה רק ב"על המשמר", כי בנו של איש ציבור ידוע נעצר יום קודם לכן בידי משטרת רחובות כחשוד בהתפרצות ותקיפה. למרות שלא נמסר שם העצור, לא קשה היה לנחש בנו של מי הוא. התברר כי משטרת רחובות ניהלה זה מספר חודשים חקירה מוזרה מאוד, שהביאה בסופו של דבר למעצרו של דוד סויסה ולאחר מכן למעצרו של מי שהיה נציב שירות בתי הסוהר.

ארבעה חודשים קודם לכן, ב־26.2.87 אחרי הצהריים, ארעו שלוש התפרצויות לבית דירות ברחוב מוסקוביץ 18. הגנב, שהיה לבוש בהידור, כדברי העדים, ניסה לפתוח דלתות שאינן נעולות, להיכנס לדירה ולחטט בחפצים. אותו יום נראה הפורץ על־ידי ילד של אחד מבעלי הדירות אליהן נכנס. באחד המקרים תפסה בעלת הדירה בחולצתו. נאבקה עמו ואף חטפה בעיטה מרגלו.

מכאן ואילך עולות תמיהות רבות בדרך עבודתה של המשטרה, אותן ניתן לפרש בדרך זו או אחרת. המתלוננת, שתפסה בחולצתו של הפורץ, הצליחה להרכיב את קלסתרונו בתחנת המשטרה; אך, למרות שפניו של החשוד היו מוכרות לרבים בתחנה, לא זיהה אותו אף אחד. מאוחר יותר הצליחה אותה מתלוננת, העובדת בעיריית רחובות יחד עם חותנתו של דוד, לזהותו בעת שנהג במכונית הפולקסוואגן המסחרית שלו. המתלוננת דיווחה על כך למשטרה.

למרות שזהותו של החשוד היתה בידה, לא זימנה אותו המשטרה לחקירה ולא בוצעו פעולות חקירה נוספות, בזמן ובדרך המוכרת לכל כתב המכסה את תחום עבודתה של המשטרה. כל זה בעת שברחובות ארעה סידרת פריצות מכוונת בשיטה אחת. המשטרה, במקום לאכוף מייד את החוק ולשמור על רכוש הציבור, השתהתה זמן ממושך בפעולותיה, למרות שרמת החוקרים ומפקדי תחנת רחובות ומרחב השפלה אינה נופלת במאום מרמת חוקריה המנהלים של המשטרה במקומות אחרים בארץ.

מנודה מן המשפחה

במקום לעצור מייד את החשוד לחקירה ולערוך לו מסדר זיהוי, כנהוג במקרים רבים אחרים, נשלחה לחשוד הודעת זימון למסדר זיהוי כמה ימים לאחר מכן. במסדר זוהה בוודאות על־ידי אחת המתלוננות.

לאחר המעצר נחקרו אחרים מבני המשפחה באשר למעשיו של דוד סויסה באותו יום. דוד עצמו סירב למסור אליבי, בעצת סניגורו, עו"ד חיים משגב.

ב־26.6.87 פורסמה ב"על המשמר" ידיעה בלעדית נוספת, שסיפרה כי מסמכים בעניינו של נציב שירות בתי־הסוהר לשעבר הועברו לפרקליטות, כדי להכריע בדבר חקירתו ומעצרו בגין ניסיון להדיח עדים ולשבש הליכי משפט.

ביום 29.6.87 נעצר הח"כ לשעבר. בפקודת השופט הוא נשאר במעצר המשטרה אותו יום ולאחר מכן שוחרר בתנאים מגבילים לבית סניגורו בתל־אביב. ביום ד' התיר לו שופט בית משפט השלום ברמלה — לאחר שהושגה הסכמה בין פרקליטות מחוז המרכז — לשוב לביתו, אך אסר עליו לקיים כל קשר עם המעורבים בפרשת בנו ובפרשתו, כולל בני משפחה קרובים ביותר, להוציא אשתו.

רפי סויסה נעצר בעקבות שינוי בעדויותיהן של חיותה טל וכלתו ורד. שתיהן העידו כי הוא ובת משפחה נוספת ניסו להדיח אותן למסור אליבי טוב בעניין הזה.

הסניגור, ד"ר עו"ד משגב, שגייס לעזרתו את עו"ד ניר גרשוני שהגן בזמנו על המהנדס שהואשם בביצוע מעשי האונס ברחובות, טוען לאי־חוקיות מסדרי הזיהוי שבעקבותיו הורד סויסה אף רמז להתנכלות למשפחה.

במשטרה, לעומת זאת, משוכנעים בחוזקן של הראיות, אך כתבי־אישום עדיין לא הוגשו. "כיוון שהחקירה עדיין לא הסתיימה", בדברי המשטרה. לעומת זאת, אומר גורם אחר, כי אם המשטרה לא תגיש כתבי־אישום נגד רפי סויסה "היא תהיה משעם על ההרשעים".

שר המשטרה חיים בר־לב, המקורב לרפי סויסה, מסרב לאהרונה להתייחס לפרשה. לשונות רעות אומרות, כי מהרה סויסה שיחק לידי בר־לב. היכול עתה להראות איזון בין חקירת בנו של דוד לוי לבין חקירת בני משפחת סויסה.

הגיעה לעבודה חבושה בידה

בינתיים, הולכת וגוברת הרושת השמועות באשר לפרשה. המכונה בפי המקורבים אליה "פייטון פלייס" או "דאלאס לעניים". שמועות שונות נפוצים זה בזה ופניהם של רבים מגיבורי הפרשה הושחרו ברבים. מבלי שהמשמיצים הציגו ולו הוכחה קלושה לדבריהם.

חיותה טל — עובדת מחלקת החינוך בעיריית רחובות. פעילת המערך ודמות מוכרת בעיר — נעדרת מעבודתה מאז נעצרו של רפי סויסה. העובדים בעירייה סיפרו, כי ביום המעצר הגיעה לעבודה חבושה בידה. סיפרה כי אינה חשה בטוב והתעלפה פעמיים אחרות. שמועה אמרה כי החליטה להעלם עם בתה עד יעבור זעם. ידידת המשפחה הזימה שמועות אלה. באמרה כי רק אתבוך הביאה להיותה ולהוריד את העתונים הטובים וכי הנכד אינו חש בטוב. חיותה עצמה ביקשה בשיחת טלפון כי יעזבו אותה לנפשה. היא אינה חשה בטוב ואין ברצונה להתראיין לעיתונות. ורד בתה ונכדה נמצאים עמה.

דוד סויסה נתון במעצר. אחיותיו וגיסיו נחקרו על ידי המשטרה שעות ארוכות. אחיו של רפי נחקר אף הוא פעמיים ספורות. ידידה אחרת של רפי הועברה לאחר חקירתה לבית המעצר באבו כביר ואחר־כך שוחררה. האישה אליס נחקרה אף היא.

בניגוד לדרך השלומיאלית והמיוזרה בה פעלה המשטרה במשך חודשים אחרים, נראה כי היא נחרצת עתה ובדעתה להוכיח כי בידה ראיות מוצקות, וכי לא היתה כאן התנכלות, כפי שנרמז.

רפי סויסה עצמו, שבמהלך הדיונים האחרונים נראה מרובא, התפרץ בביתו והבהיר, כי למרות קריאות הטלפון ומכתבי האהדה הרבים עליו לנסות ולשוב לעבודה. נראה, כי גם שכר הטרחה לעו"ד מעיק עליו. "אין לי חשבון בבנק" אמר לנו. "מחר צריך לקום לעבודה ולהרוויח לפרנסה. אם מישהו חושב שאני יותר מידי מפריע צריך רק לרמוז לי. 58 שנה אני במדינה. מה הבאתי? במשך שלוש שנים אני אוכל מרורים. אין לי מדינה אחרת ללכת אליה. בפעם הראשונה בחיי שאני שומע סירנה של משטרה והלב שלי דופק. על מה?"

□

פ. סבר ■ יומן כלכלי

יום א׳: הזקיפה התוצרית הגזולה

קורא אנליטי, המעדיף לשמור על שם שמור, קרא אותי לשיחה בחדר עבודתו. הכיצד, שאל אתה מגשר בינינו לבין בריטניה?

גשר לא אעביר, חשבתי. אבל המנהרה מתחת לתעלת לה־מאנש תפתור את הבעיה, ותפתח את הקשר הישיר.

אידיוט, גער בי הקורא ההוא, אינני מדבר על גשר מברזל, אלא מסטטיסטיקה. כתבת ביומנך הכלכלי לפני שבועיים (אמר ושלף קטע עיתונות) שהתוצר לנפש ישראלית אחת לא נמוך במידה ניכרת מן התוצר לנפש בריטית אחת, והוספת שהראשון הוא 5500 דולר והאחרון הוא 8500 דולר. אולי הביטוי „מידה ניכרת" קיבל בעיתונך, שתפוצתו ידועה, משמעות חדשה? כמו למשל, שתפוצה זו לא שונה במידה ניכרת מזו של „ידיעות אחרונות"?

כבודו, אמרתי, למה לך לדרוך על יבלותינו הכואבות? גם בלי כל עינוי אני אחשוף בפניך את מקורותי ואת חישובי. הפער הרשום בין התוצר לנפש בישראל ובבריטניה הוא 3000 דולר, וממנו אני מציע לנכות:

● אלף דולר לנפש תוצר לאומי של הכלכלה הלא־מדווחת;

● תשע מאות דולר לנפש פרמיית הביטוח זקופה שאנו גובים מארה"ב תמורת שמירה על אינטרסים.

● שלוש מאות דולר לנפש שרותי מולדת זקופים שאנו מייצאים ליהדות העולם.

והיתרה, 700 דולר עד 800 דולר, זו כבר באמת מידת הפרש לא ניכרת. שליש ווידאו.

דממת מחשבה השתררה בחדרו של הקורא המעמיק. גלגלי מוחו רצו. קמתי ללכת, אך יד עוזרו של האיש אחזה בי. ללא הסבר נוסף, אינך עוזב את המקום, אמר העוזר־יועץ, בקול קטיפה. הסברת את תיקונך. הסבר את זקיפותך, אחת לאחת, ורק אז אולי נשקול לשחררך, בערבות סטאטיסטית.

בבקשה, עניתי, הינה האומדנים שערכתי, לפי האינטואיציה שלי:

ראשית, הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה באיטליה נכנעה בתחילתה של שנה זו ללחצה הגס של המציאות המתדפקת על הדלת והוסיפה, רשמית, לנתוני התוצר הלאומי של ארץ זו 20% כהערכה להיקף הכלכלה הלא־מדווחת. כמקביל, כדי לשמור על מסגרת מושגית סגורה של החשבונאות הלאומית, ערכה הלשכה תיקונים נוספים: גדלו בעיקר החסכונות וההשקעות, וכן הוקטן ערך היבוא האמיתי. ובמקום המחירים המנופחים, נמסרה הערכה על בריחת הון, בקיצור, עשו רוויזיה כללית. בדיקה דומה אצלנו, לו גוייסו למענה כל הכוחות הרוויזיוניסטים של הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה, הייתה יכולה להוסיף לפחות את החמישית החסרה לתוצר הלאומי. אלף דולר, אלף ומאה דולר. הוא אומדן שמרני מאוד של היקף התוצר האפור ו/או השחור לנפש. ואת הסכום הזה הוספתי לתוצר המדווח והרשמי.

הפסקתי לרגע, והמשכתי: שנית, ארה"ב מבטחת את האינטרסים החיוניים שלה במזרח התיכון אצל מדינת ישראל. תמורת דמי־ביטוח (פרמיה) שנתית של 3.8 עד 4.0 מיליארד דולר, בערך. דמי ביטוח אלה, המהווים יצוא שרותים מישראל, הם תמורה ממשית לסך כל גורמי יצור ישראליים, אף שנרשמים מישום מה כמענקים חד־צדדיים.

מה פתאום אתה מקשקש על דמי ביטוח. איזה ביטוח, הלא האמריקאיים נותנים לנו כי עינינו יפות, ודי. יש לי בעניין זה ידיעה אישית, התרעם הקורא מן המשרד. והזיז בפזיזות ערימת ניירות כבדה על מכתבתו.

הו, לא, אמרתי לו אני, סלח לי כבודו. אבל זה לא מתקבל על דעתי הכלכלית. אכן יש מושג של סיוע ושל נדיבות לב שאינה תלויה בדבר גם בכלכלה. אני מאמין בכך. הוספתי, אני במפורש אינני חושב שחובה עלינו להניח את האנוכיות, את הקינאה, את המירדף אחר ההנאה האישית, כתכונות נפש ואיפיוני־ציבור ההכרחיים להנעה יעילה של גלגלי המשק. לא, זו לא דעתי. אינני תלמיד של איין ראנד. בכלכלה של יחסי אהדה ופתיחות לב והקרבת כיסא. אבל, הוספתי, מסופקני אם יחסים הדדיים בין מדינאים כבולי אינטרסים, וכן יחסים בין מעצמה לקליינטית שלה, יכולים להתאפיין לאורך זמן רק ברגשנות של אלטרואיזם. לכן אני אומר לך, כבודו: המיליארדים שהקונגרס בוואשינגטון מאשר לנו שנה בשנה, כמו שעון, הם תמורה למשהו שמייצרים במשותף. ביחד, כקולקטיב מדיני, כל גורמי היצור הישראליים. משהו שאין לו שם מוצרי מוגדר. זו לא סחורה מן הסוג שיכול ליפול על הריצפה ולהשבר. או שרות מן הסוג הכרוך בשימוש במספריים או בצלחות הגשה, ובכל זאת. מוצר זה שווה בעיניהם של אזרחי ארה"ב 3.5 מיליארד דולר, 4 מיליארד דולר בשנה. שהם מוכנים לשלם תמורתו. אנו מייצאים את המשהו הזה לארה"ב: יש הקוראים לכך שרותי אבטחה, אף שבפועל איננו מאבטחים דבר. שורת ההגיון שלי אומרת, שאנו מוכרים לארה"ב ביטוח מפני סיכונים פוליטיים מזרח — תיכוניים. פוליסה. הבטחה (ולא, כאמור, אבטחה). תמורת תשלום לא גבוה, יחסית, רק 0.1% מן התוצר הלאומי שלהם. מבטחים האמריקאנים הגדולים את האינטרסים הימתיכוניים שלהם אצל ישראל הקטנה.

את ערך השוק של פרמיית הביטוח השנתית הזאת, הגלומה בכל יישותנו המדינית והצבאית, צריך להוסיף אל התוצר הלאומי הגולמי לפי מדידתו התיקנית, הישירה, סיימתי את דברי.

פרח, אמרתי עוד, והקורא הבכיר המתוכב על כיסאו לחפש במבט חטוף עציץ כלשהו, מפיץ את ריחו כדי למשוך ציפורים מעבירי־זרעים. אבל בני־אדם נהנים גם הם מן הניחוח הנפלא, ומוכנים לשלם תמורתו. למרות שהנאה הזאת מיוצרת על ידי הפרח בלי תוספת תשומות כלשהי. היא מוצר חיצוני לריבוי הפרחים, מוצר, „משותף" „מתלווה", ועוד כגון אלו הגדרות כלכליות. אולם, דבר־מה שיש לו מחיר, יש לו ערך כלכלי שימושי, ערך כלכלי מוסף. לכן יש ערך כלכלי גם לתחושת ההגנה (העתידית האפשרית) על האינטרסים האמריקאיים שאנו מספקים לאזרחי ארה"ב ושהם נכונים לשאת בנטל שנתי קבוע לממנה. יש אצלם גם אלמנט של אהבה ולב כה רחב, של תרומה ללא תמורה, נאמר, שזהו רבע מן הסיוע. שלושת הרבעים הנותרים הם בעצם אגרת־בריאות שמשלמים לנו האמריקאיים, כדי שנהיה בריאים כשהם יזדקקו, אולי, לשרידינו ולבריאותנו. המדובר ביצוא זקוף בהיקף של 3.5 מיליארד דולר לשנה, שהם 800 — 900 דולר לנפש. האם אני רשאי להוסיף את הסכום הזה לאוצר הלאומי הרשום?

הו, כן, השיב איש שיחי. אף שלא כיצוא ישראלי ברשמות, ההעברות החד־צדדיות מארה"ב, ולא הכנסה לאומית ממש. זהו בהחלט כסף טוב, סיוע ממשי, מוחשי, שאפשר למששו, ולמשמשו. הוא מקטין את הגרעון השוטף ומגדיל את סך כל ההכנסות במשק, אף שלפי ההגדרות המקובלות לא יכלל בתוצר.

ולאיזה ענף במשק תייחס את התוצר הנובע מיצוא שרותי הביטוח לאמריקאים, התעניין אצלי עוזרו הסטאטיסטי של הקורא החוקר. האם לשרותים אישיים או לעיסקיים? ולאיזה גורם יצור — כתמורה לעבודה תירשום, או כרווח להון המושקע?

לשאלתך הראשונה, השבתי, התשובה ברורה: זוהיא פעילות מובהקת של המגזר הציבורי. וצריך לרשום אותה יחד עם שרות ציבורי אחר, כמו ביטחון מקומי. לשאלתך השניה, השבתי, התשובה מסובכת מאוד. מסובר פה בערך מוסף שנוצר באופן קולקטיבי. פועל יוצא מהיותנו אומה ישראלית חזקה. לשם נוחיות, הייתי נוהג בו לפי המשקל היחסי של העבודה וההון בתוצר הלאומי הרגיל.

המשך את הסבריך, החליט בהקשבה הקורא שבפניו הופעתי, ואמור לי, מה באשר לתיקון השלישי. שגם אותו אתה מציע להוסיף לתוצרנו, התרומות מיהדות העולם? זהו כבר מקרה קלאסי של עזרה ללא חשבון, מתן ללא משא. זו לבטח העברה חד־צדדית של סיוע, ולא תשלום עבור איזה שירות זקוף שאנו כביכול מספקים ליהדות הגולה. הלא כן אמר הקורא הבכיר, בקול מתגרה משהו.

גירדתי את זקני הקצרצר. במידה מסויימת, אמרתי לכסות. כשהקיצוניות נכרה על הצניעות, זו דווקא דוגמא מובהקת לעיסקה דו־צדדית, ולא העברה חד־צדדית. הם לנו תרומות, אנחנו להם גאווה יהודית לאומית. מצפון ציוני רגוע, מולדת אפשרית לשעת דוחק ומיקלט ליום סגריר. בתור ציוני, הוספתי, אני מתקומם כנגד חומרנות שכזאת. אבל בתור כלכלן אני מתקומם כנגד הפאטאליות הזאת. נגד הבוז הזה לחוקי המשחק המשקיים. לכן טענתי היא, שעבור יהדות העולם הנדיבה, מספקת ישראל, כמורם יצור יהודי גדול, חינוכם לב וחיזוק־נגן: אקרא לכך יצוא שרותי מולדת זקופים. ואעריך זאת בסכום המהווה רק חלק מתרומותיה של היהדות, עוד מאתיים עד שלוש מאות דולר לנפש לשנה, תוצר נוסף, שלא על־פי ההגדרות המקובלות של האומות המאוחדות.

וכך, סיימתי, אני סוגרים על הפער עם בריטניה, לא על כולו, אבל את חלקו הארי.

יש משהו חלקלק מדי בחישובך, אמר לאחר לגינה הקורא שלקריאתו באתי לשוח, זיקפות.

הכלכלה השחורה היא לפחות 20% מן התוצר.

אומדנים. הערכות. מוצרים חיצוניים. זה הכל נשמע לי מאוד תלוי באוויר הרטוב של הגדרות. שיצאו זה עתה מכביסה רעיונית. איפה הבשר?

לא, הוד רוממותך הקורא, אמרתי, הלא שאמרת קודם, הבשר כבר על שולחננו. על צלחותינו, ממנו אוכלים אנו. אינני מוסיף דבר ואינני ממציא כסף. הסחורה הזו, השקלים של השוק השחור והאפור, הדולרים של מחלקת המדינה בוושינגטון ושל הגיוסים המפוארים ביהודי קליוולנד — כל זה ישנו וזורם לארצנו בפועל. יומיים, שעה שעה נכנס הכסף הזה לזכתנו, אך אינו נחשב לתוצרנו. הטריק הוא הפוך: לא שאנו רואים בכך הכנסה לאומית, אלא שאיננו מוכנים לראות בכך הכנסה לאומית. את התרומות מן היהדות, למשל, אנחנו מוסיפים בסטאטיסטיקה שלנו למושג מיוחד מקובץ בייחוד המכונה „הכנסה פרטית (?) בכל המקורות". אבל נמנעים מלהוסיף לתוצר ויצוא. הענקים מארה"ב נחשבים לחלק מן המאזן השוטף, כסיוע למימון, אך לא תמורה למשהו שמיוצר על אדמת קודשנו. ובאשר למשק המוסתר, החבוי, הריהו כמו ג'וקים בדירה של משפחה הגונה: בלילה שומעים היטב את הרישרוש. אבל נמנעים מלהדליק את האור, כדי לא לראות ולא לצרות.

התוצר הלאומי הרגיל שלנו היה אשתקד, אחרי הייסוף, 41 מיליארד שקלים: בתוספת התמורה ליצוא שרותי מולדת זקופים לאחינו יהודי הגולה (2.0 מיליארד שקלים, לפי שער חליפין רשמי), פלוס התמורה הנובעת מפרמיית הביטוח עבור האינטרסים האמריקאים במזרח התיכון (עוד 6 מיליארד שקלים), ופלוס אומדן צנוע של הכלכלה הג'וקית (8 מיליארד שקלים) ואני מגיע לתוצר של 57 מיליארד שקלים, כלומר 38 מיליארד דולר: במקביל גדל גם החסכון הלאומי שלנו, קטן הגרעון השוטף במאזן התשלומים והפיננסים של הממשלה נראים טוב יותר.

בכך נסתיים הדיאולוג, או בעצם הטרילוג, של הקורא העיתון; עוזרו הבכיר, וכותב אחד בעיתון, מן המספרים וההסברים החלה נושבת עייפות מדביקה. שעת הקבלה הסתיימה, פניתי למסדרון. העוזר צעד לידי. העניין שלי, אמרתי לפרידה, הוא לנסות ליישב בין המציאות לבין ההגדרות הסטאטיסטיות המקובלות, כי אנחנו ארץ [...] מיקובלת. זרים באים לכאן מצויידים בנתונים של האטלס של הבנק העולמי, או של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ומצפים למצוא כאן חיים ורמת פעילות כלכלית כמו בפרובינציה בריטית או איטלקית נידחת, פחות משליש של רמת התוצר של לונדון, פחות משלישית של רומא. אך הם מופתעים מסובבים ראש על צוואר ואנא, כבאב של אי־הבנת העניין ושואלים: אפשר להיות כך? בראותם את אורחי ישראל השופעים והשוקקים בטוכון, הם שואלים: אפשר לחיות מתוצר של 5500 דולר לנפש לשנה?

אבל לא רק לפתרון הידתם של התיירים ולהגינות ליבם של הסטטיסטיקאים הבינלאומיים הצעתי את תשובתי התיקונית בעיננו. ידידי, אמרתי ולחצתי את ידו של העוזר ליד השער. שנדע ממה אנו חיים, ומכמה אנו מייצרים. לפני שמרבה בנסיעות סיוע לוושינגטון אולי הצעתי הצנועה תועיל. לו לא כך?

היועץ הסתכל בי. אחר־כך בניירותיו שנחו על מגש פלאסטיק קשיח, ולבסוף בשעונו האישי. טלפונים ופגישות, ואמר. מי יודע. אולי מכם אחת תצמח מכם איזו תועלת.

יום ג׳: בתאווה גדולה לא די

השער של הדו־שבועון „פורצ'ון", שהיה כמו הרחוק, הגדול, העשיר והמשעמם בין המגזינים העיסקיים של ארה"ב, והיום הוא פחות [...] פחות נוצץ ויותר תחקירני, מודיע על האוכלוסיה החדשה של קוראיו: חברת הכסף, MONEY SOCIETY. כסף, כסף, כסף, כסף הוא הכסף של „מינו", כותב (או כותבת) מאיי מאגנט בפתיחתה של רשימת־השער. „נגוע בגניפה של טריפת הכסף, נוטלים האמריקאים של שנות השמונים חלק פעיל בריקוד של חומרנות אליליה. שכמותה לא נראתה מאז [...] העשרים השואגות, תחת השמש היוקדת [...] הכסף, מחווירים כל הערכים האחרים". אתה [...] את מה ששווה כספך, רק את זה. שערי גן [...] הם שערי המניות. כל ערך הוא נייר ערך.

שגעון הדבר, הכסף, מכה בכל שיכבה [...] רחמים. אבל במיוחד גבוה הסיכון המקצוע להידבק בו אצל מי שעיסוקו המקצועי בכספי עצמם: בנקאי, ברוקר, משקיע, יועץ, [...] פיננסי. מומחה למיזוגים ולהנפקות, [...] הסיכונים והמזיז הבלוקים הגדולים של מיימון [...] אלו חשופים במיוחד לנגיף. כשצריך לקנות חולצה משי במחיר של 650 דולר, תיק נייר בונד במחיר של 1650 דולר, וסעודה עיסקית במחיר של 300 דולר. קשה לגמור את החודש אפילו בהכנסה חודשית ברוטו של חצי־מיליון דולר. על צרותיו של עובד בנק בכיר מאי השקעות, שלא מצליח לגמור את החודש במשכורת כזו (600 אלף דולר לשנה!) סיפר המוסף העסקי של „ניו יורק טיימס". ולא [...] בבדיחות דעת, או באירוניה, אלא בעובדה מצערת.

כי שהכסף הוא קנה־מידה היחיד להערכת בני האדם, תאוות הכסף היא האמצעי היחיד לבדוק ההערכה. הגינות, שיתוף פעולה, התגייסות למטרה ציבורית, רוח צוות, ויתור לטובת הכלל, שמירת אמונים, כל דפוסי ההתנהגות האלה יוצאים לגרוטאות. תמורתם לא תקנה את [...] העור הרכה של גוצ'י. פרופ' ראסתר [...] שנתמנתה לפני זמן מה לדיקאן בית הספר לניהול עסקים שליד המכון הטכנולוגי של מאסאצ'וסט (מינוי „שמאלני"), הביע [...] תחושתם של המורים לניהול עסקים כי [...] ליקוי בלימודיהם, כותב מעל דפי „הניו יורק טיימס" על משימתו להוסיף את תורת המוסר בעיסקות כמקצוע מבוקש לתורת התחרות העיסקית: הבעיה היא בפילוסופית־החיים [...] בקורס לקריאה מודרכת בכתבי אריסטו.

הבעיה היא עם השקפת העולם המרכזית של החברה האמריקאנית כולה. מה מפנים לתוך היום הצעיר האמריקאני. לאור אילו אידיאלים מתחנך, ולא רק מלימודיו הפורמאליים. אם מכלל החינוך הסביבתי? הוא מפנים את עיקרון האנוכיות הכלכלית הקדושה. היעד היחיד הראוי להשגה הוא למקסם את ההכנסה האישית הכספית. ותו לו. אם בכלל צריך איכשהו לשמור על החוק, זה רק משום שלכל עבירה צמוד סיכון להיתפש ולהתפס ואז ההצבר הפיננסי של [...] שנות חיים יורד לטמיון. השמירה על החוק איננה צו מוסרי מוחלט, אלא חשבון של כדאיות וסיכון. כמו כל השקעה אחרת: עלות הפסד הכלכלי (ההסתברות להתפס ולהענש) מול התועלת הנובעת ממנו (ניצול ידע פנימי להתעשרות מידית, למשל).

„בשיעורי המימון הפרטי אנו מלמדים", אומר עוד פרופ' תורו, „שהיעד היחידי של מנהלי עסקים הוא למקסם את הערך הנקי של מניות העסק. עבור מי שמחזיקים במניות העסק. המנהלים מתאמצים להשיג זאת, משום שכך הם מגיעים גם למאקסימום העושר הכספי האישי. אבל אם היעדים היחידים של הפרט והכלל הם הכספיים. קצרה מכאן הדרך ללגלגונות מחשבתית של אמצעי־השגה שהם פסולים הברחית, אבל יעילים מאוד לסיפוק אותה תאוות הכסף.

ומה צריך ללמד בביקום תאוות הכסף? צריך ללמד את העיקרון המוסרי של שיבת הקולקטיב הכללי: של ויתור והקרבה של האינטרס העצמי למען „הצוות כולו".

פרופ' תורו אינו המוכיח הבודד. ב„ניו יורק ריוויו אוף בוקס" כותב באותו הנושא פאליקס רוהטאן, איש כספים נודע: „יותר מדי כסף מגולגל על ידי יותר מדי אנשים צעירים מדי, שאין להם זכרון מוסרי. תחושת מוסרת הגונה, והם נלחצים ללא הקף להראות תוצאות עיסקיות מבריקות כמו המגאזינים הצרכניים לפרברי הוליווד". אין מייחסים שום ערך לקשרים אישיים או אף עיסקיים מבוססים; זה הזמן של „סמוראי פיננסי הרוכב על סוסו הבודד". התוצאה: גל הפשע ששטף את הבורסה של ניו יורק, כולו בתחומים האפורים של ניצול אינפורמציה סגורה תמורת מתן שוחד במזומנים שמנים.

איך זה התחיל? הבה נחזור ל־1981. שנת הפתיחה של המהפכה הניאו־שמרנית, הרייגנית, בכלכלת אמריקה. אחד מילדי הפלא (שבינתיים הפליאו בריקנותם הפניצית) שעמדו ליד מיטת ההולדת של מהפכה זו, הממונה לשעבר על התקציבים הפדראליים דיויד סטוקמן, מסכם בספרו „נצחון הפוליטיקה" את עיקרון־המפתח של מהפכה זו: להקים חברה אמריקאנית חדשה על הורסות שרותי הרווחה הציבוריים הקיימים. לברוא כלכלה הנשענת כל כולה על „כוחם של אנשים חופשיים בשווקים חופשיים בלבד. מהפכת רייגן רצתה לעודד את הייצור הבלתי־ברוקו של עושר קפיטאליסטי". כותב סטוקמן, בדבריו והשתפכויותיו אני שומע את הדי הפעמונים של פילוסופיות אנוכיות כמו זו של הסופרת איין ראנד. האם ההיסטוריה של הימין החדש, התוקף וההיסטרי. אותה גב. ראנד, (שאחד מספריה, „כמעיין המתגבר", תורגם לעברית) הקרימה בתפיסותיה הדרוויניסטיות — החברה כמלחמת הכל בכל — את נערי רייגן בדור שלם. כשפירסמה בשנות השישים מינשר תחת השם „בשבח האנוכיות". בו הזהירה את בני ארצה נגד הרעלת החברה האמריקאנית על־ידי אסכולה רוחנית מסוכנת המציבה במרכזה את רעיון האלטרואיזם המוסרי, שפירושו „שלאדם אין זכות לחיות אך ורק למען עצמו, שהשרות למען האחרים הוא הנותן את הטעם לקיומו ושהקרבה עצמית היא חובה מוסרית עליונה. ערך ומידה טובה". אלו ערכים מסוכנים ביותר פסקה גב. ראנד. המנוגדים לחלוטין לרוח הקפיטאליזם היוצר, המכיר בעליונותו המוסרית של עיקרון מסדיר אחד בלבד: כל אחד למען עצמו. זכות אחת מקודש לכולם. הזכות לפעול בכל האמצעים (כנדרש על ידי יצור תבוני) כדי להגיע לייטב הנאה מן החיים.

זו המליצה ידועה: אדם סמית, אביה של הכלכלה המדעית, מתפרש על ידי הימין החדש כמי שמטיף לה ללא סייג. אדם סמית, על פי הפירוש של מילטון פרידמן, למשל, מצווה על כל אדם לרדוף אך ורק אחר מקסימום של עושרו האישי, ולדאוג אך ורק לאינטרסים שלו עצמו: היד הנעלמה של השוק החופשי כבר תדאג לכך, שכתוצאה בלתי־מכוונת של רדיפת הנאה אישית כזאת יושג גם הסדר הכלכלי החברתי המיטבי. ועוד כותב מילטון פרידמן: יש לארגן את החברה האנושית כך, ששום מיכשול שרירותי לא יעמוד בדרכם של בני האדם ברצונם להשיג את אותן העמדות, שלהן מתאימים כישוריהם, ושלהשגתן דוחפים אותם ערכיהם.

שום מיכשול בדרכה של התאווה, מלבד כללי המישחק של שוק חופשי. אדם לאדם סוחר. ואז כל האנרגיה הכוהנית משתחררת ויוצרת. תאוות הכסף של היחיד כיחיד היא מנוע־הקיטור של עשייה כלכלית יוצרת, ואסור לכבותה, להגבילה ואפילו למתנה. תנו לתאווה לפרוץ!

ואחר־כך ראו איך נהרס המשק.

הכלכלנים באגף התקציבים הרייגני הילכו בשנות השמונים הראשונות לבושים הישר מן החייט. כשבגדיש חליפותיהם היקרות תקועה סיכה מזוהבת מקושטת בראש מזערי של אדם סמית: לו לא התביישו, היו וודאי תולים על צווארם מדליון עם פורטרט של מילטון פרידמן מצידו האחד ואיין ראנד מצולו. כמו האבא והאמא.

מה שקרה מאז המהפך הרייגני למאקרו־כלכלה של ארה"ב כבר רשום בסטטיסטיקות. התקציב הממשלתי הפך לגרעוני מאין כמותו. הדולר החזק מומן על ידי אשראי והשקעות מחו"ל. החוב הלאומי טפח למימדים מבהילים. כושר התחרות של התעשייה האמריקאנית נפגע בחוט שדרתו. השרותים הזולים, המפגרים וה־הלא־אחזירים דחקו את רגליה של התעשיות הטכנולוגיות — וזו רק רשימת מכות חלקית. אבל החולי האמיתי נזרע ברמת הפרט. היזם והעובד היחיד. המיקרו־כלכלה של ערכי החיים: ניתנה גושפנקא רעיונית לאנוכיות מעשית מוחלטת. לאי־התחשבות בזולת כאיש־צוות שני. לתאוות הנכס הכספי כערך עליון. אני כספי. בלוני אני ואפסי עוד.

אלא מה? כאן הופיעה נקמת הנדחק. מתברר, שמבחינה כלכלית וביצועית, מבחינה מעשית לגמרי, היד הנעלמה של אדם סמית פשוט מזייפת: האמריקאנים, המתפללים לאלוהי האנוכיות הקדושה, מפסידים מהר מאוד את עליונותם הכלכלית, את כושר התחרות, את השוק העולמי ונסוגים מפני היפאנים.

(המשך בעמוד 12)

פיצוץ אולימפי

שילב כדיו. הלוויית אחד מקורבנות הטרור הבאסקי בברצלונה.

התפוצצות מכונית־תופת, בחניון של סופרמרקט ברובע הפועלים בברצלונה, מסמנת מפנה רב־משמעות באסטרטגייה של המחתרת הבאסקית ● „הטרור הלבן" מאיים על אולימפיאדת 1992

מאת יהודה צור

התפוצצות מכונית התופת, לפני כשבועיים, שגרמה למותם של חמישה־עשר איש ופציעתם של שלושים וחמישה אחרים בחניון של סופרמרקט ברובע הפועלים בברצלונה מהווה עדות חותכת לכך שמחתרת הבאסקים, א.ט.א., שמה לה כמטרה ראשית לפגוע בקיומם של המשחקים האולימפיים האמורים להתקיים ב־1992 בבירת קאטלוניה. ההד התקשורתי, המתלווה לפעולות א.ט.א., ורבבות הקולות שהשיגה הזרוע הפוליטית של המחתרת הבאסקית בקאטלוניה — הן המניעים העיקריים, על־פי אמצעי התקשורת הספרדיים, להסלמת פעילותה של המחתרת.

התפוצצות מכונית התופת אינה מקרה ראשון מסוגו בבירת ברצלונה. מאז החל ארגון הבאסקים את פעילותו שם. בספטמבר האחרון, אולם היקפו, אופיו ומספר הקרבנות מהווים מפנה רב־משמעות באסטרטגיית הטרור של הקבוצה הפלגנית. אין ספק שארגון הטרור הבאסקי הימר על גישה חדשה, אותה מכנים מומחים ספרדים: „טרוריזם לבן". זהו טרור שעבורו האוכלוסיה האזרחית כולה היא מטרה לפיגועים ומגמתו היא להטיל פחד מתמיד בציבור הרחב. טרור מסוג זה מוכר היטב במזרח התיכון, בארצות ערב ובעיקר בביירות. זו אולי הסיבה, שכותרות ראשיות בעיתונים ספרדיים בישרו לקוראיהם על שינוי גיאוגרפי. „ביירות בברצלונה". הכריזו עיתונים במדריד. לרגעים ספורים נראה שהגיאוגרפיה אכן השתנתה וברצלונה היא ביירות.

התפוצצות אדירה הרעידה את אוכלוסיית רובע הפועלים בברצלונה. ההד העיף דלת פלדה של הכניסה הראשית בגובה ארבעה מטרים והעיף אותה עד לכניסה לבית־הספר היסודי שליד הסופרמרקט. רק בדרך נס לא נפגעו ארבע־מאות הילדים, שעזבו את בית־הספר שניות ספורות לפני כן.

בחירתו של סופרמרקט והתזמון לשעת אחר־הצהריים, כאשר אמהות צעירות נוהגות לערוך את קניותיהן אכן מעידה כי הכוונה היתה לפגוע במספר רב ככל האפשר של אנשים. אך זו אינה הפעם הראשונה שהארגון מנסה לבצע פגיעה המונית. שבועיים לפני כן נמנע בדרך נס אסון כבד, כאשר פצצה רבת־עוצמה התפוצצה ליד תחנת שאיבת־דלק על חוף הים בטארגונה שבקאטלוניה. מייד לאחר ההתפוצצות פונו למעלה מ־20,000 איש המתגוררים בקרבת מקום, מחשש שהתעשייה הפטרוכימית, השוכנת בסמוך, תגרום להרעלת אוויר. רק בדרך נס, כאמור, הצליחו הכבאים למנוע את האש מלהגיע לשני מחסנים עמוסים פרופילן, שלושים מטר לפני שהאש הגיעה לשם כיבו אותה הכבאים וכך ניצלו חייהם של שמונה־מאות איש, שנוכחו במקום ועסקו בכיבוי.

מייד עם היוודע דבר קיומם של המשחקים האולימפיים בברצלונה הודיע הארגון על פתיחת חזית שנייה, כהגדרתו, בקאטלוניה. חבל ארץ זה טוען לעצמאות מהשלטון המרכזי בספרד וכמו חבל הבאסקים מבסס טענותיו על שפה שונה. הקאטלונית, תרבות עתיקת ימים ושונות אתנית. לפני שנים אחדות, בהשראתם, בציודם ובמימונם של גורמי טרור באסקים, קמה בקאטלוניה מחתרת „ארץ חופשית". ששמה לה למטרה פילוג מהשלטון המרכזי. בין שתי המחתרות נוצרו קשרים ומשקיפים ספרדים גורסים כיום, שהנחתן של עשר מכוניות תופת בברצלונה, מספטמבר 86' עד היום, לא היתה מתאפשרת אילולא קיומה של תשתית אנושית מקומית אוהדת.

ברצלונה הימרה על המשחקים האולימפיים מתוך תקווה, שקיומם בתחומה יזרים לה מיליארדי דולרים. עתה, חוששים שהצמיחה הכלכלית שכה ציפו לה תעצר והשקעות כמאות מיליונים של גורמי חוץ לא יגיעו לבירת קאטלוניה, עקב המשך פעילות ארגון הטרור הבאסקי. בינתיים, הודיעו ראשי המחתרת הקאטלונית שהם מסתייגים מן הפעולות של „עמיתיהם" הבאסקים. לדבריהם, לא ניתן ליצור בקרב האוכלוסיה האזרחית חזית מלוכדת, שתתנגד למחתרת הלוחמת למען עצמאות החבל: „זאת שגיאה קשה לגרום לכך, שכל אחד מאזרחי הארץ ירגיש שהוא הקרבן הבא: בכך אנו משחקים לידי השלטון המרכזי. כי אף אחד לא רוצה למות גם כדי להביא עצמאות לקאטלוניה".

עיתוני מדריד גורסים, שהמחתרת הבאסקית בחרה בברצלונה כמטרה לפעולות טרור, לאחר שצומצמו זירות פעולתה האחרות — מדריד וצרפת. הסכמים, שהושגו בין שלטונות צרפת וספרד, הגבילו באורח משמעותי את פעולות הבאסקים הגולים על אדמת צרפת. במקביל, הצליחו שלטונות הביטחון הספרדיים למנוע ביצוע פעולות במדריד.

עיתוני ספרד מרבים גם לספר, לאחרונה, שקיים שיתוף פעולה הדוק בין שירותי הביטחון הישראליים והספרדיים בכל הקשור למלחמה נגד הטרור הבאסקי. מטרות דומות איחדו, ככל הנראה, את שירותי הבטחון של שתי הארצות. בינתיים, יצאו בשבועיים האחרונים ראשי השלטון האוטונומי בקאטלוניה בהצהרות הממעיטות מערכן של פעולות ארגון המחתרת. הם גורסים, שאין פעילות מחתרתית שתצליח לעכב את קיומם של המשחקים האולימפיים בברצלונה. □

ים סגור

הפיצוץ, שאירע בשבת האחרונה בחוף הכרמל, אינו שונה מרבים אחרים שהתרחשו בעבר ■ המגמה המסתמנת: זריעת פחד במרכזים גדולים של אוכלוסייה אזרחית

יואב אביב

אירועי השבת האחרונה בחוף הכרמל בחיפה לא יובאו לעולם, כפי הנראה, בפניה של ועדת חקירה כלשהי. הישראלים הורגלו כבר להתפוצצויות מטעני חבלה מסוגים שונים במקומות שונים בארץ ואסונות גדולים יותר אירעו בעבר. הפיגוע בחוף הכרמל חייב למקד את תשומת־לב המופקדים על בטחוננו ולו רק בשל אתר הפיגוע, אופן הביצוע והמבט לעתיד.

למחרת הפיצוץ התברר, כי חוף הכרמל נחרש. אומנם, על־ידי עובדי הנקיון של החוף, אך לא האתר שבו אירע הפיצוץ.

מנהל מחלקת החופים בעיריית חיפה, יצחק גפן (בורה), טען בשיחה כי העירייה נוקטת בכל אמצעי הזהירות הקיימים וממלאת אחר הוראות המשטרה וכוחות הבטחון. לטענתו, חוף הכרמל כולו נסרק ונחרש כראוי ביום הפיצוץ, להוציא הקטע בו אירע הפיצוץ, שהוא איזור סלעי. כמו כן, אמר כי לדעתו לא היתה צריכה העירייה לסגור את קטע החוף בפני מתרחצים, למרות שלא היה באפשרותה לבצע את החריש.

בדיקת־שטח מעלה כי ניתן לחרוש את המקום ולו רק חלקית. הראייה: למחרת העבודה בוצעה. נודע לי, כי המשטרה הנחתה את העירייה לפוצץ את הסלעים, אם אכן יתברר כי קיומם במקום יפריע למלאכת החריש.

השאלה הנשאלת היא מדוע, בכל זאת, הותרה רחצה במקום ומי הסמיך את העירייה להחליט לפתוח את האתר בפני הקהל הרחב. עם זאת, יש לציין כי אין כל בטחון, שגם אילו בוצע החריש, המטען היה נחשף או מתפוצץ תחת גלגלי הטרקטור. אנשי עירייה גורסים, כי על המשטרה להקצות כוחות גדולים יותר לשמירה על חופי הרחצה. בתגובה אומר סגן־מפקד המרחב, ניצב־משנה ישראל סדן: „שטויות, מי שמכיר את המערכת לא היה חושב כך". לדבריו, כוחות המשטרה המוקצים למשימות מעין אלו מוגבלים וגם כך משקיע המרחב למעלה מכוחותיו בעניין. „בנוסף לכוחות המשטרה הכחולים מוקצים גם כוחות של חיב"ה ומשמר הגבול", אומר סדן ומוסיף, כי כל תוספת תבוא על חשבון הרשות המקומית, שתצטרך להעסיק שוטרים בשכר.

מדבריו של מנהל מחלקת החופים בעיריית חיפה, יצחק גפן (בודה), עולה כי העירייה אומנם ממלאת את חובתה ונוקטת אמצעי בטיחות מקסימליים. יצויין, כי בחוף הכרמל מועסקים עובדים תושבי השטחים. לעובדים אלה כל האישורים הדרושים לשהייה וללינה במקום. משטרת מרחב חיפה עצרה את כולם מייד לאחר הפיצוץ. בחקירתה, ביקשה המשטרה לבדוק, בין השאר, האם יתכן כי מניחי המטען ידעו כי אותו קטע חוף אינו נחרש דרך־קבע.

הפיצוץ, שהחריד את חוף הכרמל (המכונה החוף הסגור לשעבר), אירע סמוך לשעה 9.40 בבוקר. אותה שעה, כאשר התקרבה הדסה שכטר, בת ה־28 מקרית־ביאליק, לכיוון מקום הימצאו של בנה יניב, קטע הפיצוץ את כף־רגלה. אחד הרסיסים, שהתעופפו באויר, פגע בבנה בן ה־7 וחדר אל מעל גבת עינו. בדרך נס לא נפגעו שני ילדיה האחרים של הדסה שכטר, בעלה ומתרחצים נוספים שהיו בקירבת מקום.

חובש החוף החל לטפל בפצועים עד הגעתם המהירה של האמבולנסים. קצין משטרה, שעבר במקום האירוע סמוך למועד הפיצוץ, הורה להתחיל בפינוי החוף מהמתרחצים מחשש להתפוצצות מטען נוסף. מפקד מרחב חיפה הורה לארגן כוחות משטרה גדולים לצורך סריקות.

עשרים דקות לאחר הפיצוץ כבר היו הפצועים בחדר המיון של בית־החולים רמב"ם בחיפה. אותו זמן כבר היה חוף הכרמל כולו ריק ממתרחצים. שוטרים, חבלני משטרה, מתנדבי המשמר האזרחי וחיילי משמר הגבול החלו בסריקות, כשבידיהם מכשירים לגילוי מטענים ומוקשים. בכל חופי הרחצה בחיפה ובקריות הורו למתרחצים לסרוק היטב את האיזור בו הם יושבים ולהיזהר ממטענים חשודים. מפקד מרחב חיפה, תת־ניצב יעקב חביב, אמר דקות ספורות לאחר מכן: „הציבור התנהג למופת, כל הכבוד."

המשטרה וכוחות הבטחון פתחו בחקירה נמרצת לגילוי מניחי המטען. תוך זמן קצר נעצרו כ־30 חשודים. עד שעות הערב שוחררו כולם, מלבד אחד שהוחזק על ידי כוחות הבטחון לחקירה שאינה נוגעת ישירות לפיצוץ. נודע כי העצור עובד בחיפה.

הדסה שכטר. חזרה בלי כף רגל

צילום: רני נגלה, באדיבות „חדשות"

יצויין, כי בחיפה אירעו כשנתיים האחרונות סדרות של פיצוצים. כך, למשל, נתגלו מטענים ואירעו פיצוצים בטרמפיאדות, בעיקר ביציאה הצפונית מהעיר. כמו כן, אירע פיצוץ והתגלו מטענים בשוק התורכים ובאיזור העיר התחתית והיתה גם סידרת פיצוצים באיזור בית־המשפט המחוזי בחיפה. בליל הפיצוץ בחוף הכרמל הושלך בחיפה רימון־יד ורחני באיזור מועדון אליפשא. גם מקרה זה נחקר על ידי המשטרה.

הפיצוץ בחוף הכרמל אינו שונה מרבים אחרים שאירעו בעבר. מטען, שהושתל במקום ריכוז גדול של אוכלוסיה אזרחית, נועד להרוג, לפצוע ואולי, יותר מכל לזרוע פחד. כוח 17, היושב בבירות, נטל על עצמו את האחריות.

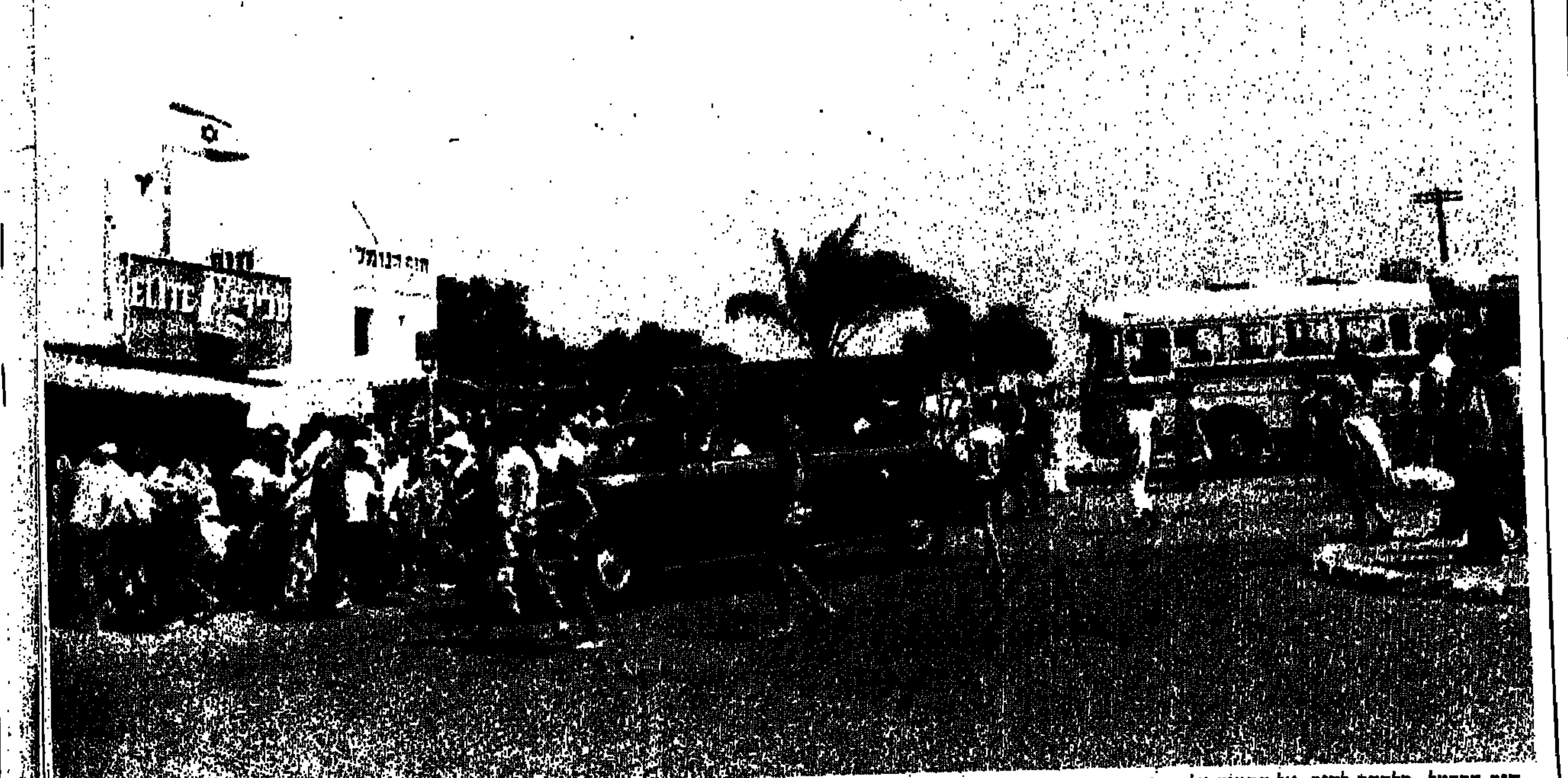

חוף הכרמל. בלכתך לחוף, אל תסמוך על הטרקטור

מגע של קסם

„יומן לאהובי" — שנות החמישים בהונגריה. לא בדיוק תקופה מפוארת

באחד האירועים המרכזיים של פסטיבל הקולנוע בירושלים, הרטרוספקטיבה שנערכה לאורסון וולס, ניתן היה לצפות בעותקים חדשים של סרטי הבמאי. עותקי 35 מ"מ שהיוו ניגוד בולט ל־16 מ"מ שהיינו רגילים אליהם עד כה. כך ניתנה לנו ההזדמנות להתרשם מיצירתו של וולס במלוא תפארתה החזותית.

מבין סרטי וולס הסרט האהוב עלי ביותר הוא „מגע של רשע" (שנקרא בארץ בזמנו „הצימאון לפורענות"). אולי לא מסרטיו המושלמים של וולס, במיוחד אם נשווה (כמובן) ל„אזרח קיין", ואפילו סרט בעייתי — אך עם זאת, קולנוע מהמם. זהו סרט פשע אפל שוולס צילם בארה"ב ויצא להקרנה ב־1957), אשר נתקל בבעיות קשות מצד מפיקיו, שכרסמו בחזונו האסתטי הגדול של וולס וקטעו מיצירתו. כך, למשל, סצנת הפתיחה, אחד השוטים הארוכים המרהיבים ביותר בתולדות הקולנוע, הושם בניגוד לדעת הבמאי מתחת לכותרות הפתיחה.

הסרט הוא מסעו המסוגנן של וולס אל לב המאפליה האנושי, אל תוך השחיתות והסיאוב. עימות בין חוקר סמים מקסיקני (צ'רלסטון הסטון) למפקח משטרה אמריקני שמן, מרופט ושתיין, תפקיד אדיר שעושה וולס בעצמו. המפקח, המעיד על כשרון האינטואיציה שלו ורגלו הפגועה מעבירה לו מסרים), אינו חושש משתילת ראיות מזויפות כדי להפליל חשודים, ועל רקע זה, בין היתר, נוצרת היריבות בינו לבין איש החוק המקסיקני.

העלילה מתרחשת בעיירת גבול סהרורית מזוהמת, וכה טיפוסים אפלים וגם מגדת עתידות צועניה (הופעת־אורח משעשעת מאד של מרלן דיטריך). זהו מפגן של וירטואוזיות גרנדיוזית, תנועות מצלמה ארוכות וסבוכות וזויות צילום משונות. כדאי לציין עובדה מעניינת: נכללים כאן אלמנטים שמאוחר יותר פותחו ב„פסיכו" של היצ'קוק — ז'נט לי כאשת חוקר הסמים נקלעת לצרות במוטל מבודד בו היא משתכנת, כשאחראי המלון (דינס ויבר) מזכיר בהתנהגותו הנברוזית את נורמן בייטס.

יצירת מופת זו, כמו סרטים נוספים של וולס, תוצג שוב בשבוע הקרוב בסינמטקים של ירושלים ותל־אביב. הזדמנות שנייה, ובחלק מהמקרים אחרונה בעתיד הקרוב, לראות כמה מסרטיו הגדולים של וולס.

צפיתי שנית ב„תחת שמש השטן" של מוריס פיאלה ודעתי התחזקה שמדובר בסרט חשוב, מרתק, מעניין לא פחות מסרטים אחרים של הבמאי. פיאלה אינו מנסה לדון בבעיית פשוטות. עיבודו לרומן של ז'ורז' ברנאנוס קפדני ומחמיר. אין כאן תזכורת לסרטי רובר ברסון שעיבד את ברנאנוס גם הוא („יומנו של כומר כפרי", „מושט"). זוהי ראייתו של פיאלה, שהפעם גם לא השתמש כנראה בסצנות מאולתרות. ז'ראר דפרדייה בתפקידו של הכומר המיוסר והמתייסר דוניסן נראה תחילה כמי שאינו מתאים לתפקיד שהוטל עליו, בעיקר במהלך קטעי העינויים הפיסיים שהוא נוטל על עצמו. בהמשך הופכת דמותו למרתקת יותר ויותר. סנדרין בונייר כמושט, הנערה שרוצחת את מאהבה המרקיז והופכת לאובייקט דרכו מגלה הכומר את כוחותיו, נהדרת. מרתקים גם הפתרונות של פיאלה בטיפולו הריאליסטי בסצנות הלא־גשמיות — פגישתו של דוניסן עם השטן והנס שמבצע דוניסן בהשבתו לחיים של בן־איכרים — קטעים שיש בהם גם אפשרות שבעצם לא מדובר כאן בהתגלויות או במעשי ניסים.

אחד מהסרטים היפים בפסטיבל הוא „כאבק נישא ברוח", סרטו של הבמאי הטאייוואני הו הסיאו־הסיין, שסרט נוסף, יפהפה, שלו (מוקדם יותר) הוצג בפסטיבל תחת השם „עת לחיות ועת למות". גם כאן, כמו בסרט הקודם, זהו סיפור נעורים והתבגרות. צעיר עוזב את כפרו בחברת ידידת ילדות, השניים יוצאים לטאייפה הבירה למצוא עבודה ולממן לימודים. סרט על בעיות יומיומיות — היחסים הביישניים שמנהל הגיבור עם הנערה, יחסיו עם בני משפחתו ובמיוחד יחסיו עם הסבא. רגעים קטנים של אושר ועצב בבית המשפחה ובחדר בעיר בו מתגוררים הצעירים (חדר הצמוד לבית־קולנוע המציג בעיקר סרטי קארטה) מעוצבים בחן רב ובסגנון שלעתים מזכיר את אוזו היפני.

הסיאו־הסיין מרבה להשתמש בסצנות נסיעה ברכבת מהכפר לעיר ובחזרה לכפר, מעין אתנחתות לציון הזמן שחולף וכאב הפרידה. שתיים מהסצנות היפות בסרט מתארות את פגישותיו של הגיבור עם סבו. באחת הסב מלווה אותו כשהוא מתגייס לצבא, והשניים מצולמים ממרחק, כשהסב מטיל בדרך חזיזים מתפוצצים. הסצנה השנייה היא זו המסיימת את הסרט. הצעיר שהשתחרר מהצבא שומע מהסב מין מונולוג מונוטוני, כמעט שירי.

מבין סרטי התעודה בפסטיבל אהבתי את „בימוי „ויליאם ויילר". סרטה של אביגה סלוין העוקב אחר הקריירה העשירה של במאי הקולנוע ויליאם ויילר. הסרט כולל ראיונות עם הבמאי ועם שחקנים שעבדו עמו, בין היתר: בט דייויס, גרגורי פק, אודרי הפבורן, לורנס אוליבייה וברברה סטרייסנד. סרט שאינו מפתיע בגישתו וגם אינו כולל פרטים מרעישים אודות היוצר, שלא נכתב עליהם קודם. אבל זהו פורטרט אוהד של במאי שלא היה אינטלקטואל אלא בעל חוש טבעי להעמדת סצנה ולמשחק של שחקן. כך, למשל, מדובר בנטייתו להרבות בצילומים (טייקים) עד שסצנה מסוימת היתה משביעה את רצונו. הסרט, שהוא סיכום נאה לקריירה מפוארת, משלב קטעים של אחדות מיצירותיו הבולטות, כמו „שלושה אלה", „גברת מיניבר", „שנות חיינו היפות ביותר", „חופשה ברומא" או „בן־חור", ויחד עמו משובץ חומר ארכיוני וקטעים נדירים יותר של סרטים אילמים.

סרטים תעודיים אחרים היו מעניינים הרבה פחות. „במה עולמית — ברלין בשנות ה־20" של אירמגארד פון צור מילר משרטט דיוקן פוליטי, חברתי ותרבותי של ברלין בשנות ה־20. החומר הארכיוני אולי מרתק, אבל הטיפול בו שגרתי ומשעמם.

„עלייתה ונפילתה של רצועת הבורשט" של פיטר דייויס מנציח את תולדות אתר הנופש היהודי המפורסם בהרי הקטסקיל. הסרט מתחיל בהקמת המקום, מתאר את ימיו המפוארים בשנות השלושים, הארבעים והחמישים ועוסק בירידתו מגדולתו והתחסלותו הכמעט מוחלטת היום. נוסטלגיה הבנויה מראיונות עם שילוב של הרבה סרטי חובבים וסרטי בית.

פטר באצ'ו („העד") ההונגרי יצר קומדיה מרירה אודות תקופת הכיבוש הגרמני. גיבורו הוא שען יהודי המכונה בידי תושבי העיירה „ארון שעון", משום מומחיותו בתיקון שעונים ובעיקר בשל יכולתו הפנומנלית לציין את השעה המדוייקת. כישוריו הם מקור יחסיו עם הכומר המקומי וגם עם קצין גסטאפו חובב שעונים. כישוריו בידיעת השעה מסייעים לבריחתו מהכלא של קצין הונגרי ובשל כך הוא נידון למוות. הוא ניצל כשרעייתו לשעבר מקריבה את חייה למענו. כמו ב„עד" — סרט באווירה שווייקית, אם כי מעניין הרבה פחות — גם כאן מרתיעה העמדה המזויפת בתיאורה של מערכת היחסים בין ההונגרים ליהודים ובין אלה לבין הכובשים הגרמנים.

עוד סרט הונגרי, „יומן לאהובי" של הבמאית מרתה מסארוש, וזהו חלק שני בסדרת סרטיה האוטוביוגרפיים של מסארוש, המשך ל„יומן לילדי" שהוצג בארץ. שוב מוצגים אותם גיבורים: הנערה יולי המרדנית, אמה המאמצת, ואהבתה לאנוש האסור ויחסיה עם בנו הנכה. (מסארוש שבה ומשתמשת באותם שחקנים). הסרט מביא תקופה בעייתית שבשנים האחרונות הרבו הסרטים ההונגריים להנציחה — שנות החמישים הלא כל־כך מפוארות, תקופת סטאלין וראקוצ'י בהונגריה). יולי מבקשת תחילה לנתק את הקשרים עם הדודה המאמצת והופכת לפועלת טכסטיל. אחר־כך היא שבה אליה ונעזרת בה כדי להגשים את חלומה להתקבל לבית־הספר לקולנוע במוסקבה ולהפוך במאית. הסרט מביא מערכות יחסים חדשות של הנערה עם חברים לספסל הלימודים ועם שחקנית רוסיה שנוטלת אותה תחת חסותה. האירועים קורים, בין היתר, תחת השפעת מותו של סטאלין (מעניין יהיה להשוות את הסרט לסרט הישראלי של נדב לוויתן, „ילדי סטאלין", שרץ באותה התקופה). סיומו של הסרט ב־1956 בפרוץ המרד ההונגרי, כשהגיבורה נמצאת בבריה"מ ולא ניתן לה לשוב הביתה. סרט ארכני שאינו מחדש על פני הפרק הראשון, המעניין יותר.

רשימה זו נכתבה כשהפסטיבל עדיין בעיצומו וכשקהל רב ונלהב ממלא את אולמות ההקרנה. מה שמדבר בעד עצמו על הנכונות לקבל קולנוע טוב בארץ, כשמרבית הסרטים אינם מתורגמים לעברית.

„כאבק נישא ברוח" — סיפור של נעורים והתבגרות בטאיוואן

בלונים, בלונים...

פגישה עם מלומד יוצא-דופן עשויה להוציא את העוקץ מן השעמום הבריא התוקף תייר ישראלי בשווייץ ■ במה שונה ההנחה הדמיונית, בדבר לידת ישו מהפריה מלאכותית, מדילוגי השלום היומרניים של פרס, למשל, או מן ההבטחות הכוזבות להחזיר את עקורי איקרית ובירעם לאדמותיהם?

מארק גפן

הזדמן לי לפגוש בשווייץ מלומד נודע, הנמצא שם בשנת שבתון. השיחה עמו הביאה אותי לתגלית מדעית משלי: העיסוק בנושא מסוים עלול לגרום לאיש להזדהות עמו עד כדי שינוי בהשקפת עולמו.

מדובר במומחה וחוקר מפורסם של הנצרות, אשר עסק רבות בזהה ובמפריד בין היהדות לנצרות. איש דתי, שומר מצוות. נדמה לי, כי האיש קרוב להמרת דתו. מכל מקום, במהלך השיחה הארוכה לא הבחנתי מתי מדבר אלי יהודי דתי, שומר מצוות, ומתי מדבר אלי נוצרי אדוק. להבדיל אלף אלפי הבדלות, דבר זה קורה עם שר החוץ שלנו, שמעון פרס.

מסעות קולומבוס

שמעון פרס חרש את יבשת אירופה (לפני כן ערך מסע דומה בארצות-הברית). פגש נשיאים, ראשי ממשלות ושרי חוץ וגרף הצלחות בלתי רגילות. מרגרט תאצ'ר ומיטראן והקנצלר קוהל ושר החוץ השווייצרי אובר, כולם הגיעו לכלל הסכמה עם פרס שיש לקיים ועידה בינלאומית למזרח-התיכון. אילו סטה במסעו למונקו וליכטנשטיין בוודאי היה מגדיל את מספר התומכים ברעיון הזה עד כדי אפשרות לכנס ועידה כלל אירופאית, ואולי אפילו בין-יבשתית, שהרי ידוע שגם ברית-המועצות וסין, ארצות-ערב ואפילו ערפאת תומכים בוועידה בינלאומית.

שמעון פרס כשר החוץ כה מזדהה עם תפקידו עד שבילבל את היוצרות. נדמה לו, כי למען קיומה של הוועידה צריך לפעול בחוץ. הוא שכח פרט קטן — את ישראל, זו הרשמית, אשר דחתה ודוחה את המהלך המדיני הזה. גברת תאצ'ר אינה חברה בקבינט הישראלי, והמדינאים האירופאים האחרים אינם יושבים בכנסת ישראל כדי להעניק לפרס אותם שניים-שלושה קולות החסרים להקדמת הבחירות. פרס פשוט שכח את נאומיו הלוהטים המלווים רעמים וברקים מלפני מספר שבועות, כאשר הזהיר, כי לא ישלים עם טרפוד הסיכוי ההיסטורי לעשיית השלום. לעזוב את ממשלת האחדות לא רצה, אבל הבטיח, כי "עוד כמה שבועות תיפול ההכרעה". ואז נסע כמו קולומבוס בחיפושים אחרי הפתרון.

מנהיג מפלגת העבודה לא ישכנע כאן אף אחד עם ההישגים הבינלאומיים שלו. אפילו סרבן

במקום הסיסמה "יודנריין" משתמשים בסיסמה "ערבן-ריין". תחילה רוצים להכניס לגיטאות ואחר-כך יבואו גם לכפרים ערביים כדי לגרש מן המדינה

שלום אחד בכנסת לא יעבור את הקו. אבל שמעון פרס נכשל גם בתפקיד אחר, במסע החשוב שחייב היה לערוך בארץ: ללכת מפתח תקווה לחצור, מאשדוד לקרית-שמונה, פשוט לחרוש את ישראל בנסיון להדליק את ההמונים לרעיון השלום. בגל הלאומנות והגזענות השוטף את הארץ יכול היה פרס להיות לוחם חשוב יותר מאשר בטרקליני המדינאים האירופאים. היה עליו להופיע ברמת-עמידר למחרת הפוגרום משום ששם פגעו לא רק בערבים. אלא בו בזמן גם ניסו לרצוח את השלום.

שמעון פרס מביט גבוה מדי כלהיטותו אחרי התמיכה האירופאית. הוא ייטיב לעשות, אם יעקוב אחרי סקר הפופולריות האחרון (עם כל הפקפוקים לגבי הסקרים), המצביע על נפילה ממש באחוזי ההערכה כלפיו. בימי כהונתו כראש הממשלה זכה בציון טוב אצל קרוב ל־70 אחוז מן הנשאלים, ואילו עתה ירד ל־38.4 אחוז בלבד. עוד מעט יגיע לדרגת קומתו של שמיר.

הבלון הסיני

סין העממית, בעלת האוכלוסין של למעלה ממיליארד נפש, בוודאי אינה רנה מדי יום ביחסה לישראל. ידועה הבדיחה על הסיני אשר שמע לראשונה את שמה של ישראל ואת מספר תושביה נשאל: "באיזה מלון הם מתגוררים?". אבל הישראלים עוסקים בתדירות גוברת בסיכויי הקשרים הדיפלומאטיים עם סין. מאז דוד הכהן המנוח, שכיהן כשגריר בבורמה, וכמעט עבר את החומה הסינית (על פי עדותו), זורמות ידיעות, שמועות והדלפות, שפקין עומדת אוטוטו לקבל החלטה היסטורית בחיי העם הסיני — לפנות לירושלים בבקשה להחליף שגרירים.

כמה בלונים צבעוניים כאלה כבר התפוצצו במשך שנים — קשה לזכור. אך בעת מסעו של פרס באירופה לא ייתכן שלא "יודלף" סוד דיפלומטי ממדרגה ראשונה. השגרירות שלנו בפאריס, שהתמחתה ככר ביצירת קשרים דיפלומטיים שלא היו ולא נבראו, בישרה בפומבי על האירוע ההיסטורי: פקיד סיני שני בדרגתו, מסר לשגרירנו בשיחה טלפונית (!), כי סין שוקלת עתה קשירת יחסים דיפלומטיים עם ישראל. אכן, הסוד נשמר, שמו של הפקיד הסיני לא פורסם, אך אי-אפשר היה שלא לספק לשמעון פרס הזדמנות לדבר על עוד הישג בינלאומי. הבלון הזה התנפץ מיד עם ההכחשה הרשמית בפקין. אבל נניח שאותו פקיד אמר את הדברים המיוחסים לו, אז מה? ממשלת סין יכולה "לשקול" ולהחליט כבעבר בשלילה. הרי גם אצלנו שקלו ושקלו את עניין הוועידה הבינלאומית, ועדיין, אחרי השקילה, עמדתה הרשמית של הממשלה היא שלילית.

שנת הדמוקרטיה

לפני שנה שמענו מפי שר החינוך יצחק נבון, כי שנת הלימודים הקרובה (זו שהסתיימה בימים אלה) תוקדש לחינוך לדמוקרטיה, ולהוקעת הגזענות. איני יודע מה התרחש בבתי-הספר, אך במציאות הופסקו הפגישות בין התלמידים היהודים והערבים, ובפוגרומים הכהניסטים משתתפים לא מעט קטינים. אנו מריחים באוויר יותר ויותר רעל של שוביניזם ושל שנאה לערבים. לא למחבלים ואף לא לפלשתינים מן הגדה, אלא ל"ערבים שלנו". לאוכלוסיה הערבית החיה בתחומי הגבול הירוק.

מלאכתו של הפאשיסט כהנא אינה קשה, שכן הוא בא עם כשורתו ועם מוטות ברזל בידי

כנופייתו — לאחר שהוכשרה הקרקע לשנאת הערבים.

לא ניתן גם לשכוח את ההחלטה הראשונה של הממשלה בדבר שכר הלימוד באוניברסיטאות, זו אשר קבעה שתי קטגוריות של אורחים, יהודים וערבים. האחרונים ישלמו יותר משום שאינם נושאים בחובות המוטלים על היהודים (שירות בצה"ל).

ים של מילים שפכו שרי הליכוד כדי לנמק את היתרונות שהערבים זוכים בהם, כדי להצדיק את ההפלייה הזאת. "השר לענייני הערבים", פרופ' ארנס, היה בין המצדיקים את ההחלטה עד שתפס, בעקבות המחאות והתסיסה במגזר הערבי, כי הכשיל את עצמו. הרי כל טיפולו בערבים

נועד למשוך קולותיהם לליכוד בעת הבחירות. אז הודרז להמציא פטנט חדש-ישן. הוא הודיע, כי הממשלה עומדת להחליט על החזרת מפוני איקרית-בירעם לכפריהם, מהם נעקרו לפני קרוב ל־40 שנה. הוא הצטלם עם הנכבדים וסבר, כי החזיר לעצמו את מעמד המצנאט של האוכלוסיה הערבית. אנשי איקרית ובירעם שבעו כבר הבטחות. גם מנחם בגין עצמו נשבע להחזירם לאדמתם. אבל, מי אומר שאסור שוב להבטיח? כאשר גערו בזמנו בלוי אשכול על שלא קיים איזו הבטחה, שאל בתמהון: 'מה, אסור כבר להבטיח?' כעת גם הבלון הזה התפוצץ. ראש הממשלה יצחק שמיר כבר הודיע לאנשי "התחיה" כי אין כוונה להחזיר את עקורי איקרית-בירעם.

גני תקווה

עדיין לא נשכח הפוגרום ברמת-עמידר ושוב באו פלוגות הסער של כהנא ליישוב גני-תקווה והחלו במסע של טיהור הישובים היהודים מן הערבים. אני נזהר ביותר מהשוואה כלשהי של תופעות בחיינו עם אלה שהיו ברייך הנאצי, אך מה שמעוללים בריונים פאשיסטים אלה הוא חיקוי שיטותיהם של הנאצים כלפי היהודים. במקום הסיסמה "יודנריין" משתמשים בסיסמה "ערבן-ריין". תחילה רוצים להכניס לגיטאות, ואחר-כך יבואו גם לכפרים ערביים כדי לגרש מן המדינה. כל זה נעשה לאור היום, ללא תגובה של תושבי המקום, כאשר המשטרה אינה מפעילה את המודיעין שלה כדי למנוע פוגרום.

זיגל לפוליטיקה

בנימין זיגל שפשט את מדיו המשטרתיים גילה כי פניו אל הפוליטיקה, וכי ברצון ישמש כחבר-כנסת. אם אמנם ייבחר, יהיה זה ניסיון מיוחד. זיגל החוקר הנוקשה והמטיל אימה, שעסק בזמנו גם בחברי הכנסת ואפילו בשר אחד, יוכל לעסוק במקצועו בתוך בית המחוקקים עצמו. שהרי אומרים, כי ההרגל הוא הטבע השני של האדם. חבר-הכנסת זיגל ימשיך לבלוש, להריח ולצותת לשיחות של עמיתיו. לאחר שהממשלה כוללת בתוכה גנראלים לשעבר לא יזיק אם בכנסת יימצאו גם אנשי משטרה לשעבר ואולי אף נציב שירות בתי הסוהר. לשם קיצור הדרך בטיפול באנשי הצמרת. ההצעה האחרונה נראית פרובוקטיבית, כי הנציב לשעבר נתון בעצמו בסיפור הסיבה.

הכשרות והצלב

כל הנושאים הישראלים ברחו מראשי בעת ביקורי בשווייץ. היו ימים משעממים עד כדי לעורר התלהבות אצל אדם כמוני, שישבע, לפחות לתקופה קצרה, מפרשיות ובעיות ישראליות. היו שם בחירות קנטונאליות ולא שמעתי על השמצות בין היריבים מהמפלגות השונות. רבים אפילו לא הלכו לקלפי. כי ממילא אין זה משנה מי יושב בממשלה או במועצה העירונית. השווייצרים אינם יודעים מלחמה זה 200 שנה, אך הם אוהבים את המדים. הם גאים בצבאם, מקיימים תעשייה בטחונית ברמה גבוהה, וגם מוכרים נשק, בין היתר, לאיראנים. נכון, הם נייטראלים. אבל תעשייה בטחונית לא יכולה להתקיים בלי יצוא הסחורה. זה נשמע מוכר.

על רקע השיעמום המבריא הזה אני נפגש עם אותו מלומד ישראלי. כמנהה לנצרות שהזכרתיו בראשית רשימתי. פגישה משונה, שהחזירה אותי לאווירת הטמפרמנט היהודי-ישראלי. ביקשתי להזמין את האיש (את שמו איני מזכיר, משום שלא אמרתי לו, כי אני מתכוון לכתוב על שיחתנו) למסעדה. אך אשתו השיבה "אנו שומרים על הכשרות. מוטב שתבוא לדירתנו לכוס קפה".

ציפיתי לשיחה נינוחה שאלמד ממנה על מחקריו. אך כבר ברגע הראשון ניצבתי מול דימוי סוער ונועש — תערובת של קיטרוג על ישראל, פסוקים מספרי קודש יהודיים, ומעל לכל מובאות מן הברית החדשה. לא הבנתי כדיוק למה האיש מתכוון, אך ראיתיו נרעש ונרגש, מלווה את דבריו בתנועות ידיים משונות ולעתים אף תוחב את אגרופו לפיו ונוגס בו. תמהוני גבר כאשר מדי פעם הצטלב כמו כל נוצרי מאמין. מה בין הכשרות, שלדברי רעייתו הם מקפידים לשמור בביתם, לאותו שילוש קודש נוצרי, המופגן בתנועותיו?

היה בלאגן גדול בדבריו. מכל שהבנתי נדמה היה לי, כי מרוב מחקריו בנצרות הפך לא רק לחוקר מעולה, אלא החל גם להזדהות עמה. זה היה מונולוג שלא ניתן היה להפסיקו עד שברגע מסוים הפליט, "מה אתה מבין בזה, הרי אתה לניניסט". או אז ביקשתי ממנו רשות לקריאת ביניים. וגם רעייתו חיזקה את בקשתי: "תן גם לאורח לומר דבר מה". אז, בשקט רב, הערתי לו: "אדוני הפרופסור. מבלי להבין במחקריך, יש לי ספק לגבי אמינותם." הוא קפץ ממקומו, שוב נראו אותן תנועות מוזרות של נגיסת היד. אך אני המשכתי בשלי -- "אם אתה", אמרתי, "קובע שאני לניניסט. מבלי לשאול אותי, כלומר בלי

כאשר גערו בזמנו בלוי אשכול על שלא קיים איזו הבטחה, שאל בתימהון: מה, אסור כבר להבטיח? כעת גם הבלון הזה התפוצץ. ראש הממשלה יצחק שמיר כבר הודיע לאנשי התחייה כי אין כוונה להחזיר את עקורי איקרית-בירעם

לברוק את העובדות, הרי ייתכן כי גם במחקריך הנך קובע הנחת יסוד מרומה. שעליה אתה בונה את כל הבניין המדעי שלך. אך אם תיטול את הבסיס המזויף, הרי הבניין כולו יתמוטט. שהרי, לידיעתך, איני לניניסט..."

הוצאתי אותו משיווי משקלו, הוא החל לגמגם, אולי טעיתי וכו'. אך מעבר לתקרית זו היה מעניין לעסוק בנושאים כמו כיצד הולידה מריה את ישו ללא תהליך ביולוגי, סתם מרוח הקודש, וכיצד יוסף היה אביו של ישו, מבלי לגרום להריונה של מריה. מקצת מן השאלות החשובות המעסיקות ואפילו מסעירות את העולם הנוצרי בימים אלה — בעקבות מחקרה של תיאולוגית גרמניה נודעת. גם אני תרמתי מרמיזותי לפתרון החידה הזאת — אולי מדובר בכלל בהזרעה מלאכותית, שאיפשרה לשמור על תומתה של מריה הקדושה? שהרי הכנסיה נלחמת בציפורניה נגד הנסיון לנפץ את הבלון של התופעה העל-טבעית, לידה ללא תהליך ביולוגי, אם שלא ידעה גבר והפרייתה באה לה מרוח הקודש בלבד. ■

יש-דיבור
YESH DIBOOR

עמוד לנוער / עמלה עינת

פינת המחשב

ספר טלפונים 4

זהו חלקה הרביעי של תכנית ספר הטלפונים. חלק זה מפעיל את האפשרות השנייה בתפריט הראשי, שהיא הוספת מספרי טלפון לרשימה. החלק נפתח בבדיקת המקומות הפנויים ברשימה, ולאחר מכן, אם ישנם עדיין מקומות, יאפשר המחשב את ההוספה. על כל נתון להיות מורכב לא יותר מאשר שמונים סימנים.

בעוד שבועיים נפרסם את חלקה האחרון של התכנית אשר יאפשר יצירת קובץ חדש של מספרי טלפונים.

```
250 OPEN "A: PHONE DAT" FOR INPUT AS # 1
255 A=0
260 LINE INPUT # 1, A$
265 IF EOF (1) THEN ß ELSE A=A+1
270 GO TO 260
275 IF A>1000 THEN 285
280 PRINT "THERE IS NO MORE ROOM IN THE LIST": GO TO 5
285 CLOSE # 1: OPEN "A: PHONE: DAT" FOR APPEND AS # 1
290 CLS: LOCATE : 1,10: PRINT "ADD NEW NUMBERS"
295 LOCATE 10,1: INPUT B$
300 IF LEN (B$) > 80 THEN 305 ELSE 310
305 PRINT LINE CAN'T ACCEDE 80 CHARACTERS": FOR X TO 1000:
NEXT: CLS: GO TO 290
310 PRINT # 1, B: A+1
315 IF A>1000 THEN 195 ELSE 320
320 INPUT "ADD MORE (Y/N)": C$
325 IF C$= "N" THEN 195
330 IF C$ = "Y" THEN 290
335 GO TO 320
```

הידעת?

באנגליה משדר הבי.בי.סי. תכניות מחשב על גלי האתר פעמיים בשבוע. תתכניות משודרות כך שכל שעליך לעשות הוא לחבר את הרדיו למחשב דרך כניסת הטייפ והתכנית תיקלט על ידי המחשב.

כמו כן הוחל לאחרונה בשירות נוסף: שידור תכניות מחשב דרך דפי הטלטקסט המשודרים על ידי הבי.בי.סי אולם לקליטת תכניות אלו צריך לחבר למחשב מתאם מיוחד העולה כמאתיים לירות סטרלינג.

פיצוחון

כתוב תכנית אשר תמלא טבלה בת עשר שורות ועשר עמודות במקומות אקראיים במספר אחד, כאשר אסור שיהיה יותר מתא מלא אחד באותה שורה או באותו טור.

תיקוני טעויות (מחלקי התוכנית הקודמים)
יש לשנות את השורות הבאות:

```
50 IF A$ ="1" THEN CLEAR: GO TO 90
60 IF A$ ="2" THEN CLEAR: GO TO 250
70 IF A$ ="3" THEN CLEAR: GO TO 340
```

יש לשנות את A=A+1 בשורה 165 ל־B=B+1

בוזאר קיץ בהנחה גדולה

קרה לך כבר שהחלטת להיכנס לחנות אביזרי אופנה, ראית משהו שמצא חן בעיניך. שאלת את הזבן כמה זה עולה, וגילית שאין לך מספיק כסף. הבטחת שתחזור מיד ובמהירות ברחת החוצה?

אביזרים יפים עולים לא פעם הרבה כסף. מה דעתך שניתן לעשות את רובם ככולם לבד?

העיקרון הוא שימוש בחומרים זולים וקלים להשגה, אפילו כאלה, שנראים בלתי מתאימים כלל ברגע הראשון.

הנה מספר רעיונות:

א. עגיל או סיכה מלבד או מבד אחר ממולא בצמר גפן. גוזרים את הצורה הרצויה בשתי פיסות בד, מציירים או רוקמים על אחת מהן ואחר-כך מחברים את שתיהן על ידי תפירה, להוציא פתח אחד.

הופכים את מה שהתקבל מן החוץ פנימה כפי שהופכים גרב (וניתן להיעזר לשם כך בעיפרון), ממלאים בצמר גפן ותופרים את הפתח שנותר. לצד האחורי של הצורה שנוצרה, מחברים סיכה או חיבור לעגיל.

ב. כנ"ל — תכשיט מפימו. מכיירים מפימו את הצורה הרצויה, מכניסים אותה לאפייה בתנור (על פי ההוראות המצורפות לחבילות הפימו) וצובעים.

ג. תכשיט מבצק (פאסטה). הבצק מכיל קמח, מים חמים והרבה מלח. צרים בו צורות ואופים בתנור. מציירים ומושחים בשיכבת לאק להגנה.

ד. תכשיט מפוליגאל. גוזרים את הפוליגאל בצורות גאומטריות מעניינות ומדביקים עליו אבקה נוצצת. ושאריות של שער מברשות פלסטיות.

א. לבד או בד אחר

ד. פוליגאל

תכננה ורשמה: גריט פרלומבו

בחינה/סיפור בהמשכים

פרק ב': איך שכחתי את הפדל — בכלל

כמדי שנה הלכה וגברה חרדתי לקראת בחינת הסיום. מהבוקר הייתי מתוחה כמיתר. גם התירגולת האחרונה אצל יוכבד לא הצליחה להרגיעני. הרי הכל צריך לנגן בעל-פה! בשעה הקבועה ישבתי במסדרון הקונסרבטוריון בין חברי הנבחנים. מחכה להיקרא, בתור. להדר העיניים והנה קורא בשמי. נכנסתי. המורים ישבו ליד שולחן ארוך מכוסה במפת לבד ירוקה. ליד כל אחד מהם מונחים גליון-נייר ועיפרון. רק אל יוכבד שישבה ראשונה העזתי להרים עיניים והיא שלחה אלי חיוך מעודד. דרך החלון הפתוח חדרו פנימה קריאות ה"תנירנדי תנירנדי" מלוות בצלצול צלוחיות הנחושת שבידי המוכר. כמה רחוק נראה לי הרחוב החופשי.

זיעה קרה זלגה במורדות זרועותי כשהתיישבתי ליד הפסנתר ואצבעותי היו נטיפי קרח. בין המורים שמאחורי התנהלה שיחה בשלוש שפות: עברית, גרמנית ורוסית. לבסוף החליטו ואמרו לי לנגן את סולם מי-במול-מז'ור. ניגנתי איכשהו. אחר כך ניגנתי אטיוד של צ'רני. גם זה עבר בשלום מתוח. אחר כך הגיע תורה של "היצירה היפה". עשרת נטיפי האצבעות הקפואים שלי הפשירו כבר בקצותיהם, אבל רק כדי לכסות את הקלידים כלחות מחליקה. בכל כוחי נאחזתי בציפויי המנהג שלהם כדי לא להתהלך לגמרי. לא שמעתי מה אני מנגנת. רציתי רק להגיע לסוף. פתאום נזכרתי שמתחילת היצירה שכחתי להשתמש בפדל. מוטב מאוחר מאשר בכלל לא. החלטתי. הושטתי את רגלי קדימה. אבל היא קצרה היתה מלהגיע לפדל. התחלקתי. לכן בתזוזות סמויות קדימה עד ש...הופ תפס חרטום סנדלי את קצהו. אלא שמרוב ריכוז בפעולת ההחלקה שכחתי מה אני מנגנת ונעצרתי. סונטינה של סקרלטי? קטע של גורליט? סרבנד של באך? בליל צלילים מילא את אזני. אה, זה צריך להיות המנואט של מוצרט. נעשיתי נבוכה פתאום. חסר לי רק אקורד הסיום. אבל מהו? ובאיזה סולם? מז'ור? מינור? כמה זמן עבר כבר מאז שנעצרתי? שניה? דקה? שעה?

לפתע פרץ להדר משב של רוח. כנף החלון עפה ונסגרה ברעש. התלבטויותי נגוזו. ידי התנערו ואצבעותי הסתדרו מאליהן באקורד הסיום של ה... גבוט של הנדל. זה בכלל לא היה המנואט של מוצרט!

ידעתי שנכשלתי. הרי כל המורים — כולם עד אחד — שמעו איך היססתי והפדל שהיה דרוש מההתחלה!

"מצחיק מאד", אמר אליהו.

"מצחיק?" נפגעתי. "אחרי שנכשלתי לא יכולתי לזוז. הרגליים נדבקו לי. הימנית לפדל והשמאלית לרצפה. יוכבד הרגישה..."

"נו, על יוכבד רוסטרובסקי אפשר לסמוך!" ידעתי שאליהו הכיר את יוכבד. אבא גילה לי שנוסף על היותה מורה לפסנתר, היא גם חברה פעילה ב"הגנה" ומדוע גילה לי אבא דבר זה? מפני שרצה להוכיח לי עד מה נתונים החיים בכוח הרצון, שאם רוצים, אפשר להתמסר למלאכות רבות וגם להצליח בהן.

"והיא באה ועזרה לי לקום וליוותה אותי עד הדלת. אוי, אליהו, איך שהרגשתי. איזו בושה!"

"אבל בכל זאת, הרי תודות לרוח — ניסה אליהו לעודדני — "הכל הסתדר בסוף."

"בסוף", — חזרתי על המילה בייאוש. "במוסיקה אין 'בסוף'. במוסיקה הכל צריך להיות מדויק, בזמן הנכון בקצב הנכון. מההתחלה עד הסוף".

"זה קשה", קבע. עכשיו לא התברה. בשתי המילים הפשוטות, הישירות שאמר, שמעתי איך הבין הכל.

"ועוד איך קשה".

בשקט הלכנו בנורד אבן-גבירול. חלפנו על פני בית החלוצות וליד "קפה החבה" פנינו ימינה לרמב"ן. בינתיים הכניס השומם הלבן באפלולית נגרל השופט.

בצומת אבן-עזרא פנינו שמאלה. אורות הופיעו בחלונות הבתים. צמרות העצים בגדרה שמשמאלנו היו כתמים שחורים.

עוד מעט נגיע הביתה, והבולתו תבוא בינינו. מי יודע מתי תזדמן לנו עוד שיחה כזאת, בשנים.

"אתה מבין, מוסיקה אני אוהבת מאוד. אבל להצליח לנגן קשה לי. אני לומדת ולומדת ונכשלת".

"אז למה להמשיך", שאל אליהו את השאלה בפיקחון.

"להפסיק קשה. יוכבד כל כך נהדרת, והרצון של אבא ואמא. אמא אולי היתה מוותרת, אבל אבא. כל כך חשוב לו שאנגן. הוא לא מוכן לוותר". יבוא, בניקום לעצור הנייסבתי ברהיטות "זה אני אשיה שאחותו היתה מורה לפסנתר" ומיד התחרטתי. הרי גם אליהו אהב מאוד את רבקה.

"רבקה ניגנה באמת יפה מאוד" עצב היה בקולו. אסון מותה ומותם של כל בני המשפחה האחרים בתאונה הנוראה לפני שלוש שנים, בער בתוכנו כבר תמיד.

הגענו הביתה. אליהו עצר ליד שער החצר.

"קשה להיות את החיים", אמר. "אולי גם מישהו שלפעמים מרגישים כאילו החיים נגמרו, החיים של אנשים אחרים. אבל זה לא שקורה כשאוהבים".

שיח שושנים מיפס על הכניסה לבית. פרחיו הלבנים שהחלו לפרוח בפסח הגיעו עכשיו לשלב נבילתם. ריח הבשישה החריף ליווה אותנו עדיין בחדר המדרגות. בקומה לא להצצתי על כפתור הפעמון. טיפסנו לקומה השניה בחשכה גמורה כמעט.

"את יודעת איזה מוסיקה אני הכי אוהב?" שאל אליהו כשנפתחה על ירעניתי הצצובצת בתחום זה - - - "את שופן".

"שופן?" נדהמתי. בביתנו לא דיברו את שופן. הוא לא היה רחב כמו באך. או גדול כמו בטהובן. או פאר כמו מוצרט. הוא היה מתקתק ורגשי מידי.

"אני לא מאמינה".

"באמת. שופן נכנס לי ישר ללב —"

כשנכנסנו הביתה יצא אבא מחדרו לבוש ב"בגד העבודה" שלו מכנסיים וגעיים שחורים וחולצה לבנה מבהיקה. בידיו החזיק את עניבת הפרפר השחורה שעמד לכרוך סביב צווארונו המנוקשה. תלבושתו הזכירה לי שהוא ואבא מוזמנים בערב זה לארוחה אצל הנציב העליון. שני הגיסים, השונים כל כך בהנראתם ובלבושם, התחבקו בחום ונכנסו לחדר העבודה.

על הסף נזכר אבא פתאום ופנה אלי "והבחינה — איך היתה?" אליהו חייך ואני אמרתי שעברה בסדר. העיקר שעברה. "ובסוף ניגנת את הגבוט של הנדל ולא את המנואט של מוצרט" הגעתי בראשי. בשבועות האחרונים עקב אבא בהתעניינות אחרי בחירת הקטעים לבחינת הסיום שלי. עכשיו אישר לעצמו את שמה של היצירה שהיתה יותר לבעצמי. אחר-כך עוד שמעתי אותו פונה לאליהו "מה דעתך על..." והדלת נסגרה אחריהם.

יעל מדיני

שיר כיף

תאוה היא ריצה למרחקים ארוכים

תאוה היא ריצה למרחקים ארוכים
עוברים מקמורות שוברים גדרות
חולפים על פני משוכות
לפעמים על פני נוף צופים
נפתחים חליפות ונסגרים עם גופות
מתהפכים כמו בהתעמלות על מכשירים
גם הנפש המחשבה רצות במסלולים מקבילים
וחלומות שמקפצים לרחק נוחתים לרב
על הול שובעני בלא היו
בעוד דמנו בשחיות מרקד גזייה וזומר
לפעמים צובר שיא נושן שעובר בצלליו
תאוה היא ריצה למרחקים ארכים
לפעמים חולפים במלא אור המלים על
הפינה המובטחת
וילפים בלי דעת על כני האהבה הקדושה
שאגלו הנפש האוליפפיה בה איזה ונעת
פתאם היא תופסת כי כמו שתופסים מוט ארך
יתהפצת לובה

אשר רייך

פ. סבר ■ יומן כלכלי

(המשך מעמוד 7)

המתפללים לרוח הצוות.

בתאווה לא די. והאגואיזם בחשבון כולל, אפילו לא משתלם. «אם רוצה ארה"ב להתחרות בהצלחה בעולם התעשייתי ולהמשיך להגדיל את ההכנסה הריאלית של אזרחיה, היא צריכה להביא את רעיון היוזמה הקולקטיבית לחזית הראשונה של המשק. לא עוד היחיד, מנהל העסקים הראשי הגאון, הוא הגיבור: הצוות הוא הגיבור. צריך להלל ולשבח את הצוות, ולדכא את המיתוס של הגיבור העיסקי היחיד". רק כך תוכל ארה"ב לנצח בתחרות על כיסו של הצרכן הבינלאומי הבורר, ולהבטיח לתושביה רמת חיים כפיסגת התוצר העולמי. מי כותב כל זאת? פרופסור למינהל עסקים, רוברט ר. רייך, במאמר שפירסם בשבוע שחלף, ואיפה, אם לא בגיליון האחרון של הירחון "Harvard Business Review". כתב־העת הנודע למנהלי העסקים המתוחכמים.

יום ה': הנצחון הדו־גלגלי של הקאפיטאליזם

בצומת אחד עמוס ספרתי תריסר מהם, רוכבי הקטנועים, הטוסטוסים וההכלאות המשונות שביניהם. רובם שליחים: מלבד שני גלגלים, מנוע קטן וכושר התמצאות ברחובות העיר, אינך זקוק להרבה כישורים נוספים כדי לפתוח משרד שליחויות וליצור לעצמך ולחברך מקום פרנסה שהוא גם עצמאי, גם בתנועה, וגם נהנה מדימוי צעיר ונמרץ.

השליחים הפרטיים על קטנועיהם המתעופפים שינו את פני התקשורת לפחות במרחב תל־אביב הרבתי: מה שלא עשתה רשות הדואר, ומה שלא יכלו לעשות המוניות, הנעות לאיטן בניסלולי התחבורה הסתומים, הגרועים, עשתה היוזמה החופשית. היא איתרה את הצורך, הגדירה את הביקוש למשלוח, שיגיע תוך שעה מחולון לפתח תקווה, והיא סיפקה את השירות. את ההיצע: האיש על האופניים עם מנוע העזר.

התחרות הפתוחה בענף השליחות, מחסום הכניסה הנמוך, העדר מיגבלות מינהליות, אי־התערבות של פקידי הרשויות הציבוריות, ריבוי היצרנים וספקי השרות — כל התכונות הללו הביאו לעירנו את בירכת הפתרון הקפיטאליסטי הקלאסי, מן הדגם האידיאלי שאולי הגה אותו אדם סמית. שוק השליחויות הוא שוק חופשי. העובד במחיר שולי נמוך, מחיר המנקה בכל יחידה את הכמות המבוקשת והמוצעת, שהרי אינך יכול לאגור שליחויות ולאחסן למטרות ספקולאטיביות.

זהו שוק הפועל לפי עיקרון של מיכרז תמידי, שהיעיל ביותר זוכה.

שובם של הקטנועים למרחב הערים הגדולות התחולל למורת המדיניות של משרדי התחבורה, האוצר והמשטרה, שכולם יחד עודדו ותימרצו את הישראלי הנמהר להשקיע במכונית גדולה ויקרה שתהווה גם נכס בר־קיימא השומר על ערכו, וזה טאנק אנטי־תאונתי. אגורה אחת לא הושקעה בפיתוח שבילי־תנועה מיוחדים לרכב דו־גלגלי: שיעורי המס האפקטיביים על מכונות הסטאטוס אאודי 80 ועל טוסטוס דגם 50, כמעט זהים. אף על פי כן, השוק החופשי ניצח, בקטע זה תיקן את העיוות הממשלתי.

בעקבות השליחים, מגלים את הנאות הנסיעה החופשית על הקטנוע, גם האזרחים האחרים. קנס החנייה במרכז תל אביב עלול להגיע למאה שקלים ויותר, ותמורת חמישית, קנסות כאלה (שנחסכו) אפשר לרכוש כלי תחבורה דו־גלגלי משומש במצב טוב. ולהתקדם עליו בתוך הסדקים של חומת התנועה הבצורה. לצפצף על הצפיפות. בצומת תל־אביבי דחוס כמו הרכבת התחתית של טוקיו בשעת לחץ, אכן ראיתי רוכבי דו־גלגלנים שרובם היו שליחים בשעת עבודה. אבל ארבעה או חמישה מהם נראו לי בהחלט כמנכ"לים מכובדים, שהשאירו את הרכב הכבד בחניון המוגן, שכל יציאה ממנו היא מלחמת אזרחים, והם חופשיים לקפוץ על שני הגלגלים באוויר הפתוח. מורידים מחיר. עניבה, ז'אקט וגיל.

מוטי בסוק ■ טפטופי כנסת

פטנט ישן

פעם האשימו את הגולם, הנקרא מחשב, בכל עיוותי השכר של המורים, היום מאשים שר הנחשב לנאור, חיים בר־לב, את המחשב בפרשת בנו של השר דוד לוי.

אם זו תשובת השר, הרי צודק הליכוד: השר בר־לב ומשטרת ישראל זקוקים לטלטלה גדולה, אם לא למעלה מזה.

אולם גם השר לוי יסכים איתי בוודאי, כי העוול הנגרם לבנו אלי (ג'קי) הוא כאין וכאפס מול העוול שנגרם לנציב שירות בתי־הסוהר לשעבר, ח"כ רפי סויסה. אין לי ספק, מוצאם העדתי של ג'קי וסויסה השפיע על הצורה, המהות והאופי של החקירה המפלה שערכה משטרת ישראל.

רפי סויסה, אדם מכובד, נאשם כי הדיח קרובי משפחה להכין אליבי שקרי מוצק לבנו דוד. החוקרים הגיעו לביתו של הח"כ לשעבר כשבע בבוקר. הם מנעו ממנו בתקיפות ובאריבות כל ניסיון להתקשר לעורך הדין שלו, ד"ר חיים משגב. לאח"מים אחרים, מהקליקה הנכונה, יש

חיים בר־לב — הגולם קם על יוצרו

כל מיני פרוצדורות אחרות, הנקראות שימוע. לסויסה לא נותנים להתקשר לעורך־הדין שלו.

הדחת עדים היא עבירה חמורה, ללא ספק. אבל מדוע לא עצרה המשטרה את עורכי־הדין המאוד מכובדים יגאל ארנון ורם כספי, בגין אותה האשמה בדיוק, לאחר הפגישה הלילית המפורסמת? למי ששכח, באותה פגישה נעשה ניסיון להדיח עד מרכזי בפרשת ההשתמטויות ממילואים של ח"כ שלמה עמר. עו"ד רם כספי, ידידו של פרס, לא נעצר. גם לא עו"ד יגאל ארנון, עו"ד של שועים ומפורסמים אחרים, וחבר של היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש.

לכספי נעשה שימוע. כולם שווים בפני המשפט הישראלי, אבל יש גם שווים הרבה יותר.

שימוע, פטנט ישראלי מקורי, מיועד לכל מיני מקורבים ועשירים, כמעט כולם, דרך אגב, אשכנזים. בעיצומה של החקירה, בעיצומו של השימוע, אפשרו לעו"ד רם כספי להתקשר, לא פחות ולא יותר, מאשר ליועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש.

לרפי סויסה לא אפשרו כשבע בבוקר להתקשר לעו"ד משגב.

בליכוד כינסו ישיבה מיוחדת בכנסת, אל מול התקשורת, כדי למחות על דרך הטיפול של המשטרה ביקירי חרות והליברלים. התוצאה? טעות המחשב של בר־לב.

במערך, כמו שאני מכיר אותם, לא יעשו דבר. רפי סויסה עצמו ירגיש ניכור הולך וגובר מצד מי שרק אתמול נהגו לטפוח לו על השכם.

מים, מים...

הקירות הגבוהים של מליאת הכנסת כבר שמעו הכל. כך היה נדמה לנו, עד ליום שלישי השבוע.

דווקא שר החקלאות אריק נחמקין, הידוע כאדם ענייני מאוד, הבורח מסקנדלים, הוא שעמד הפעם במרכז ההתכתשות: «מצב המשק הקיבוצי קשה פי כמה מאשר אנחנו מעלים על הדעת. מה שמחזיק אותו הוא רק יכולת ריכוז הכוח על ידי רבים. רק זה. ולא בטוח שיעמוד לו כוחו. אנחנו הרי עומדים מן הצד ונהנים לראות שמא יפול. איזה תענוג יהיה. סוף סוף".

המילים האחרונות נאמרו, כמובן, בסרקזם מול ספסלי הליכוד. דן תיכון, איש החטיבה הליברלית, הרים את הכפפה: «איפה אתה לוקח את זה?"

השר נחמקין: מאוזני המוסיקליות. מה עשו עד שנתנו למשק הקבוצי עזרה שאיננה עזרה? מה אמרו? מה כתבו? וכמה פעמים פוצצו את ההצבעה עד שנתנו לו עזרה שאיננה עזרה? ומי עזר לו?

דן תיכון: ממשלת ישראל.

נחמקין: האוצר? לא. בנק ישראל? לא. ועדת

אריק נחמקין — «איזה תענוג...»

הכספים? לא.

תיכון: אז למה אתה בכלל בא לוועדת הכספים?

נחמקין: מפני שאת המעט שצריך לסייע — אפילו את זה לא עושים. לא מאפשרים להם לגייס כסף.

תיכון: אדוני השר, מה זה פריסת חובות? מי שצריך להחזיר היום דוחים לו את ההחזר לעשר שנים.

נחמקין: הבנק דוחה לו, לא הממשלה.

תיכון: הבנק מתחשבן עם הממשלה.

נחמקין: אני לא מסכים. אם יתנו לבנק לגייס כסף הוא יכול לעשות את זה ביום אחד, בלי הממשלה.

תיכון: למה אתה פונה לוועדת הכספים? תגייס את הכסף בשוק החופשי באמצעות בנק הפועלים.

וכאן הביע שר החקלאות דברי ביקורת, כמעט על כל מי שניצב בדרכו: «אני פונה לוועדת הכספים כי אני שר בממשלה. לו הייתי מזכיר תנועת המושבים הייתי פונה לבנק הפועלים ולבנק לאומי ואומר להם: תגידו משוגעים, מה אתם צריכים את המוסד האיום הזה, ועדת הכספים? כל דיון שם הופך לגיהנום".

כאן נכנסו לתמונה הרגשות היוניוניסטים של חברי ועדת הכספים — צבן, תיכון ומצא.

הראשון שנזעק היה צבן: «איך אתה קורא לוועדת הכספים? מוסד איום.

נחמקין: אני יושב שם עשר ישיבות. בחיים שלי לא ישבתי במוסד כזה.

תיכון: תחזור בך מדבריך.

נחמקין: לא רק שאני לא אחזור בי. אני אקשה: בחיי לא ישבתי במוסד כזה.

צבן: תחזור בך.

נחמקין: לא, אני אוסיף.

מצא בקול מאיים: אני מציע לך החל ממחר לא להופיע בוועדת הכספים.

נחמקין: לא אני חייב להופיע, לצערי הרב.

מצא: למה?

נחמקין: כי גורלם של המושבים בידיכם.

תיכון: עזוב את ועדת הכספים. היא לא שווה פרוטה. לך לבנקים.

צבן, ליו"ר הישיבה אליעזר שוסטק: אדוני היו"ר, אתה צריך לבקש ממנו שיחזור בו מדבריו. זו פגיעה של הממשלה ברשות המחוקקת.

נחמקין: ההיפך. אומר עוד פעם: בחיים שלי לא הייתי בפורום נורא כזה.

תיכון: השר צריך ללגום מים ולהרגע.

שלושה בעקבות אחת

פרופסור אמנון רובינשטיין משינוי במקום הראשון, מרדכי וירשובסקי משינוי במקום השני, יצחק ארצי מל"ע במקום השלישי, פרופסור שוקה פורת משינוי במקום הרביעי, אלי [illegible] ראש עיריית דימונה, מהמרכז הליברלי במקום החמישי, אליעזר גלאובך מירושלים או צבי [illegible] מר"צ (ל"ע) במקום השישי. זהו הרכב רשימת המרכז, בבחירות הקרובות, כפי שהתגבש השבוע, במגעים בין שלושת מרכיביה.

נראה כי האיחוד בין שינוי, ל"ע והמרכז הליברלי, לקראת הבחירות הקרובות, קורם עור וגידים, והופך לעובדה מוגמרת. שתי [illegible] לארגון ולאידיאולוגיה שוקדות בימים אלו על חיבור הקצוות האחרונים.

בינתיים, ממשיכים לחפש שם לגוף החדש. יש בעיות עם המלים «מרכז» ו«ליברלי» ומחפשים שם שגם יבטא את הגוף החדש, וגם יהיה אטרקטיבי ותקשורתי.

מי שנראה שבע־רצון מההסכם המתגבש הם אנשי «שינוי». הם הבטיחו לעצמם מקום ראשון, שני, רביעי והמישי בצמרת הרשימה. [illegible] אם המרכז הליברלי יציב שם מושך, הכוונה לא הללי. יקודם נציגו מהמקום השביעי למקום החמישי, על חשבון «שינוי». הללי מתנדנד עדיין בין מפלגת האם שלו, הליברלים בליכוד והגוף החדש. במפלגת המרכז רואים בו מועמד מבטיח גם בשל היותו ראש עיריית פיתוח, וגם בשל היותו איש עדות בעל עבר בשירות הדיפלומטי של המדינה.

יצחק ארצי, היום ח"כ מטעם הליברלים העצמאים ברשימת המערך, סבור כי «שינוי» [illegible] גילתה נדיבות בהקמת המפלגה החדשה. לדעתו היה המקום השני ברשימה צריך להיות של ל"ע, גם בשל עברה של מפלגה זו. «בהתחלה חדשה, אין זה יאה לאמנון רובינשטיין ומפלגתו לנהוג בקטנוניות, מה עוד שגם לדעתם המקום השלישי למפלגה החדשה, הוא מקום בטוח".

«החתול השחור» הגדול שעבר בשנתיים האחרונות בין אמנון רובינשטיין ומרדכי וירשובסקי, הולך ונעלם בשבועות האחרונים. וירשובסקי אמר לנו לאחרונה, כי «מאז [illegible] אמנון את הממשלה, אנחנו שוב חברים. [illegible] היחסים לא יחזרו לעולם להיות כפי שהיו קודם לכן". עם זאת, היחסים בין רובינשטיין ווירשובסקי, לבין מספר ארבע בשינוי, [illegible] אלסטר, לשעבר מנכ"ל משרד [illegible], ממשיכים להיות משובשים. מאחר וגם [illegible] עוזב את שינוי. נראה כי המקום השלישי ברשימה זו מובטח לפרופסור הירושלמי שוקה פורת. הנ"ל נחשב לרדיקלי בענייני דת ומדינה ומתון קיצוני בענייני חברה וכלכלה.

במפלגת המרכז החדשה תהיה הנהלה בת 11 חברים, ומועצה בת 1100 איש. כל אחד מהמרכיבים ישלח למועצה 60 מאנשיו. בשלב הראשון יהיה המרכז גוף קונפדרטיבי, מערך, ולא מפלגה מלוכדת. כך תיפתר גם בעיית הנכסים הרבים שיש לל"ע, ושאין לשינוי ו«למרכז הליברלי».

המילואימניקים שומרים, הערבים מתדרכים

מזכ"ל מפ"ם, אליעזר גרנות, העלה לפני חודשים אחדים, בוועדת החוץ והביטחון, נושא קיצור השירות בצה"ל. רבין הבטיח לשקול את הדבר במלוא הרצינות. השבוע שוב העלה גרנות את הסוגיה בוועדת החוץ והביטחון. רבין העיר שהנושא מטופל במלוא הרצינות ונבחן מכל הזוויות. תוך מספר חודשים העניין יסוכם [illegible] גרנות ביקש כי הוועדה תקבל מידע ועידכון, עוד לפני ההכרעה.

באותה פגישה עם השר רבין סיפר גרנות, כי בבסיס צבאי מסוים ברצועת עזה [illegible] חיילים בטירונות, במילואים, וכן ערבים מקומיים. הראשונים לא עושים דבר, המילואימניקים שומרים. הערבים עושים את כל השאר, כולל ניקוי חדרים ריקים של הסדירניקים [illegible] נשק חופשי. ולערבים יש גם תפקיד נוסף. כל מילואימניק שמגיע לשער הבסיס מקבל מהם תדריך מפורט, על הוראות הקבע של צה"ל, כולל את מי מותר להכניס [illegible] מי לא.

רבין שמע את הדברים, ואולי גם נדהם, רשם את הפרטים, והבטיח לברר את הנושא [illegible] תבוא.

דורית קדר ■ תערוכות

מכחולים צעירים

אסתר דותן, סדנת ילדים ונוער בגלריה עמליה ארבל בהרצליה; אורה וכרמלי ביד־טבנקין; רוני רכב בגלריה פרובינציה בבאר־שבע

גלריה עמליה ארבל העתיקה את מקומה, לפני למעלה משנה, להרצליה, שם היא ממשיכה את פעילותה. בימים אלו ובמשך חודש יולי מציגה אמנית לא מוכרת — אסתר דותן — ציורים שתרבות הציור שלהם צפה על פני הבד. עם זאת, ישנן עבודות אחרות שהן «בנויות» יותר, «עשויות» יותר, לא זורמות אלא מאולצות. על אלה כדאי היה לוותר. ואמנם, העבודות האחרונות הושמטו לבסוף, כך שהתוצאה הכוללת היא איכותית ורעננה, אם כי לא מחדשת.

באולם הסמוך התרחש אירוע יפיפה — תערוכת ילדים ונוער עד גיל 15 בהדרכת האמנים יוסף לובן ומיקי הראל. הסדנא מתנהלת בהרצליה ב«מקלט האמנים». העקרון המנחה • אין הוראה מסורשת. הרעיון המוביל — חופש בחירה וחופש ביטוי לתלמידים. עם זאת, התלמיד מקבל הדרכה שלמה באשר לטכניקות השונות (צבעי מים, פסטל, זכוכית, סוגים שונים של הדפסים, פיסול בחומר ופיסול באבן, קולג'). כאשר לתכנים — הילדים יכולים לבחור נושא באופן חופשי, להעתיק מספרים המצויים באוסף האמנותי של הסדנא מהטבע, ממודלים, מקומיקס ומכל דבר אחר העולה ברעתם.

התוצאות הן מרהימות: העדר קיטש, חוש טבעי למבניות לניואנסים של צבע, רגישות למסות, מעוף ודמיון חשיבה מופשטת ומתומצתת, ולבסוף — ניכר בו העלעול והעיון העצמי בספרי האמנות.

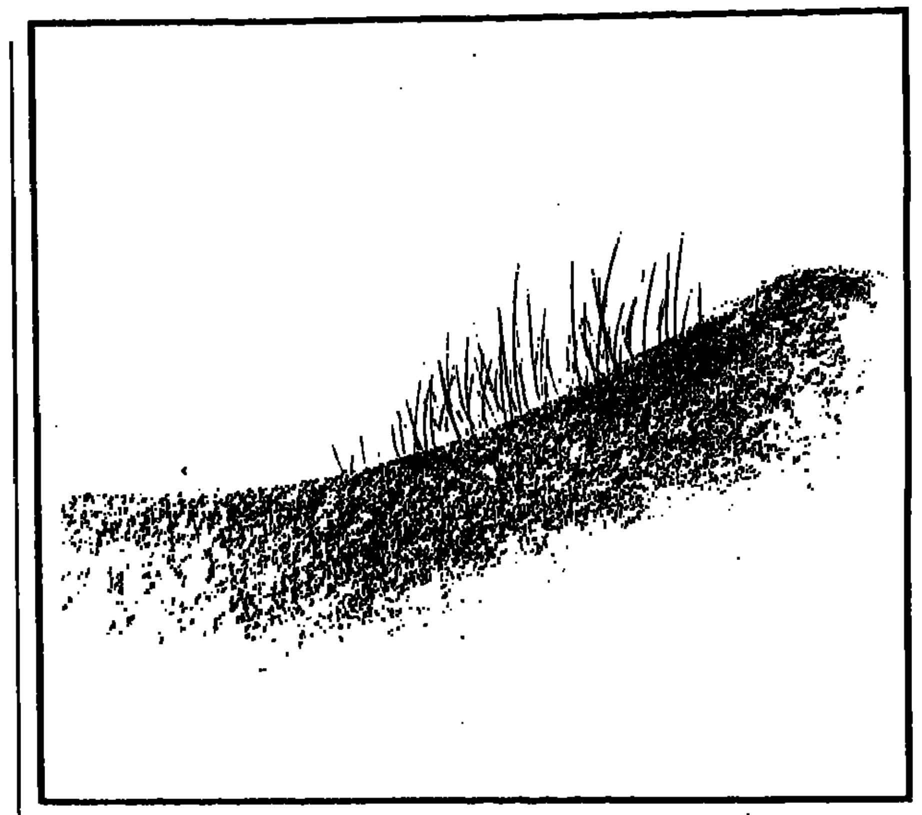

רוני רכב — קטלוג.

רק מאוחר יותר, כאשר התלמידים עוברים לשלב הבוגר, ההנחייה מורגשת יותר, אך עדיין תוך מודעות מתמדת, מצד המורים־אמנים, להעדר כפייה סגנונית וחשיבתית כלשהי.

מפעל מבורך, שאת תוצאותיו ניתן כבר לראות.

* * *

ציור «ילדי» הוא זה של אורה מקיבוץ בית־קמה, אשר הציגה ביד טבנקין־אפעל־סמינריון התק"ם — עשרות פנים עם כובעים. אורה עמלה על הדברים החיצוניים, על פרטים תאוריים קטנים, אבל ההבעות חסומות והפיזיונומיה אינה מזמינה ניתוח פסיכולוגי. עם זאת, דווקא ה«ילדיות», החן הנאיווי, מתפרש כ«כן» חזק וקולני לחיים. האמנית עצמה נכה חלקית ברגליה ובידיה והציור משמש צוהר לנפש ראשונית וחיונית המסתתרת בתוך הגוף הפגוע.

ביד טבנקין מוצגת כעת גם תערוכה מעולה מאוד של אמן לא מוכר — כרמלי מקיבוץ חולתא. כדאי מאוד שגלריית הקיבוץ והנהלת צוותא יעקבו אחר אמן מצויין זה. השולט בצבעיו במערך הצורני החסכוני. חבל רק שהוא מציג בחדר־האוכל של הסמינריון ואינו זוכה לחלל משלו.

* * *

רוני רכב מציג עד ה־9.7 בגלריה פרובינציה בבאר־שבע. הקטלוג המתלווה לתערוכה מכיל ליטוגרפיות הנראות כרישומים מקוריים. הקטלוג עצמו גדול מאוד ויש בו מספר דברים טובים, כגון הטכניקה וציורים המביאים קטעי מרכז קלילים ואווריריים. בחלקים אחרים התכנים צפופים מדי: והעצים מובאים בהתחנחנות יתר. הפורמט והכותרת אינה חולית ויה. הנייר המשמש מצע לליטוגרפיות לבן מדי ובדרך־כלל האווירה הצהבהבה והשקופה של המרחבים המדבריים — אינה באה לביטוי הולם. רכב חייב לחזור לאמירה בצלילים רוגעים. בנגיעות קלות, לחזור לענווה התואמת יותר את טבעו האמנותי.

דוד ארן ■ מסביב לעולם

הלורד מן הרחוב

בשעתו שפך לורד סופר את זעמו על אליזבת מלכת בריטניה, על שהיא מבקרת במירוצי סוסים, מתח ביקורת על בעלה הנסיך פיליפ, המשחק פולו בימי א', והוקיע את ההתלהבות־עד־טירוף של בני־העשרה מן החיפושיות. וכל זה בנאום רחוב במרכז־לונדון.

כוהן הדת המתודיסטי, בן ה־84 — שהוא גם פאציפיסט וסוציאליסט — מכונה «החכם מטאור־היל", על שמו של מקום־מפגש סמוך למצודה של לונדון, אשר בו הוא נואם זה 62 שנה בימי ד' בשעות הצהרים. אסיפות יום א' שלו בפינת הנואמים בהייד־פארק נערכות כמעט אותו פרק זמן.

סופר, הנהנה מיחסי האהבה־שנאה שלו עם חלק מן המשמיעים קריאות ביניים בעת הטפותיו, אמר בראיון ל«רויטר»: אני מעדיף קריאות ביניים על שתיקת הקודש בתוך כנסיות רבות".

נראה, שרבים ממשמיעי קריאות הביניים רוחשים לו חיבת־סתר. הראיה: אחד מהם טרח לבנות למענו דוכן נואמים מעץ, אשר ממנו הוא נושא את דבריו, כשגופו נטוי קדימה ושערו הלבן מתבדר ברוח. פעם, בעת בהלה בטחונית, כאשר ביקשה המשטרה לעוצרו ליד המצודה, התאספה קבוצה «של ברנשים שחשבתי עליהם שהם שונאים אותי» והתערבה לטובתו. בפעם אחרת, כאשר קיים אסיפה תחת כיפת השמים בסידני שבאוסטרליה, גילה להפתעתו כמה מ«מתנגדיו» מלונדון. «אינני יודע אם נסעו במיוחד, אך עובדה שהם היו שם" אמר.

סופר מכיר רבים ממאזיניו, אם כי רק מעטים מהם בשמם, ויש ביניהם נכדים של מאזיניו משנות ה־20 וה־30. יש שפנו אליו לעצה ויש שקראו לו בהיותם על ערש־דווי. אדם שעמד לשלוח יד בנפשו האזין לו בטאור־היל ומסר לידיו את האקדח. לדבריו, מקרים כאלה הם שכרו הגדול ביותר. אך הוא נהנה גם מן האתגר האינטלקטואלי.

הוא מוכן לדון בכל נושא ומטרתו ליצור מה שהוא מכנה «צוותא של מחלוקת». «אינני מתיימר להיות מומחה, אך יש דרכים שבהן ניתן לומר את שרצונך לומר בצורה הרבה יותר מעניינת. אחת הדרכים הותוותה על־ידי ברנארד שאו הזקן והיקר שאמר: «אמור פי ארבעה ממה שאתה מאמין. הבריות בלאו הכי יסכימו רק לרבע".

לדעתו, «טאור־היל» והייד־פארק חשובים כיום לא פחות משהיו בימי הזוהר שלהם, אף־כי אמצעי התקשורת ההמוניים מקשים על הדרשן ומסבכים את מלאכתו.

בשנות השישים הוקיע סופר את ה«ביטלמאניה" בטענה שהיא «מביאה להתפרצות מסוכנת בטרם־עת של יצר המין של מתבגרים". הוא מתח ביקורת על נוכחותה של משפחת המלוכה במירוצי סוסים, שנחשבו בעיניו עסקי הימורים. עתה הוא מודה שהיו זמנים ש«האדרנאלין המנטאלי» שלו יצא מכלל שליטתו; ואומר כי התפכח מחלק ניכר מאשליותיו: «קשה לגלות בסוף החיים שהקדמה, שהאמנת בה, לא התרחשה".

ב־1965 העניקה ממשלת הלייבור תואר אצולה לסופר. הוא עדיין מדבר לפעמים בבית הלורדים — אף־כי כסוציאליסט הוא מתנגד לקיומו — ועובד במשרה מלאה בכנסיה המתודיסטית במערב־לונדון. על השאלה מי יירש את מקומו כאשר יסתלק מטאור־היל הוא משיב כי אינו יודע.

רויטר

בגלל קדירת מרק

המדענים מתלבטים עדיין בשאלה מה הניע את בני־האדם, לפני למעלה מ־10,000 שנים, לזנוח את חיי הצייד והנוודות ולהשתקע בישובי קבע כדי להתקיים מגידול תבואה ובהמות, להשתמש בכלים ולעסוק בקדרות. פרופ' שלמה ה. כץ מאוניברסיטת פנסילווניה מעלה עתה סברה שהמניע לכך היה... השיכר. הציידים־לקטים עמדו, לדעתו, באקראי על סגולות משקה זה, לאחר שהכינו מרק מתבואת־בר ושכחו את הקדירה בשמש. השמרים הטבעיים שבאוויר הפכו את המרק לנוזל כהה ומקציף, שרומם את מצב־רוחם של אנשי הניאוליטיקום והעניק להם כוחות שלא שיערום; ואמנם, ערכה התזונתי של הבירה נופל רק מזה של החלבונים מן החי.

גילוי הבירה, ובמיוחד — גילוי סגולותיה המעוררות — הניע את אבות־אבותינו להכין כמויות הולכות וגדולות של המשקה, מה שדרש תבואה בעלת יבול גבוה ואיכות בלתי־משתנה. הגשמת העניין חייבה התיישבות־קבע.

כץ רואה אישור להשערתו בעובדה שבמדינות־הערים השומריות פותחו לפני כ־5,000 שנה צורות הכלים הנוחות לתסיסה, וכך שהמתכון השומרי העתיק ביותר הנמצא בידינו הוא מתכון למבשל שיכר.

אולם, מדענים אחרים מטילים ספק בנכונות התיאוריה שפיתח פרופ' שלמה כץ, הזוקפת את התיישבות הקבע לזכות הבירה בלבד: הם מצביעים על גורמים אחרים, בצד הבירה, שהשפיעו בכיוון זה. האנתרופולוג מארווין האריס גורס כי השיכר היה גורם אחד מני רבים: שינויים סביבתיים ואקלימיים ותמורה תרבותית, שאמנם איננו יודעים את טיבה, השפיעו במשותף על המעבר ליישובי קבע. יתכן גם כי תמורה תרבותית כללית אחראית לעובדה שעמי הצפון — ולא עמי המזה"ת, יורשי השומרים — הם שתייני הבירה הגדולים ביותר בעולם כיום.

«ולטווכח»

צבי טימור

כסף שווה זהב

עיתונות הארצית הקשורה לתנועת העבודה, להסתדרות, או לשתי התנועות הקיבוציות, סובלת מתפוצה מעטה. הסיבה לכך לא נעוצה בטיב העיתונים או ברמתם אלא בהעדר מאמצים לשיווקם. שיווק והפצה של כל מוצר הם השקעה לטווח ארוך, בדיוק כמו ההשקעה במבנים ובציוד. כיום לעתים מוזמנות ההשקעות בשיווק המוצר ובפרסומו עולות על עלות הפקת המוצר. העיתון האמריקני החדש "יו.אס.אי. טודאי" נעשה רווחי רק לאחר חמש שנות הפצה. הנסיון של "חדשות" לזכות בנתח מן השוק הישראלי הוכתר בהצלחה רק לאחר מאמצים והשקעות כבדות, אך טרם ברור אם מתלווית לכך גם הצלחה כספית.

עיתון מקנה יתרונות לא רק לקוראים, אלא גם לבעלים. יתרונות אלה יכולים להתבטא בהשפעה פוליטית וכלכלית ובעיצוב דעת הקהל. תועלות אלו לא תמיד נמדדות בשווי כסף. עבורן חייב לשלם מפיק התועלת, ולא הצרכן. אולם בעיתונות שאינה מופצת, תועלות אפשריות אלו יורדות לטמיון.

המקומונים הופצו חינם במשך שנים עד שנכנסו לשוק. מימונם בתקופה זו הוטל על המפרסמים, אשר השקיעו את כספם בהסתמך על התפוצה הרחבה. יתכן מאוד כי הפצת מאה אלף גליונות של עתונים כ"על המשמר" או "דבר" חינם בסופי שבוע, עשויה היתה להשתלם. אם כי לא מיידית. השאלה היא אם בעלי העיתון מוכנים לבצע את ההשקעות הכרוכות בכך, ולקבל על עצמם את הסיכונים המתבקשים. אולם השקעה כזו כדאית אך ורק אם קיים רצון לשמש גורם משפיע על החברה הישראלית ועל עתידה.

נראה, כי העיתונות של תנועת העבודה ויתרה מראש על נסיון לכבוש נתח גדול יותר מן השוק. אי־אפשר להפיץ את "דבר", "על המשמר" או "הארץ", במחיר כפול מעתוני הצהריים. רק מעטים יסכימו לשלמו. לא ניתן להגיע לתפוצה רחבה, כאשר המו"לים אינם מוכנים להשתתף בתשלום עבור התועלת הציבורית שהם מפיקים מהעיתון.

הכשלון אינו נובע מהטיב אלא מהעדר מודעות לתפוצה, שיווק, פרסום והפצה. הכשל הוא בעל אופי מסחרי: מן הסוג הקיים גם באשר למוצרים איכותיים אחרים, שאינם מגיעים לצרכן הפוטנציאלי. בחברה המודרנית לא מספיק לייצר מוצר בטיב מעולה. יש להשקיע גם מחשבה וגם כסף בשיווקו.

מכל מקום, בקרב "בעלי" העיתונים בתנועת העבודה מסתמנים, בתחום זה, הערר חשיבה והסכמה־מראש לניוון המערכות התקשורתיות והפוליטיות. מחדל זה עלול להתגלות כמשגה לטווח ארוך.

חאלד חליפה

כל דאלים גבר

התנפלויות הרצחניות של תושבי רמת עמידר על שכניהם הערבים הם חוליה נוספת בשרשרת תקריות דומות בשכונות שונות שהבולטות בהן — שכונת פת, שמואל הנביא ונווה יעקב בירושלים. מעשים אלה מעידים על השתרשותו של הכהניזם בחברה הישראלית במשך השנתיים־שלוש שנים מאז הבחירות האחרונות, שבמהלכן גם אושר החוק האימפוטנטי נגד גזענות. ברמת עמידר הוסרו, למעשה, כל מחסומי הבושה שהיו קיימים במגורים מסויימים בחברה הישראלית.

תופעה זו צריכה להדאיג, בראש ובראשונה, את הציבור היהודי בישראל ורק אחר־כך את הציבור הערבי. שכן, היא מסמנת שלב נוסף בהתמוטטותם של ערכי יסוד בחברה הישראלית.

התפרעותם המאורגנת של יחידים וקבוצות נגד מטרות־נקודה ערביות בשכונה הם בבחינת נטילת החוק לידיים וכל דאלים גבר.

פשיטת רגל מוסרית, עזובה נפשית, הידרדרות חברתית ואבטלה מתפשטת — הן־הן הסיבות לטרור השכונתי של תושבי רמת עמידר כנגד הדיירים הערביים, אשר מהווים שעירים לעזאזל. זהו פן נוסף של תהליך ממושך, שמטרתו להמאיס את החיים המשותפים של ערבים ויהודים במדינה.

במהלך האירועים גוללו כתבי אישום חמורים, אך לא נשמעה אף הצהרת גינוי ממלכתית — לא מפי ראש הממשלה ולא מפי נשיא המדינה, שעל פיהם יישק דבר. גם העיתונות לא טמנה ידה בצלחת: היא הכניסה למרכאות את המלה "פוגרום" ולא נקטה עמדה של ממש.

ועד השכונה הגדיר את הפוגרומים ואת מעשי הלינץ' שנעשו בדיירים הערבים כסכסוך שכנים. עוד סכסוכים כאלה ואבדנו. דומה, שהוועד גם תומך בדגם הדרום־אפריקני של סואטו, לפיו על הערבי להסתגר בשכונתו.

צריך להודות, אחת ולתמיד, ברקע הגזעני של מעשים כגון אלה. לפי מצב העניינים, נראה שהם ילכו ויתרבו, אם לא ייעשו מאמצים רציניים למנוע את הישנותם.

על הציבור היהודי לעודד השכרת דירות לערבים בכל רחבי הארץ. רק תגובת־נגד אמיצה ומאסיבית של הגורמים השפויים והמתורבתים במדינה — וישנם רבים כאלה — תוכל לעצור את הסחף הלא רצוי ביחסי יהודים־ערבים.

גדעון ספירו

על הדבש ועל הזפת

יש כנראה איזה כלל הקובע, כי ככל שתנועות ומפלגות קרובות יותר זו לזו בעמדותיהן הפוליטיות והאידיאולוגיות, כך קטנה יכולת הפירגון בין אחת לרעותה. גם השמאל הישראלי לא הצליח להימלט מכך. כבר שנים אני מתפעל מהעובדה כיצד אנשי תנועה אחת אינם מסוגלים לומר מלה טובה על מעשה או פעולה של התנועה השכנה, גם אם בתוכם פנימה הם מסכימים איתה, והיו מעלים אותה על נס אילו הם ותנועתם היו מעורבים בה.

דוגמא אחרונה לכך ראיתי במאמרו של אורי אבנרי על המשלחת הישראלית בראשות ח.כ. צ'רלי ביטון שנפגשה בבודפשט עם משלחת רמת־דרג של אש"פ. אבנרי כותב בשבועונו באותיות מודגשות: זה לא היה מיפגש חשוב במיוחד ולא היו לו תוצאות מוחשיות מרשימות במיוחד. הנה דוגמא קלאסית לחוסר פירגון. מרוע זה לא היה חשוב? משלחת שמורכבת מציונים ולא־ציונים, יוצאי עדות המזרח ואשכנזים, נשים וגברים אשר החליטו להתקבץ יחד על מנת לקדם את השלום. אמרו, כי יש להחליף את הרובה במו"מ וקמה ועשתה מעשה. אנשיה נפגשו עם נציגי האויב והוכיחו לעם ישראל כי יש עם מי לדבר ויש על מה לדבר. זה לא חשוב? אחר כך הם פרסמו הודעה רשמית המדברת על פתרון של שתי מדינות: מדינה פלשתינית לצידה של מדינת ישראל. ואנשי אש"פ אלה, כאמור מן הבכירים ביותר, הביעו בפומבי את הערכתם, הוקרתם והסכמתם להודעה ולתוכנה. זה לא חשוב? ואת לא תוצאה מוחשית ומרשימה של המפגש?

נוסף לכל אלה, עוד צ'ופר קטן, נציגי אש"פ הודיעו כי ברגע שיחל המו"מ לשלום הם יפסיקו את פעולות האיבה. את זאת לא הודיעו בלחישה על איזה אוזן פרטית על מנת שאף אחד לא ישמע, אלא בפומבי. קבל עולם התקשורת שהיה נוכח. זה לא חשוב? אם כל זה לא חשוב מנקודת מבטו של לוחם שלום כמו אורי אבנרי, אז מה כן חשוב? על כך יש תשובה ברורה: כל המפגשים בהם היו נוכחים אורי אבנרי וחבריו הקרובים — הם היו חשובים. הם היו פריצת דרך היסטורית. הם (כמעט) ושינו את פני העולם.

עכשיו אתם מתבקשים ללכת למשרדי חד"ש ולבטאוניהם השונים ולקרוא מה הם חשבו, וכיצד הם העריכו את חשיבות המפגשים עם אנשי אש"פ בהם השתתפו אורי אבנרי וחבריו מהרשימה המתקדמת. הכל בטל בשישים. לא חשוב, לא מרשים וחסר כל ערך. פשוט לא מפרגנים.

יש כמובן אפשרות נוספת, שמשום מה לא חשבו עליה: שגם מפגשיו של אורי אבנרי היו חשובים וגם המשלחת לבודפשט היתה חשובה. שאלה גם אלה, תרמו תרומה חשובה במעלה הדרך הקשה והפתלתלה של דיאלוג ישראלי־פלשתיני. בכדי להגיע למסקנה כזו, צריך קודם־כל כישור שהוא תנאי מוקדם והכרחי להערכה מאוזנת והוגנת: אסור להיות חבר באף אחת משתי התנועות הנ"ל.

חוסר הפירגון אינו רק גורר הערכות פוליטיות לא נכונות. מתברר, שהשנאה והזלזול בשכן הפוליטי הקרוב מעלה על השטח תופעות שהתחבאו עד כה במחילות התת־קרקעיות של הבן־אדם. וכך כותב אורי אבנרי בשבועונו (24.6.87 עמ' 7) על ח"כ צ'רלי ביטון שעמד בראש המשלחת: "מהצד הישראלי בא רק ח"כ אחד, יהודי שנבחר בקולות ערביים ושאין לו אף מאה בוחרים בשכונתו". (ההדגשות שלי ג.ס.). מה משמעות משפט הזה? שקולו של אורח ערבי שווה פחות מקולו של אזרח יהודי? שח"כ יהודי אשר נבחר ע"י אזרחים ערבים לא שווה לח"כ יהודי שנבחר ע"י קולות של אזרחים יהודים. האם מוכן אורי אבנרי להחיל כלל זה גם על חברו לתנועה ח"כ מתי פלד? הרי מספר היהודים שהצביעו למען התנועה המתקדמת הוא עוד פחות מאלו שהצביעו למען חד"ש. האם זה הופך את מתי פלד לח"כ מסוג ב'? האם בגלל זה הוא צריך להנמיך את ווליום הפעילות שלו למען שלום ישראלי־פלשתיני? או שמא הכלל הזה של אבנרי תקף רק לגבי פנתרים בעלי מבטא מרוקני בולט אבל נעלם שעה שמדובר באשכנזים אקדמאים ואלופים לשעבר? ומה דינו של ח"כ ערבי שנבחר בקולות יהודים? במשפט אחד כזה מסכן אורי אבנרי עשרות שנות פעילות למען שוויון ושלום. כפית אחת של זפת בתוך חבית של דבש והדבש פסול למאכל.

הבעיה כאן אינה אישית. אורי אבנרי משמש למעשה כמשל. מתברר, כי בכל אחד מאתנו יכול לשכון איזה כהנא קטן. אנו איננו יודעים מתי הוא יתפרץ החוצה. מי שחי בסביבה ובחברה הנגועה בגזענות, צפוי לסכנת זיהום מתמדת גם בניגוד לרצונו ולהכרתו הפוליטיים. חיידק גזעני כזה יכול להתיישב בקרב כל אחד מאתנו מבלי שאנו מודעים לכך. החיידק הזה חופר לאט ובסבלנות ומתיישב לבסוף באחת המערות האפלות של מוחנו ומחכה לשעת רצון לפרוץ החוצה. וכשהוא פורץ, אנו עומדים בושים ונדהמים ושואלים את עצמנו מאין זה בא? זה מקיף אותנו מכל העברים: ברחוב בטלוויזיה בעיתון. כשם שאנו הגדולים עשויים להידבק בזה, על אחת כמה וכמה הילדים. הנה לכם עוד סיבה מרוע יש לעקור את הגזענות מנופנו הציבורי. כולנו קרבנותיו הפוטנציאליים. ואם תרצו, גם סיבה טובה מדוע כדאי לפרגן.

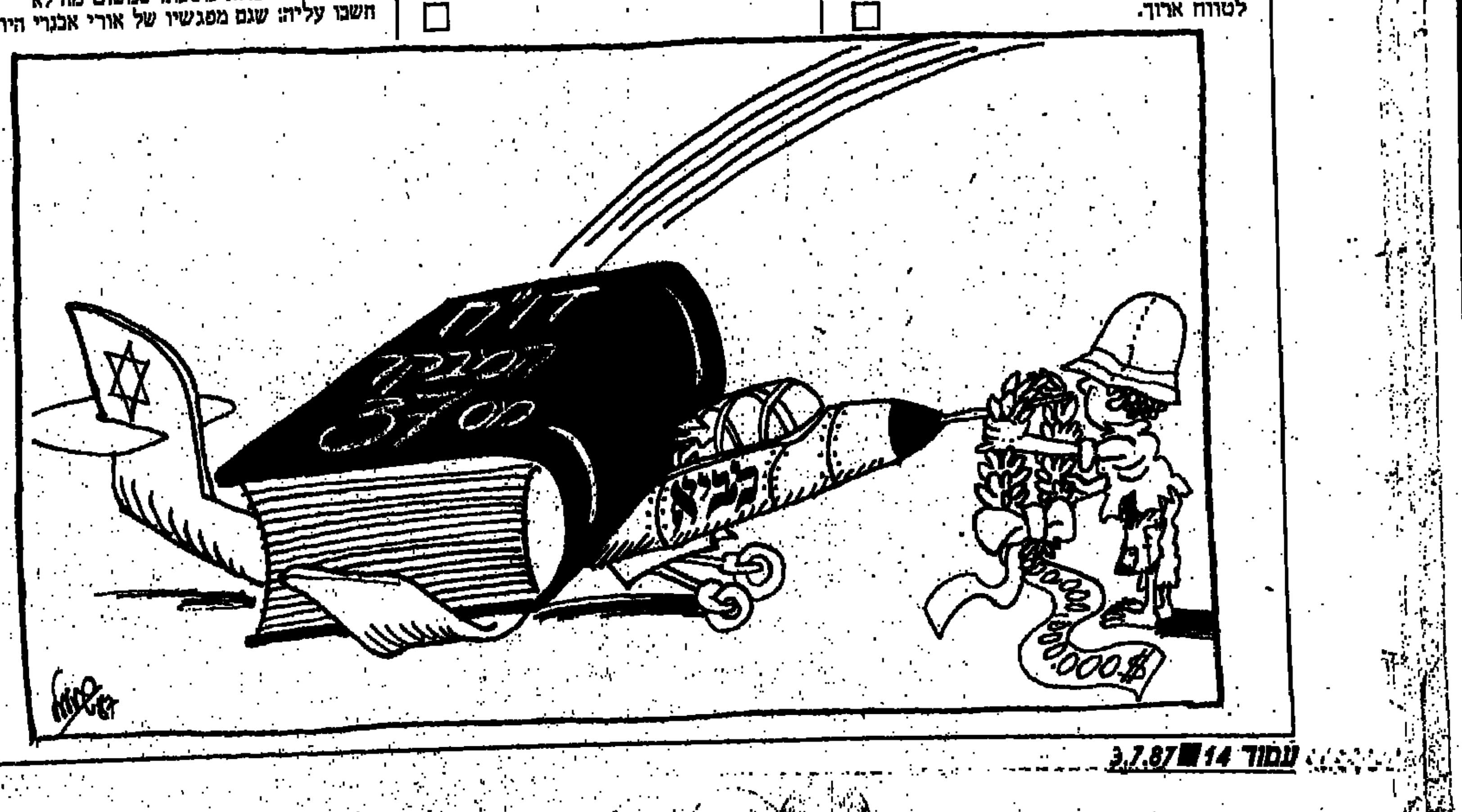

יהודה להב

חינוך חינם ושאר ירקות

בשעה טובה שנת הלימודים הגיעה לסיומה. יחד עם התעודה הביא עמו הילד (איזה ילד? מבוגר קטן!) גם חוזר־הנחיות בדבר רישומו לשנת הלימודים הבאה, אשר — כפי שהודגש בו — יש לקוראו בעיון "כדי למנוע אי־הבנות או קשיים בעת הרישום ואחריו".

כאדם ממושמע, קראתי את החוזר בעיון רב, ומצאתי, כי אכן אין הוא מותיר מקום לאי־הבנות, אשר לקשיים — תשפטו בעצמכם. נודע לי, כי על התלמיד להביא עמו בעת הרישום:

- תרומת הורים: שנקבעה על־ידי ועד ההורים הארצי ומשרד החינוך;
- אגרת שירותים נוספים. הרגיע אותי מאד, כי גם על תשלום זה החליטו בעצה אחת משרד החינוך, ועדת החינוך של הכנסת — על דעת מרכז השלטון המקומי — וגם ארגון ההורים הארצי;
- תשלום נוסף לתלמידים, שהוריהם אינם מתגוררים בתחומי היישוב של בית הספר. למרבה השמחה והסיפוק, גם תשלום זה הוטל על־פי הנחיות משרד החינוך לרשויות המקומיות, כך שאין מקום לדאגה.
- תל"ן + ח"ח. ידעתי, כמובן, שגם זה עולה כסף, אולם רק לאחר עיון מדוקדק בחוזר גיליתי, תמורת מה־אידרש לשלם: תל"ן אינו אלא "תוכנית לימודים נוספת" וח"ח אינו צחוק פרוע, אלא פשוט — חינוך חברתי. גם זה, כמובן, באישור משרד החינוך וגם ועד ההורים — אלא מה?

בקיצור, לא נותר מקום לאי־הבנות. אני מצטט: "תשלומי תרומת הורים + אגרת שירותים + תל"ן + ח"ח + טיול שנתי" מסתכמים בסך הכל ב־645 שקלים חדשים לתלמיד ולשנה. בלי עין הרע.

זה עוד אינו הכל. הנרשמים ללימודים במגמות מיוחדות חייבים בתשלומים נוספים. למשל, במגמת הצילום — 40 ש"ח בחודש, 320 ש"ח לכל עשרת חודשי הלימוד. הוסיפו לכך עוד כמה עשרות ש"חים טובים לציוד ולספרי לימוד. בסך הכל, בחישוב צנוע, 1200־1300 ש"ח לילד. מי שקורא את החוזר בעיון, יכול להיווכח, שהשד אינו נורא כל־כך: יש גם הנחות. לא לכולם, ולא כל כך הרבה, אבל יש.

לפני כמה חודשים, בעת הדיון על התקציב, הסעיר משרד האוצר את הרוחות, כאשר הגה רעיון להטיל על ההורים אגרת־חינוך. הכל התקוממו והכריזו, כי לא יהיה ולא יקום: חינוך חינם החל בגן חובה ועד לכיתה י"ב הוא עקרון מקודש, הישג ממואר של מערכת החינוך מראשית ימיה; ועליו לא נוותר. כך אמרו ראשי משרד החינוך, חברי ועדת החינוך של הכנסת וכמובן גם נציגי ועד ההורים הארצי. דרך־אגב יצויין כאן: החינוך בתיכון ממומן מתוספת תשלום למוסד לביטוח לאומי. על פי הגדרה, אין הוא ניתן חינם).

הוגי רעיון אגרת החינוך הבטיחו, כי גובהה המירבי יהיה 420 ש"ח לילד ראשון. נוכח ההתנגדות הרחבה, תוכנית האגרה לפי שעה ירדה מן הפרק. בגלל ההתנגדות הרחבה? מה פתאום? מי צתריך אגרת־חינוך מקוממת, כשיש תל"ן + ח"ח + א"ש + ת"ש + תר"ה + קשק"ש + בבל"ת?

גיורא מנור

אח"בים — יש דבר כזה

כל יודעים מה פירושן של ראשי־התיבות: אח"ם — אישיות חשובה מאוד. אני מרשה לעצמי להוסיף לקטגוריה זו דרגה נוספת, כי בעקבות האינפלציה השולטת בעולמנו, חל פיחות במעמדם של האח"מים למיניהם. אח"ב הוא אישיות חשובה באמת.

איך מבחינים מיהו אח"ב? על־פי סמלי־השר שהוא או היא נושאים.

פעם היה המושל מחזיק בידו שרביט, סמל השלטון, או עונד שרשרת מוזהבת על צווארו. או, למשל, בכנסיה הנוצרית, אוחז מטה כפוף בראשו, סמל למעמדו של הבישוף.

או סמלי דרגות בצבא: אפילו שופטים ועורכי־דין בארצות מסוימות לובשים גלימות מיוחדות, על מנת שאיש לא יטעה, חלילה, ויחשוב אותם לסתם בני־תמותה.

בדרך־כלל יש יחס הפוך בין חשיבותו האמיתית של האיש לבין סמלי־המעמד שעליו לענוד. למשל, ככל שהצבא חלש יותר, כן מדי הגנרלאים שלו עשירים יותר בזהב (ראה: צבאות מדינות דרום־אמריקה. ככל שהמדינה קטנה יותר, המדים מפוארים יותר). השיא היה תלבושת השרד של "הקיסר בוקאסה", היכולה לשמש דוגמה לרגש הנחיתות בהתגלמותו המוחלטת.

מאז נוהגים ראשי־מדינות גדולות ללבוש חליפות אפרוריות היה צורך להמציא אות מסוג חדש, שיציין את רום המעלה של האח"ם.

האות, בימינו, היא מכשיר־הקשר הנייד, אותה תיבה צנועה כביכול, הנישאת בידי אנשי הביטחון למיניהם, המקיפים את האישיות הנשמרת, ובכך מציינים את חשיבותה המקומית, הארצית או העולמית. ומכאן פשט נוהג זה של סמל־שרד לתחומים אחרים. למשל, בנמלי־תעופה. האיש באפור, הנושא את מכשיר־הקשר, הוא החשוב, ולא הדיילות במלבושן הצבעוני האופנתי. הוא המפקד האמיתי, על פיו יישק דבר, כי בידו אמצעי השליטה האמיתי: מ"ק.

זמן רב תהיתי, מדוע אנשי־אבטחה רבים כל־כך סובלים מליקויי שמיעה, כי רובם ככולם, בייחוד בארה"ב, מתהלכים ומכשיר שמיעה באוזנם. עד שגיליתי, שאין זו אלא התפתחות טכנולוגית של המכשיר, המוחזק ביד. לדעתי, האוזניה החבויה בקונכיית האוזן פחות יעילה, כי אי־אפשר להבחין בה מיד וממרחק.

מעולם לא היה לי אומץ הלב לנסות זאת, אבל אני משוכנע, שאם תרכוש מכשיר קשר, אפילו אם אינו קולט דבר ואינו משמיע דבר, ותחזיק אותו בידך ליד פיך, תוכל להיכנס ללא הפרעה לכל מקום שמור וסגור. הרי איש מהסדרנים והבודקים הבטחוניים לא יעז למנוע מנושא מכשיר האח"בים את זכויות היתר, הבאות אוטומאטית, ממש בתוך האריזה, עם כל מכשיר קשר שכזה.

מוזר בעיני רק, שאיש מהטרוריסטים הרבים, המאכלסים את עולמנו, עדיין לא גילה את הכוח המאגי הטמון בסמל חדיש זה של שלטון ושררה. למעשה אני חרד, שזה יקרה בקרוב. כך שאולי לא הייתי צריך בכלל לכתוב את מה שכתבתי כאן. אם כי אני לא בטוח, שמנהיגי אירגוני טרור נמנים עם קוראי "על המשמר".

וגם אם יקראו, לא יבינו את חשיבות התגלית שלי, כי הרי אין להניח, שהם מתוחכמים מעמיתיהם אנשי המודיעין והשרותים החשאיים למיניהם, ואם לשפוט על־פי הפרשיות הטריות, כגון זו של איראן והקונטראס או פרשת פולארד, היועצים לביטחון ומנהלי לשכות אפורות לקשרי מדע — רמתם האינטלקטואלית ויכולתם לצפות את תוצאות מעשיהם נמוכה למדי.

אז, קנה לך מכשיר־קשר ידני, וחיית אישיות חשובה באמת.

נועם שפנצר

סוגר שנה בעיר

נגרים שנה בעיר הכעורה והדביקה הזאת. עיר טרחנית שבתיה כמו הושלכו כלאחר יד על רצפת מדבר שטוחה ומלוכלכת.

שקיעת השמש נשברת אל חלונות זכוכית וקו המתאר של גורדי השחקים בדאון־טאון הוא כתר משונן על ראשה של העיר, שבני מעיה הם פיתולי האוטוסטרדות, הנכרכות סביב עצמן מעל ומתחת גשרים גבוהים. בלילה נחבטים מקקים ענקיים אל החלון ופסי ניאון דקים וצבעוניים עוטפים את רחוב ווסטהיימר.

את השנה הזאת גמענו בבהילות, ובמין לאות שקטה, כמו כוס קפה לפני היציאה לעבודה. למדנו למלא טפסים ומצאנו מכונאי טוב. לרופא שבדק אותנו קוראים ד"ר פורטנוי. טיילנו בחצר הפסלים של יד המוזיאון, גילינו פינות. מן המכון ע"ש יונג יוצאות נשים כטופות בשמלות פרחוניות. באביב קטפנו שסק מן העצים של רחוב ביסונט.

בקיץ מתרוקנים הרחובות בדאון־טאון והאנשים יורדים למנהרות ממוזגות אוויר. ב"טאקוריה", אחר חצות, להקת מאריאצ'יס במדים מצועצעים ישבה לארוחת לילה שאחרי הופעה וחצוצרן מותש ניגן לנו סרנדה פרטית. בדרך לאוניברסיטה אנחנו עוברים כל יום ברחוב הולמן המתפורר, בין בתי עץ נרקבים. אמהות כבויות עיניים מורות את ילדיהן המתעכבים בפליאה סביב נרקומן ישיש. ב"גאלריה", מרכז הקניות העצום והמבריק, המון אנשים מחליקים במעגל על רחבת קרח השתולה בין חנויות הבגדים הצעצועים והממתקים ועליצות ילדותית דבקה גם במבוגרים המגושמים. השנה הזאת נלעסה ברכות ומתיקות כמו מארשמלו ורוד. ישבתי הרבה בבית. מאוחר בלילה פתרתי משוואות קוואדרוניות. הזוג בדירה מעלינו עושים אהבה כמעט כל לילה. האשה צועקת הרבה באקסטזה, או פאניקה, קשה לדעת. בריטני נאנחת בשנתה, כמו נשים יהודיות ברחבי העולם, והחתול מתחפר בסלסלת עיתונים.

למדתי להתעטף בהנאות קטנות, כדרך האמריקאים, לעשות עניין מדברים חסרי ערך, להתענג בעליצות ילדותית על בגדים, צעצועים ומכתקים. להרגע כי "הארפר מגזין" חדש וריחני מונח על השולחן, להתנחם בקסטות של טום וויטס. למדתי שניתן לחיות הרחק מירושלים או ניו־יורק ואני מתרחק מכל כאב מיותר כפי יכולתי, רופאי שיניים, אסיפות בחירות, סוחרי מכוניות, בתי כנסת.

לאט אני מאבד את העברית שלי. חבר ישראלי שאל אותי בטלפון: איך הולך? עניתי שאני "עושה בסדר". אתה מתכוון, יעני, Doing Alright. הוא אמר. צחקנו על זה, האנגלית חיה ועשירה אולם תמיד אעדיף "לעשות חיים" על To Have Fun. לפחות זה.

אתמול בלילה, בחלומי, הייתי נמלט כמורד וול־סטריט לבוש כקאובוי ורכוב על "שניפר". החמור ממשק הילדים. ואייבן בוסקי רודף אחרי עם תת־מקלע "עוזי". וד"ר מוריטה, המורה המופרע להיסטוריה אמריקאית, אמר: "אבותינו המייסדים. א באנץ' אוף סאקרס, אבל לפחות דבר אחד טוב יצא מזה, רוק־נ־רול". וננסי רייגן, בגלימת נזיר, צעקה: "השתגעת לזיין בלי קונדום" והושטתי יד אל החור הקטן ברשת חלון המחסן הישן ופתאום התחילו יריות וקפצתי אל תוך מונית צהובה ושלג כיסה את ג'בל־ברוך והנהג אמר: "אנחנו תקועים. אבל אל תדאג, הכונה רופק".

והתעוררתי ביוסטון, טקסס. סוגר שנה בעיר.

אאוט אוף פוקוס

מי אמר שהמיפלס יורד?

בשווייץ לא שמעו על המשבר שלנו: בעיר אוגסבורג מאלתרים התושבים כלי רכב שיסיעו אותם לעבודה לאחר סערת גשמים עזה שסחפה את האזור וגרמה להצפה מן הנהר

דפים לספרות

עורכת: יעל לוטן   עורך משנה: אילן שיינפלד

הַחַיּוֹת שֶׁל יוּבַלִּי

חֲסִידָה סְטוֹלֶרוֹ וְיוּבַל מֶסְקִין

ציורים: רות צרפתי

ש ע ת ק ר י א ה

שער ספרם של חסידה סטולרו ויובל מסקין. „החיות של יובלי" שראה אור בהוצאת מסדה

לומר היכן האיני השר

דינה קטן בן־ציון

אורציון ברתנא. מקום נפלא ספרית פועלים. 1987.

„מה לשיר הרחוק ולאיש־העשר המוליד אבנים?" („השיר הרחוק, תרגום ממה שאינו שפה")

בשירי הקובץ מקום נפלא, ספר שיריו הרביעי של אורציון ברתנא, משמשות תמונות מחיי הנפש, מחיי האהבה, מחיי הרחוב ומחיי הבית, מעין מוליכים לשאלת התשתית: שיר מהו? מה מקורו, מסגרתו, מהותו, תולדתו, אפשרויותיו, סיכוייו? האם וכיצד השיר והשר חד הם, מה בין האני־החווה לבין האני־השר, וביניהם — לבין השיר? האם השיר הוא מהות עצמית ואיזו? האם הוא רק מסר של תוכן בכלי אסתטיקה מסויימת, או שמא הוא משמש מעין „מפתח" לתודעה, שבאמצעותו נפתחים לה עולמות שאינם נפתחים בלעדיו? מהו כוח השיר, גבולותיו? היכן קו ההתחלה, קו הסיום? האם השיר קיים במסגרת הפואטיקה המסויימת של משורר זה או אחר, או שמא יש לראות כל שיר ושיר כבעל מהות עצמית, כצירוף ותרכובת של רעיון תמוני־סמאנטי־צלילי ומקצבי, העומד בזכות עצמו ומעמיד „עולם" לכל קורא באשר הוא? מה בין השמות, המלים — לבין החומר הסתמי, הגולמי, הדומם או הצומח, של העולם הנקלט בחמשת החושים (או, כלשון השיר — „...שולח את הכסא/ להיות שוב עץ ביער")?

חלק ניכר, אולי חלק הארי, של שירי הקובץ הזה, נסוב, אם במישרין ואם בעקיפין, על מהות השיר ועל מלאכת השיר. על השיר כאירוע תודעתי ועל השיר כמציאות האחרת של האני, על השיר כגורל ועל גורל השיר. בשירים רבים נבדקת, מנקודת ראות משתנה וממצבי הוויה שונים, נקודת ההתכה (ואולי — ההשקה?) שבין האני הגשמי, זה אשר „ישן וכותב... כפוף להחלטות, משלם מסים..." לבין זה המודע את עצמו, כמי ש„רק בשירים אני משורר", כשם שהוא מודע למציאותו ולשונותו של „אותו מקום נפלא שבו אני משורר". שירים כאלה מעלים את השאלה, איזה סוג של פגישה מתקיים בין החיים — לבין השיר?

לפיכך, אולי מותר לכנות קובץ זה כמתרכז בפואטיקה של הטרנספורמאציה, שבכוחה מופיע בתודעה אותו אירוע מהפך־יוצרות, אשר טוען את החומרים השגרתיים והבנאליים של הקיום היומיומי בריבוי המשמעות, בפוטנציאל ההקשרים, בעושר הלא־קונבנציונאלי הגלום בם, בכוח ראות־השיר וההתנסות בה, הקיימת רק במסגרת ההתנסות הזאת עצמה. בעוד שהמלים השורדות (כלומר, השיר הכתוב) אינן אלא זכרי־דברים חיוורים: „אתה רואה אותו פה. / אתה קורא אותו פה/ „תפשתי אותו" אתה אומר. / לא. ידידי. לא. הוא רק שם. / באותו מקום נפלא שבו אני משורר."

חוויית השיר כחוויית הטרנספורמאציה של חומרי המציאות, אינה זהה, אם כן, עם השיר עצמו. מהו, אם כן, השיר, מהי עצמיותו, מעמדו, דרכי קיומו, מדוע הוא אומר מה שהוא אומר רק כך ולא אחרת, מה יש לו לשיר לומר על חיי אדם בעולם שאינו ניתן להאמר באופן אחר? ומדוע? מה בין השיר כהתנסות במישור אחר, כחוויה וכחיווי על ה„עולם", לבין הבאנאליות של החיים, השחיקה, האיבוד?

השירים השונים שב„מקום נפלא" מרובבים שאלות אלה בשני מעגלים: האחד — מקום השיר, המצוי בחוויית היבראותו, בהיותו מקור הגעגועים ומשכנם („מקום נפלא", „חשבתי, שיר לבש אותי", „בראשית", „חיה"); והשני — החלל והפער שבין השיר לבין החיים, או השיר כתיעוד וכזיכרון דו־ממדי של הרגע החי ושל טעם השחיקה, של הבאנאליות, של השיגרה ושל הוויה המחלחלת („זו האהבה וזה החדר", „תקשורת", „מלים", „ערן האהבה", „ארון משורר", „גוף בא לפגישה", „הרכבת הישנה"). שני המעגלים משיקים זה לזה, חוברים לתפישה המוגשמת באמצעים הסגנוניים, וכמובן זה — לפואטיקה.

המשורר נתפש ככלי ביד השיר: „שיר לבש אותי ואני עושה את שלו", נאמר באחד מן השירים המופיעים בפתח קובץ שירים זה, ובמקום אחר „מישהו לגמרי אחר, ממש מאחורי, / מלביש אותי מלים כמו חבלים / שאליהם קשורים כל הדברים / האלה / וכל האנשים" („סכיצופרניה"). הנגן הוא, אם כן, מבצעה של המנגינה, ולא מחוללה. כמובן זה קרובה גם שירה לא דתית ואנטי־משיחית כשירה זו לרוח שירה המכירה מעשה — השיר כחלק מן הבריאה את פועל הבורא, כלומר התרחשות לאו דווקא „יצירתית" של המשורר.

בשירת זלדה, באה לידי ביטוי תפיסת המישור השני, שבין השיר לבין החיים, המציבה, במובן העמוק ביותר, את השוני המרהיב של המנגינה את אחרותו ואת של השיר מן „החיים", את עצם היותו מנגינת ולא „חיים", ככלי חיוני למלחמת החיים עצמה („ואולי תחשוב ששיריך יבשלו מרק / כאשר תהיה רעב? / יבשלו ענה הנגן. / ואולי תחשוב ששיריך / יביאו רופא / כאשר תהיה חולה? / יביאו ענה הנגן"). אורציון ברתנא, לעומתה, מכיר כי „המלים, אין בהן תרופה. / אין בהן ניחומים. / אבל רק זאת ישאר לאחר הקרח הנורא, / ...אבל יהיו השירים, / שכמו נבלת עץ עשר על שפת־הים. יראו למים, לשמים, / תמונה של שרשים." („והנה, כבת אחת השירים").

אורציון ברתנא

השיר איננו, איפוא, המהות החיה. נהפוך הוא, חסרו העיקרי של השיר הוא בעצם חוויית ההתנסות בו, שהיא אישית למשורר, ככברת התנסות נפרדת ובלעדית שלו, המותירה מעין חותם, ויכרון־דברים של מרכיבי תודעה; ובמובן זה מהווה תבנית של מצבת השורשים שלו, האישית והתרבותית. האם מוצדק יהיה לומר, כי במובן זה השיר נתפש כמסמך תרבותי־אסתטי, שהוא הכרח למשורר, אך מעבר לזאת היחס אליו מצטיין בספקנות, מתוך כפירה בכוחו „לפעול בתוך המציאות"?

הפואטיקה האישית של ברתנא עומדת במרכזו של שירי הקובץ הזה לשירות. ניסיונה של התודעה הכותבת שירה, לעמוד על סודה זה וכמו להתפענח לעצמה, בכליה שלה, במסגרת ההתייחסות של מעשה השיר וגילגוליו בה. כחלק ממה שמזוהה כנורית הקיומי. אולי מותר לכנות פואטיקה הבאה לאשר את הקיום הסתמי, כגורלו הבלתי נמנע של האדם.

ההתמודדות כלשון השיר עם צער הבאנאליות מעבירה לקורא בשירים רבים את הוויית הבאנאליות עצמה, ויותר מאשר את הצער וטעם ההפסד הכרוך בה — את עצם מציאותה כחלק מכברת הקיום האנושי. אולם, החיכוך עם החיים כמונחיה כמו מצמיח עדה פואטית, המוצאת בה נקודת אחיזה הכופרת בשם „אהבה... תקוה... הבטחה..." וסימני־הכזב האחרים שעכשיו עבדים נרצעים לכאב, ונותנים ככאב סימני מקום של מנעלים ומלבושים, וסימני־דרך של „עוד נבוא" של „עוד נבוא": המכירה בעולם היתמות, החלוף, המוות ושיגרת חיי היומיום, ההפסד והשחיקה, את חלקת הקיום הקטנה של האדם, את גן העדן האחר והיחידי שלו („שיר על גן העדן"). במובן זה השירה כהוויה החומקת מהגדרה של אותו „מקום נפלא". מנויים, אם אפשר לומר כך, למערכה האנטי־משיחית. לניסיון לגאול את החיים מעריצות החזון המשיחי והראייה האפוקליפטית. „בדרך המוות אני הולך", על גבי „עפר מתחת האספלט כבוי הרוק בשיכה / מקום מושבם של אבותי המתים". נאמר בשיר ששמו „הבשורה" — „הכל חולף; על כן הכל ראוי הוא שיחלוף". יתר על כן, המוותיות והחלוף הם כעין ערוכה, שאולי יש בה שמינית של נחמה, לרימוקראטיה הגדולה שבטבעו „קשקשי הדגים הנשחטים אינם פחות מיהלומים ואינם יותר."

איזו תודעה מציגה עצמה לפני הקורא בשירים אלה? בראש ובראשונה, זו שבאופן מודע מאכלסת עצמה באביזרי החיים ובחוויותיהם, ומתוודעת לעצמיותה ולאוצרותיה באמצעות פעולת „איכלוס" כזאת. היא אינה נמלטת אליהם מימלטות רומנטית, או הרוניסית, אף לא לוטשת עיניים מאוויימות נוכח תהום הקיום, אלא מרהטת את ביתה במזומן, ריהוט של חולין, שיהיה נעים ונינוח ככל האפשר. לא מתייסר, במידת האפשר, אך גם — סתמי, נפוץ לכל רוח. השיר גם הוא „תוצר" של תודעה כזאת. הוא לאו דווקא מעשה רצוני או מענג בלבד, הוא כרוך תמיד כאי־שקט ובחרדה כמקור היצר היוצר („אלולא החרוה") ובאימת הריק, המלה והעין, כערוצי התקשורת, מתעתעות זו בזו („כי גם העין מלה בשיר/ יוצאת לחזור על המלים, נופלת כבית, תועה בעיר") השיר הוא „רעש במלים שאינו עובר" („חשבתי, שיר לבש אותי"). ואולם, אם מעשה הבריאה מצוי, או ...

מהו השיר, איפוא? מהכיבי האחרות של המקום, או הזמן, או ההתנהגויות? אירוע מוחי? ושמא רק שפת הנראות ודר השאלות? מכל ניקום. הוא מוכר בשירי הקובץ הזה גם כמהות עצמית. כ„אובייקט" הבודק את עצמו. כמושא של עצמו. העיסוי לעמוד לבדיקה בכליו שלו. הוא עושה כן בכמה וכמה מיבוורים. מהם המאטיים, מהם סגנוניים.

המהות, לעומת זאת — היא בעולם. שאנו, כעוברי־אורח בו, משמשים לה אכסניה זמנית, בלעדית, חד־פעמית, במעשה הזיהוי של פריטיה האקראיים, כססמלי־מהות: „עכשיו אתה באפלה שאיננה שלך, ליד כסת מעולם אחר, ליד מיטה של כל הזמנים... זה הגוף הערום שנופל והולך בִמרחק־ניגיעה למקומות אחרים. אלה הפנים/ שאתה רואה כמו סרט אחר/ זו האהבה וזה החדר./ וגם הנשימות הנכונות כבר כאן, ורק מהכות שתגיע עצמך בהן." בשחזור של טעם הניכור שבפסוקים אלה ואחרים יש גם מן הניסיון לגעת בכאב־שכבר־לא־כואב, ואולי בדיעבד. בעין אימדין הניכור הבלתי נמנע כיסוד אפיורי חדש של התוודעות. הרגע בופקע מן המלים המאייכות לשהוק ולעוות. מוחזר אל מקורו החיתי והראשוני — הורע והרמעות: „בימינו והצד האחר של „שמאלי"). הוא מחזיק „משהו" רך,/וטומן בעטל הוה זרע ודמעות." („הפיסטה"). העדר והתאיינות, כחוויית־יסוד בלתי נמנעת, אשר מדוותה, חוויה ומתוארת בפסוקי שיר רבים, ואשר בוכרת כפועל יוצא מרצף התיים עצמם, על תחושת העיסוק שבכוחה השיגרה הבלתי־נמנעת על המציאות הפנימית התאבה לרגש ולראשוניות. באים בקובץ זה לידי ביטוי בניסיון למפות ולמנה את הסתמיות. לאשר אותה אולי במסגרת הפואטיקה האישית, בכליה ובסיגנונה. להסכין עם הכתם שמעבר לאירוניה, שמעבר לספרת אהבה, שמעבר לאפשרות האתגר הגדול, שמעבר להפתקה — עם הסתם שמעבר לניסיון עקיפתו. ההסכנה מנונת את המוצא אל הים. בלשון הפואטיקה שבקובץ זה, קיום אין־אפשר, קיום־סתם. הוא־הוא, באופן פאראדוקסאלי למהוריין — „הדר הגבוה, זה שאנו ניתן עוד לעקיפה, הר מוקף ים":

> ההליכה הזו הצירה של העוברים ושבים ברחוב
> היא כדי לעקוף את ההר
>
> אני מכיר אפשרות־אחרת
> ולוקח אותו את חביתה
>
> כחודר אני מתיישב על הססנה
> ורואה את הים.

משתקף לעין המתבוננת „בשיחים שמעבר לחלון" וכך בשיר „בראשית", אוי המלים, שאחר כך תהיינה כזרם בו תצא הנפש לשחות... ואני בפנים, תהום מתמלא מים/מי רגלים, מי ידים, מים להיות." (ההדגשה שלי — ד.ק.ב.)

השיר מכיר עצמו איפוא כנברא מתוך חומרי העולם. העוברים טרנספורמאציה בתודעה הקולטת. בעולם המאבר איזון („היא לא זוה מפה") יוצר השיר איזון חרש. כי רק בשפתו „העובש המתוק הולך לחררים". רק בשפתו עשוי להתקיים החיבור הנבצר בין החדר — לעולם, בין הבית — למרחב, בין אהבה — לשיגרה, בין המהות החייתית של האדם לבין מהותו האלוהית. השיר, אולי כל שיר, הוא תרגיל לקראת „הסדר הגדול (ש)עוד לא קרה. השיר הגדול עוד לא הושר למי שבשבילו נברא" ותקשורת").

שירתו של ברתנא היא מתוחכמת ומסוגננת. בונה מן החומרים היומיומיים הבאנאליים בלשון בהירה למדי וגעגועים, יחסים, שיגרה. כיעור) אותם צירופים אישיים, שבכעין לשון של תרגום אישי של נתוני מיקום, זמן, עלילה והוויה יוצרים את „המיקום האחר". בניסיון להתמקד במהותו של אותו מקום נפלא, מקום ארוע השיר. לפי הפואטיקה שלו:

> בחושך אני מכוון את הגעגועים עד למלוא העצמה
> לוקח איזה שיר, ויורה, ולא שומעים את הרעש.
> מה שבאור היה ישן ואבוד ומלא חלדה
> נשבר לרסיסים חדשים ויפים כמו סכין לטושה.

הניסיון שלא להתייחס אל גן־עדן אבוד, אלא לבנות מן החומר האנושי־חייתי את גן־העדן האפשרי, גולש בשירים רבים. הן באהה שבהם גובר האלמנט המיסוגני־רציונאלי („ההוכחה החותכת נגד הסיבתיות היא מעשה המשכב/שני הקצוות של החבל מתחברים לנחש שבפה מחזיק את הזנב/זכר ונקבה ברא אותם/ עולים. יורדים. יוצרים/את אורך הגל שבו כוכב מספר לכוכב מהו כוכב" („ההוכחה החותכת נגד הסיבתיות"), והן בשירים שלפחות באוזני משמיעים צליל כן של אלגיה נכאבת: „לאן היא לוקחת את המטמון/ כשהמילכה כבר חרבה./ המלך כבר נפל על חרבו./ ושירת המקהלה הגדולה כבר הורה לכוכבים" („הנייר הלבן").

ד.7.87 „יוצעימנ"

תל־אביב

אסתר
נשק קטלני
חול: 5. 7.30 9.45
מוצ"ש: 7.30 9.45
שישי: 10.00 12.15 בלילה

אורלי
ילדים חורגים לאלוהים
שישי: 10
מוצ"ש: 7 9.30
חול: 4.30 7 9.30

בית ליסין
הנבואה
מוצ"ש: 7.15 9.30

בן־יהודה
פייבל והחלום האמריקני
שישי: 12.00 9.45
מוצ"ש: 7.15 9.30
חול: 5 7.15 9.30

גת
בלוז לחופש הגדול
חול: 5. 7.30 9.45
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30 9.45

גורדון
זהב רטוב
מוצ"ש: 8.00 10.00
חול: 5 8 10

דקל
קרוקודיל דנדי
שישי: 10
מוצ"ש וחול: 7.15 9.30

דרייב אין
המובטל בטיטו
שישי: 10
חול: 8 10
סקס
יום ו: 12.15
חול: 12.00

הוד
המובטל בטיטו
מוצ"ש: 7.15 9.30
שישי: 12.00 10.00
חול: 5 7.15 9.30

לימור חדש
פלאטון
שישי: 12.00 9.45
מוצ"ש: 7.30 9.30
חול: 4.30 7.15 9.30

פאר
לא שם זין
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30 9.30
חול: 5 7.30 9.30

מוזיאון תל־אביב
מותו של סוכן
מוצ"ש: 7 9.30
חול: 4.30 7 9.30
מסע הקסם המסתורי
מוצ"ש וחול: 9.00

סינמה 1
אסקימו לימון — אהבה צעירה
שישי: 10. 12.00
מוצ"ש: 7.30 9.40
חול: 5 7.30 9.40

סינמה 2
מעבר לשיא
שישי: 10. 12
מוצ"ש: 7.30 9.40
חול: 5 7.30 9.40

פאריס
הזעקה
שישי: 12.00 בצהרים
10 — 12.00 בלילה.
מוצ"ש: 7 9.30
חול: 2 .5 .7 11.45 9.30

שישי:
2.30 למות בעד תשוקה
4.30 גבעת ווטרשה

שבת:
11.00 צ'ייקובסקי
13.00 ארץ אחרת
15.00 9 וחצי שבועות
17.00 01.45 בולשיט
23.30 בלילה: בולשיט

חן 1
בי"ס למשמר אזרחי
חול: 5.30 7.55 9.55
שישי: 10. 12.15
מוצ"ש: 7.55 9.55
הרפתקאות של סופר בלש
חול: 10.30 12.30 16.00
שבת 11 בבוקר

חן 2
חנות קטנה ומטריפה
חול: 5.30 7.45 9.50
שישי: 10. 12.15
מוצ"ש: 7.50 9.50
נוטו מכוכב אחר
חול: 10.30 12.30 15.00
שבת 11 בבוקר

חן 3
אני והחברה
חול: 5.30 7.50 9.50
שישי: 10. 12.00
מוצ"ש: 7.50 9.50
דובוני אכפת לי
חול: 10.30 12.30 3.55
שבת 11 בבוקר

חן 4
סיפור מהחיים
חול: 5.10 7.15
שישי: 9.50
מוצ"ש: 7.15
אנשי הפח
חול: 5.10 7.15
שישי: 12.15
מוצ"ש: 9.45
תינוק מוזר במשפחה
חול: 12.50 10.15 3.35
שבת 11 בבוקר

חן 5
אל תקרא לי לבן
חול: 11. 2. 5.40 7.45 9.55
שישי: 10. 12.20
מוצ"ש: 7.45 9.55
במבי
חול: 10.30 12.30 16.00
שבת 11 בבוקר

שחף
ימי הרדיו
שישי: 10—12.00
מוצ"ש: 7.15 9.30
חול: 5 7.15 9.30

תכלת
החנות מעבר לפינה
חול: 5.30 7.40 9.50
מוצ"ש: 7.45 9.50

תל־אביב
האסקימו לימון — אהבה צעירה
שישי: 10.00 12.00
מוצ"ש: 7.30 9.40
חול: 5. 7.30 9.40

בית ציוני אמריקה הקולנוע
נשיקה אדומה
חול: 5. 7.30 9.30
נהר הבוץ
שישי: 2.30

רמת־גן

אואזיס
נשק קטלני
חול: 7.30 9.45
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30 9.45

ארמון
בי"ס למשמר אזרחי
חול: 5 7.45 9.45
שישי: 10
מוצ"ש: 7.45 9.45

לילי
לא שם זין
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30 9.30
חול: 5 7.30 9.30

רב גן 1
ימי הרדיו
חול: 5. 7.30 9.45
שישי: 10. 12.15
מוצ"ש: 7.30 9.45
הרפתקאותיו של סופר בלש
שבת 11 בבוקר

רב גן 2
משהו פראי
חול: 5. 7.30 9.45
שישי: 10. 12.15
מוצ"ש: 7.30 9.45
נוטו מכוכב אחר
שבת 11 בבוקר

רב גן 3
אני והחברה
חול: 5. 7.30 9.45
שישי: 10. 12.15
מוצ"ש: 7.30 9.45
דובוני אכפת לי
שבת 11 בבוקר

רב גן 4
קרוקודיל דנדי
חול: 5. 7.30 9.45
שישי: 10. 12.15
מוצ"ש: 7.30 9.45
פייבל וחלום אמריקני
שבת 11 בבוקר

רעננה

אורות
קווטרמן
מוצ"ש: 7.30 9.30
חול: 5. 7.30 9.30

ראשון־לציון

ג. ג. רון 1
אסקימו לימון — אהבה צעירה
מוצ"ש: 7.30 9.40
חול: 5. 7.30 9.40

ג. ג. רון 2
המובטל בטיבו
מוצ"ש: 7.30 9.40
חול: 5. 7.30 9.40

פתח תקוה

היכל
אסקימו לימון — אהבה צעירה
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30 9.40
חול: 5.00 7.30 9.40

היכל 2
המובטל בטיטו
שישי: 10
מוצ"ש: 7.15 9.30
חול: 4.30 7.15 9.30

היכל 3
ימי הרדיו
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30 9.40
חול: 4.30 7.30 9.40

הבימה — התיאטרון הלאומי
מחר מוצ"ש, 4.7
בדרך לברודווי: 21.00
החוות — בימרתף: 21.00

ירושלים

אדיסון
אסקימו לימון - אהבה צעירה
מוצ"ש 9.30
חול: 4.30 7.30 9.30

אורגיל
קטיפה כחולה
מוצ"ש וחול: 9.15
במבי
חול: 10.30 4.30 16.30

עדן
המובטל בטיטו
מוצ"ש: 9.30
חול: 4.30 7.30 9.30

אורנע
נשק קטלני
מוצ"ש: 9.15
חול: 4.30 7.15 9.15

מיטשל
לא שם זין
מוצ"ש: 9.30
חול: 4.30 7.30 9.30

סמדר
קריאת העורב
מוצ"ש: 9.15
חול: 7. 9.15

כפיר
שם הורד
מוצ"ש: 9.30
חול: 4.30 7 9.30

הבירה – אימפריה של קולנוע
סגור לרגל שיפוצים

אוריון
אור 1
לוי וגולית
מוצ"ש: 9.15
חול: 4.30 7.00 9.15
תקלה מופלאה
10.30 16.00

אור 2
נרדפי החוק
מוצ"ש: 9.15
חול: 4.30 7.00 9.15

אור 3
בטי בלו
מוצ"ש: 9.15
חול: 7. 9.15
מהדובים באהבה
10.00 16.30
מוצ"ש וחול: 23.15
סרט אילם

אור 4
משהו פראי
מוצ"ש: 9.15
חול: 4.30 7.15 9.15
חול: 10.30
שבט דב המערות
מוצ"ש וחול: 23.15
פסק דין

אור 5
ללא רחמים
מוצ"ש וחול: 9.15
חול: 10.30 16.30 7.15
קרוקודיל דנדי
מוצ"ש וחול: 23.15
סרפיקו

בית אגרון
שישי
14.30 ירח של נייר
16.30 מונה ליזה
21.45 פינק פלויד - החומה
23.45 ילדה יפת
מוצאי־שבת
17.00 נילס אולגרסון
18.30 ירח של נייר
18.30 מונה ליזה
22.15 מונטי פיטון צהוב הזקן
24.00 סרט מטורף

תיאטרון ירושלים
מלו
חול: 6.45 9.15
שישי: 2.30
מוצ"ש: 9.15

עפולה

מופתרון
המובטל בטיטו
מוצ"ש: 9.00
יום ב': 9.00
יום ג': 5. 9.00
ימים ד', ה': 9.00

בת־ים

עצמאות
אסקימו לימון — אהבה צעירה
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30 9.40
חול: 5 7.30 9.40

חיפה

ארמון
סגור לרגל שיפוצים

חן
בית ספר למשמר אזרחי
שישי 10 בערב
מוצ"ש: 7 9.15
חול 4.30 7 9.15

אורלי
שם הורד
מוצ"ש וחול: 7 9.30
ימים א' ה': 11.00 4.30

רון
הברברים
שישי: 10
מוצ"ש: 7.15 9.30
חול: 4.30 7.15 9.30

אורה
אסקימו לימון - אהבה צעירה
שישי: 10
מוצ"ש: 7. 9.15
חול: 4.30 7 9.15

קרן אור המחודש
לא שם זין
מוצ"ש: 7.15 9.15
חול: 4.30 7.00 9.30
אקו פארק
שישי: 14.30

פאר
נשק קטלני
שישי: 10
מוצ"ש: 7. 9.15
חול: 4.30 7. 9.15

אמפיתיאטרון
מעבר לשיא
מוצ"ש: 7. 9.15
חול: 4.30 7. 9.15

עצמון 1
המובטל בטיטו
שישי: 10.15
מוצ"ש: 7.15 9.30
חול: 4.30 7. 9.15

עצמון 2
ימי הרדיו
שישי: 10.15
מוצ"ש: 7.15 9.30
חול: 7.30 9.15
פייבל והחלום האמריקני
11.00 4.00 6.00

עצמון 3
ילדים חורגים לאלוהים
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.00 9.30
חול: 4.15 6.45 9.10

כפר־סבא

בית ברל קולנוע ותיאטרון
אהבות משתנות
שישי: 15.00
יהושע יהושע
בלילה 12. 10. יום ו'
מוצ"ש וחול: 8. 10
שגעון של אבא
חול, ג', ה': 4.30

הרצליה

היכל
אסקימו לימון - אהבה צעירה
מוצ"ש: 7.15 9.30
חול: 5 7.15 9.30

מלון דניאל
פושע מובטל וילדה קטנה
מוצ"ש: 7.15 9.30
חול: 5 7.15 9.30

גבעתיים

הדר
אסקימו לימון — אהבה צעירה
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30 9.40
חול: 5. 7.30 9.40

נתניה

שרון
אנשי הפח
מוצ"ש: 6 8
חול: 6. 8. 10
תעתועי שחור הזקן
מיום ד' 11 בבוקר

סטודיו
בלוז לחופש הגדול
מוצ"ש וחול: 6. 8. 10
דמבו הפיל המעופף
מיום ד' 11 בבוקר

באר־שבע

חן
אסקימו לימון — אהבה צעירה
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30 9.30
חול: 5. 7.30 9.30

חולון

ארמון
לא שם זין
יום ו': 10.00
מוצ"ש וחול: 8.00 9.45
חול: 5. 8. 9.45
יום ג': 4.30
אהבת הנסיך

סבוי
אסקימו לימון — אהבה צעירה
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30 9.40
חול: 5.00 7.30 9.40

מגדל
חנות קטנה ומטריפה
חול: 7.30 9.30
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30 9.30

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז

- בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר - כל המחלקות - כל השבוע.
- בית החולים בילינסון, פתח־תקוה - כל המחלקות - כל השבוע.
- בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב - בימים ב', ד', ו' - כירורגיה ופנימית, ילדים - כל השבוע.
- בית החולים איכילוב, תל־אביב - בימים א', ג', ה' שבת - כירורגיה ופנימית.
- בית החולים וולפסון, חולון - כל המחלקות - כל השבוע.
- בית החולים אסף הרופא - כל המחלקות - כל השבוע.

נתניה

- בי"ח לניאדו נמצא בתורנות למקרים דחופים - כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים

שישי
הדסה ע"כ - ילדים, פנימית
שערי צדק - כירורגיה, אורטופדיה, עיניים
ביקור חולים - א.א.ג.
הדסה ה"צ — נשים

שבת
שערי צדק - ילדים, נשים, כירורגיה, אורטופדיה, עיניים.
ביקור חולים - א.א.ג., פנימית

יד ביד - אוזן קשבת בטלפון לילד ולנוער - קו לנוער במצוקה
ירושלים - 02-243358
ת"א - 226027 (24 שעות)
חיפה - 04-229488 (11.00-20.00)
גליל מערבי - 04-922222
קו פתוח להורים במצוקה
בימי ב' ו-ה' - טל. 222732.
„קו פתוח" - אוזן קשבת לילדים ובני נוער 03-222723 (24 שעות).

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: גני בת־ים — הנביאים 3
חולון: אסותא — טרומפלדור 4
ירושלים: אברמוביץ — המלך ג'ורג' 22
נתניה: קרניאל — מ. מסחרי, ק. נורדאו
פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר
רמת־גן: יהלום — קריניצי 61
תל־אביב: שור (כרגרס) מנקס 27
בריאות — המלך ג'ורג' 28
חיפה: קרית אליעזר — ככר מאירהוף 6
רחובות: מאוחדת — בנימין 23

שבת
בת־ים: מזור — חביבה רייך 20
חולון: תקוה — ככר סטרומה
ירושלים: קופ"ח מרפאת רוממה (שבת) רח' המ"ג 28, בי"ח ביקור חולים — שטראוס 5 (מוצ"ש)
נתניה: תרופה — הרצל 2
פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר
רמת־גן: המגן — ביאליק 30
תל־אביב: נצח ישראל — נצח ישראל 11
(שבת ומוצ"ש), מעיין: חיים — שד' ירושלים 98 יפו (שבת), שור — המלך ג'ורג' 54 (מוצ"ש)
חיפה: מזור — המגינים 97
רחובות: הנשיא — הנשיא הראשון

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה - טל' 100. באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת - 100. אילת - 244. חדרה - 22444.

„צוותא" לתרבות מתקדמת

„צוותא" רמת־השרון
ליל שבת, 3.7.87 שעה 22.00 - אריק לביא - בליווי גיטרה, פסנתר ומתופף.

מוצאי־שבת 4.7.87 שעה 21.00 - יורם גרוסמן - סופר על ספרו „הזמן הצהוב".

שבת, 11.7.87, שעה 17.00 - תיאטרון בובות של אילן סביר - „נסיך צפרדע".

מוצאי־שבת, 11.7.87, שעה 21.00 - נטע פלוצקי.

„צוותא" ראשון־לציון
ליל־שבת, 3.7.87 שעה 22.00 - לשיר בצוותא עם יורם שחר. אמן אורח - דבורה חבקין.

יום שני, 6.7.87 שעה 17.30 ובשעה 19.00 - תבלט „קופלית" - בביצוע סטודיו טובה.

יום שלישי, 7.7.87 שעה 17.30 - תבלט „קופליה" - בביצוע סטודיו טובה.

יום חמישי, 9.7.87 שעה 18.00 - בלט סטודיו אדג'ו - לפי המוסיקה של רימסקי, צ'ייקובסקי ומוסיקה ישראל.

ליל־שבת, 10.7.87 שעה 22.00 - „גבירתי הקטנה" - עם טובה פורת משירי אידית פיאף.

שבת, 11.7.87 שעה 17.30 - הצגת ילדים מגיל 3 - „אמא כרובית".

„צוותא" נהריה
ליל־שבת, 3.7.87 שעה 21.30 - „שיר ארץ" - עם המשורר - נתן יונתן, הזמרת - שולי נתן, הזמר - איציק בכר, הגיטריסט - אבי צרויר. מפגש אינטימי עם נתן יונתן בו יקרא משיריו ויספר על שיריו. שולי ואיציק ישירו אותם.

ליל־שבת 10.7.87 שעה 21.30 - ערב ג'אז עם רביעיית דני גוט־פריד. דני גוטפריד - פסנתר, אלי מגן - בס, עמיקם קימלמן - כלי נשיפה, גיא בן־ברק - תופים.

שבת, 11.7.87 שעה 11.00 בבוקר - לכל המשפחה: „סימפוניית הצעצועים ואדון מחשב". כתבה - רותי מרוז עפ"י רעיון של חיים בארי. בימוי - בני פורת. מוסיקה - גיא מרוז. משתתפים: גילת אנקורי, בני נדלר, אדם זילברמן, יוסי זגורי.

„צוותא" אשדוד
ליל־שבת, 10.7.87 שעה 21.00 - יונתן גפן, בתכניתו - „על־החגים".

ירושלים של מתים

מיכאל ששר

דוד אוסישקין, כפר השילוח — עיר הקברים מתקופת המלוכה.
יד יצחק בן־צבי והחברה לחקירת א״י ועתיקותיה, ירושלים התשמ״ז.

„רשם נמצא קבר נפלא, שלפי המסופר בנה שלמה לאשתו בת־פרעה. אשר רק אותה אהב ואשר בשבילה כתב את שיר־השירים" — כך כתב ריקולדוס דה־מונטה קרוסיס, צליין נוצרי שעלה לרגל לירושלים בשנת 1294. כראותו — כנראה — את יד אבשלום בנחל קדרון. לרגלי כפר השילוח של היום, רומז שוו העדות הראשונה הידועה לנו, המייחסת לאחד־מהקברות המפוארים בכפר השילוח, מעל לנחל קדרון, את הקשר עם בת־פרעה, שאותה נשא שלמה לאשה. על־פי המסופר בספר מלכים („ויתחתן שלמה עם פרעה מלך מצרים ויקח את בת־פרעה ויביאה על עיר דוד" — שם, ג.א.), מסורת זו, שנרדה ניקבר לקבר, מנוחתה כבור כיום בקבר בת־פרעה, המצוי בצפון כפר השילוח, בפאתי בית הקברות היהודי שלרגלי הר־הזיתים. הקבר נקרא עד היום בפי הערבים קבר זוג'ת פרעה (קבר אשת פרעה) וכן מרבח בנת פרעה (מזבח בת פרעה). אולם, קבר מרשים זה, שהוא כיום רכוש הכנסייה הרוסית הלבנה שאף גידרה אותו, אינו אלא אחד מעשרות קברים בכפר השילוח, שיצרו יחדיו עיר קברים מתקופת המלוכה (המאות הי״ז לפנה״ס), ואשר נחקרו עתה באופן יסודי על ידי דוד אוסישקין מאוניברסיטת תל־אביב. את פרי מחקרו הגיש לנו המחבר בכלי נאה, שכמעט וניתן לומר עליו שהוא מחייה מתים.

המשקיף ממרומיו

אוסישקין מספר על הקשיים בעריכת הסקר במקום, שהחל כבר ב־1968, זמן קצר לאחר מלחמת ששת־הימים. הקברים, שנחצבו בסלע כמערות קבורה, חבויים כיום בין בתי הכפר הערבי סילואן (הוא שילוח), חלקם מלאו אשפת־דורות (כמו באזור חפירות הכותל, מתחת לשוק הערבי בעיר העתיקה של ימינו) והיה צורך לנקותם; חלקם האחר חרב בידי אדם ובידי שמיים, כתוצאה מרעידות אדמה. ואחרים שולבו בתוך הבתים הקיימים והתושבים המקומיים לא התלהבו לקיים מצוות הכנסת אורחים כלפי הארכיאולוגים הישראלים שפעלו בשטח.

לאור קשיים אלה ראויים אוסישקין ועוזריו לתודה כפולה ומכופלת, שכן לראשונה מוגש לנו בספרו — המלא צילומים ואיורים מאירי עיניים — תיאור שיטתי של חמישים מערות קבורה — עיר קבורה ממש, שייתכן מאוד שהיא מכילה גם את קברי מלכי בית דוד (כדעתם של א. רייפנברג ונ. אביגד) ואשר מיקומה הוא בדיוק מול עיר דוד.

השכנות הזאת בין החיים, מעבר לנחל קדרון, לבין המתים ממזרחו, הרחק כמטחווי קשת בלבד, היא דרמאטית ומעוררת דימיון ושאלות לא־מעטות, שעל חלקן עונה אוסישקין בספרו. המסקנה הראשונה למראה הקברים היא, שה„חיים" לאחר המוות התנהלו במשכנות מפוארים לא־פחות מן החיים־עלי־אדמות בעיר דוד. המקדש בהר המוריה היה, ללא־ספק, מפואר יותר מן הקברות החצובים בסלע, בעודו משקיף בהוד והדר ממרומיו על החיים והמתים יחדיו. אבל בשום פנים אין לומר דבר זה גם ביחס למגורי תושבי עיר דוד, כולל המכובדים שבהם.

פירמידה ש„גולחה"

גם כיום עומד המבקר משתאה למראה יד אבשלום, קבר זכריה וקבר בני חזיר צפונה לכפר השילוח, על שפת נחל קדרון — ומנגם מאוחר במקצת מקברות כפר השילוח — שתפארתם בולטת לעין למרות שיני הזמן. כזה היה, כנראה, גם קבר בת־פרעה, שדימיונו לקברים במצרים בולט וכנראה שסיגנונם הארכיטקטוני המשותף הוא שהביא לייחוסו לבת־פרעה. כיום הקבר הוא שטוח, אבל על־פי החציבות שעל גגו נראה, שבראשו היתה פירמידה שהוסרה בשלב מאוחר יותר (כך דעתו של נ. אביגד ובעקבותיו גם של מחבר סיפרנו), כאשר שוב לא היה בשימוש ראשוני כמקדש או כקבר. בשלב זה הפכה עיר הקברים כולה לאיזור מחצבות ממנו נלקחו אבנים לבניית בתי העיר. אלה נמצאו עתה — במוצאי תקופת בית־שני — כבר באיזור העיר העליונה, מערבה לעיר דוד. מאוחר יותר, בסוף התקופה הרומית וכמשך התקופה הביזאנטית, הפכו המערות למקום משכנם של נזירים מתבודדים, שהתאימו את מערות הקבורה לצרכיהם הצנועים ואף חקקו צלבים, הנראים עד היום באבן המלכה הרכה. כיום, כידוע, הפכו מערות הקברים למקום מגורים ואיחסון לתושבים המוסלמים בכפר השילוח.

אלף שנים ויותר לפני הנזירים הנוצריים, חקקו אנשי מלכות בית דוד ויהודה כתובות על פתחי המערות, שכיום כבר אין להן זכר. קלרמון גאנו, הארכיאולוג הצרפתי הנודע, עקר שתיים מהן — שאותן חשף — ממקומן והן מצויות כיום במוזיאון הבריטי בלונדון. באחת מהן נותרו, כנראה, המלים „אשר על הבית". ולדעת חוקרים הן מעידות על קברו של „שבנא אשר על הבית", עליו אומר הנביא ישעיהו: „מה לך פה ומי לך פה כי חצבת לך פה קבר, חוצבי מרום קברו, חוקקי בסלע משכן לו" (כב, טז). הכתובת השנייה, שפוענחה על־ידי נ. אביגד, נמצאה חקוקה בפתח קבר בת־פרעה ובנראה שנידוכר בכתובת קבורה.

אוסישקין כותב: „הציבת חדרי הקבורה בגרוני הצוקים והריציון הכללי שביניהם מלמדים על תפיסה אמונתית־דתית רווחה" (עמ' 291). כארכיאולוג, העוסק בעץ ואבן, סתם ולא פירש למה כוונתו. אולם אין ספק שהצדק עמו. ראשית, מרשימה העובדה שעיר הקברים נמצאה או מעבר מזה מעיר החיים. מסורת שנשתמרה עד היום בדת ישראל, בניגוד, לכאורה, למסורת הנוצרית והמוסלמית, בן נחים המתים בקרב החיים. שנית, אין ספק שבעולמם של בני תקופת המקרא נמשכו ה„חיים" גם לאחר המוות ואף שהאמונה בתחיית המתים — אחד מעיקרי האמונה ביהדות — אינה נזכרת במקרא במפורש). שאם לא כן קשה מאוד להסביר את בניית הבתים המפוארים למתים. בנייה שהצריכה לא־פעם ממון, עבודה וזמן, שעלו בהרבה על בניית משכנות החיים. ושלישית, מורקרת לעין העובדה שהקברים כולם חצובים בסלע האם וצמודים לקרקע. שמא זה כדי לקיים את דברי הכתוב בבראשית „עפר אתה ואל עפר תשוב", ואילו לחיים אפשר גם לבנות בתים במנותק מן האדמה ומן הסלע, באבנים שנחצבו מן הסלע. השערה זו מוצאת לה תימוכין גם בדיני טומאת־מת בתורה ובהלכה.

כתובות

עולם זה, על ציריו הפיזיים־גשמיים והרוחניים־דתיים כאחד, נהרס כמעט לחלוטין במהלך הדורות. עם זאת מעניין לציין, שדווקא הנוצרים, ואחר־כך גם המוסלמים, לא חששו להשתמש במערות הקבורה למגורים (במקום נמצאו מתקן אסלה ואפילו משחקים, כנראה מן התקופה הביזאנטית). לא כן היהודים. מותר, אם כן, לראות בכך אות להבדל התהומי בתפיסת המוות בדת ישראל מזה ובנצרות ובאיסלם מזה, והדים לכך נשמעים עד ימינו אלה בכל איומת שנחשפים קברים עתיקים. יתר על כן: פולחן המתים, המפותח בייחוד בכנסייה הקתולית, גרם לכך שחלק מן המערות הן כיום כנסיות (עמ' 111 ו־121), ומותר להניח שמיתתו ותחייתו של ישו במסורת הנוצרית הן שגרמו לפולחן זה בכנסייה. שוב, בניגוד גמור ליהדות, בה אסור, על־פי ההלכה, לקיים תפילות־של־קבע בבית־קברות.

בכפר השילוח נתגלו ארבע כתובות קבורה עבריות, בכתב העברי העתיק. תוכנן: זאת קבורת (פלוני). אחר־כך באה אזהרה למי שיפתח את הקבר. הצורך באזהרה־קללה זו — הידוע גם ממקומות קבורה אחרים — מעיד על כך, שאכן נקברו עם המת גם חפצי ערך ומנחות, מהם ביקשו שודדי קברים ליהנות, כך נאמר באחת הכתובות: „זאת (קבורת) יהו אשר על הבית. אין פה כסף וזהב... כי אם עצמתו ועצמת אמתו אתה. ארור האדם אשר יפתח את זאת" (עמ' 221). היה איפוא צורך להוסיף קללה לפותח הקבר, אבל אפילו בעולם העתיק, בו נלקחו הקללות ברצינות, לא תמיד היה הדבר לעזר.

המתים, מניח המחבר לאור מימצאיו, הונחו בצורות שונות: בגומחות שוקת, מכוסות או פתוחות, במשכבי איצטבא, או בארונות קבורה. והוא כותב, כי „מחשבה רבה הושקעה בתכנון הציבתם של הקברים... תחילה חצבו את הפתח והשלימו את עיבודו הסופי, ורק אחר־כך החלו בחציבת הקבר גופו על־פי תכנית" (עמ' 252), אף שהדעת נותנת, שאפשר היה לנצל את החציבה להכנת אבנים מסותתות לבנייה, תוך כדי חציבה, אין למצוא לכך עדות בחדרי המערות. מלאכת החציבה נעשתה באיזמל מסוגים שונים. מכל מקום, עיר הקברים שבכפר השילוח היא ללא ספק בית הקברות החשוב ביותר מימי מלכי יהודה שבירושלים — כדברי המחבר (עמ' 260) — אף שגם במקומות אחרים בעיר נתגלו מערות קבורה מאותה תקופה.

הסיגנון הארכיטקטוני

שאלת הסיגנון הארכיטקטוני של הקברים וההשפעות שחלו בו מחוץ, היא מעניינת לא פחות. אוסישקין דן בשאלה זו תוך השוואת מערות הקבורה בכפר השילוח לקברים דומים מאותה תקופה, שנתגלו בפריגיה, קפריסין ועוד. הוא מציין ש„יש קווי דימיון ניכרים בין קברי הסלע (במקומות אלו) ובין קברי כפר השילוח" (עמ' 269). והשאלה היא האם הדימיון הארכיטקטוני הוא חיצוני בלבד ואינו מעיד על תפיסת המוות בצורה אחידה בדת ישראל העתיקה מזה וברתות המזרח הקדמון מזה, או שמא חלה הדיפרנציאציה בשלב מאוחר יותר.

אם נביא בחשבון את אמונת ישראל המקראית למול פולחני העולם העתיק, כי אז ברור שלפנינו דימיון חיצוני בלבד. מכל מקום, גם הדימיון בסיגנון הארכיטקטוני — ובכפר השילוח בולט בעיקר הסיגנון המצרי, למשל בכרכוב המצרי בקבר בת פרעה, שכמותו ניתן למצוא גם בקפריסין — מעיד על השפעות חיצוניות, שפקדו את הארץ בתקופת המלוכה, כפי שעולה לא רק מן התרבות החומרית שנחשפה בארץ, אלא גם מן המקרא עצמו.

יתר על כן: המחבר מציין שכבר נחמן אביגד עמד על הדימיון שבין קברי כפר השילוח לבין קברים אטרוסקיים באיטליה! נראה, שבסופו של דבר סרנא דארעא חד הוא, אף שספק אם ניתן להשיב תשובה חד־משמעית על השאלה מנין הובאו סיגנונות ארכיטקטוניים אלה לכפר השילוח.

עבודת פיסול של צוינה לוזון, מתוך

אילי עיתונות במאה ה־19

עפרה יגלין

מנוחה גלבוע, לקסיקון העיתונות העברית במאה ה־18
הוצאת בית־הספר למדעי היהדות ע״ש חיים רוזנברג, אוניברסיטת תל־אביב, תשמ״ז.

אל הלקסיקונים השונים של הספרות העברית ניצטרף עתה הנדבך החסר: „לקסיקון העיתונות העברית", פרי עבודת שנים שקדנית, הכולל מידע מגוון בכל הנוגע להתחלותיה הצנועות של עיתונות זו.

קורא העיתונות העברית בת זמננו יכול להתוודע כעת אל שורשיה ומקורותיה. אל הנגינות החברתיות והתרבותיות, הלכי הרוח וצרכי השעה של יהודים דוברי עברית, תושבי ערים שונות ברחבי אירופה, אשר ניסו לבטא בכתבי העת הללו את שונותם ואת ייחודם בין העמים שבתוכם ישבו.

בין השנים 1691־1881, מאה ושישים שנה בקירוב, ראו אור כחמישים קבצים ותקופונים עבריים בדפוס. עיתונות זו מהווה שיקוף ייחודי ורב־ערך לאותם עניינים שהעסיקו את הרחוב היהודי באותה עת.

כתבי העת החרדיים, הערוכים בנוסח „שאלות ותשובות", מעידים על התעוררותן של בעיות לנכי התנהגות בחיי יום־יום ועל הצורך בפתרונות הילכתיים, התואמים את הקיום היהודי המודרני. כתבי העת החילוניים, לעומתם, אוצרים בין דפיהם את צעדיה הראשונים של הספרות היפה החילונית, לצד ראשיתן של ההגות היהודית המודרנית והפובליציסטיקה העברית.

בכרך זה, הראשון מבין שניים, נסקרים ניצניה של עיתונות זו באופן שיטתי. כתבי העת ערוכים קטיגוריאלית על פי מגמותיהם, ומלבד הפרטים הביבליוגראפיים המקיפים ושם כתב־העת, כותרתו, הגדרתו, שמות עורכיו, מספר הכרכים אשר ראו אור, מיקום צאתו, זמן צאתו, גודלו וכו') מובא ניתוח תמציתי של מגמתו, תוכנו, שמות משתתפיו הבולטים, סיכום הוויכוח המרכזי שחזר בין דפיו ואיזכור היצירות החשובות אשר נדפסו בו לראשונה.

לאור התעצמותה של העיתונות העברית בת זמננו, לאור התמקצעותה מחד גיסא, ולאור פריחתה של „העיתונות הצהובה" שלנו, מאידך גיסא, בלט לקסיקון מעין זה בהיעדרו. אולם, חשיבותו גבוהה לאין ערוך עבור תלמידיה ואוהביה של הספרות העברית. כתבי העת העבריים היו והינם שדה המערכה עליו מגוננת מפת הספרות העברית בכל תקופה ותקופה.

כתבי העת והתקופונים הנסקרים בכרך הנדון אינם נגישים עבור אלה, המבקשים ללמוד דרכם על התחלותיה הצנועות אך החשובות של הספרות העברית החדשה. גורלה הפיזי של עיתונות זו היה כגורלן של הספריות היהודיות ברחבי אירופה: מלחמות העולם ומלחמות החרבות הותירו רק שרידים מן החומר הזה. סטודנט או חוקר של ספרות, המבקש לעשות בו שימוש צריך לכתת רגליו בספריות הממוקמות גם בטריטוריות גיאוגראפיות נוספות לזו שבה אנו יושבים. הלקסיקון העדכני והפרטני, לא רק שהוא מאגד לראשונה פרטים נחוצים, אלא שהוא חוסך גם את שלב החיפוש העקר. הנגישות אל החומר, יש לקוות, תחזיר נידחים אל במת המחקר של הספרות העברית.

מלבד חשיבותו המדעית של הכרך עולים מתכניו עניינים נוספים. הקורא החופשי, שאיננו מחוייב לאיזו עבודה אקדמית־דקדקנית, יוכל לגלות באמצעותו, כי בחיים היהודיים בכלל, ובחיים היהודיים הספרותיים בפרט, אין חדש תחת השמש. כך עולה, למשל, מן השיר „ראש דבר", פרי עטו של אייזק בן יעקב, אשר נמנה עם משתתפי הקובץ „פרחי צפון", שראה אור בוילנה בשנת 1841.

„על אשר אחד יכבדני
רעו ילעג ויבזה
ואשר ייטב בעיני זה
ירע בעיני השני."

הכרך שלפנינו פותח בכתב העת העברי הראשון „פרי עץ חיים", אשר ראה אור בשנת 1691 באמסטרדם, בנוסח השאלות והתשובות, ומסיים ב„מגד ירחים", קובץ תרגומים לעברית אשר ראה אור בוילנה ב־1881. הכרך השני העתיד לראות אור יעסוק בתקופה עיתונאית־ספרותית מוכרת מעט יותר, במהלכה ראו אור „ענקים" עיתונאיים כגון „המגיד" ו„השילוח".

ורדה בנט

עֵין הַתִּקְוָה הַטּוֹבָה

עֵין הַתִּקְוָה הַטּוֹבָה הוֹרְתָה לִי
חוֹק שְׁמוֹר הַחֹמֶר.
אֵין אָבָק וּזְכֻרוֹנוֹת
רַק מִרְבַּץ הַדְּבָרִים הַקָּם
עַל עַצְמוֹ בְּמָחוֹל סְחַרְחַר סְחַרְחַר
גִּלְגֶּלֶת הַדַּעַת שֶׁלֹּא תַעֲמֹד לְעוֹלָם
כְּמוֹ הָיְתָה מְנַגִּינָה קוֹסֶמֶת
מַתֶּכֶת בְּחַמְצָן הַטָּהוֹר
לְכָחֹל הָעֹמֶק מִכֻּלָּם
לְשׁוּרְקִיז הַמְלֻטָּשׁ כְּיַהֲלוֹם
יַהֲלוֹם שִׁיר מוֹרֵד
מָתוֹן מָתוֹן אֶת יֵשׁוּת
הַיֹּפִי הַנָּתוּן.

...ת בימים אלה בגלריה הקיבוץ שביפו העתיקה

הספרות בעידן גורבאצ'וב

א.ב.יפה

הידיעה הבולטת ביותר על חידושי ה„גלאסנוסט" בספרות הסובייטית נוגעת לפסטרנאק. בסוף חודש מאי הודיעה סוכנות „טאס" כי מוזיאון פסטרנאק יוקם בפרדלקינו, שם התגורר המשורר בחייו, וכי ברית־המועצות פנתה לאונסק"ו להכריז על שנת 1990, בה ימלאו מאה שנה להולדתו, כ„שנת פסטרנאק". כמו כן הודיעה „טאס" כי נעשות הכנות להוציא לאור את "כל כתבי פסטרנאק", כולל "דוקטור ז'יוואגו" ושאר יצירותיו שנידונו לגניזה בתקופת סטאלין. כזכור, גורש פסטרנאק ב־1958 מאגודת הסופרים הסובייטים והוחרם על ידי כל כתבי־העת והוצאות הספרים, לאחר שהאקדמיה השוודית העניקה לו את פרס נובל לספרות על הרומאן שלו "דוקטור ז'יוואגו", שכתב־היד שלו הוברח שנה קודם־לכן למערב ומהדורתו הראשונה ראתה אור באיטליה, בהוצאת פלטרינלי. מסע השמצה חריף ביותר התנהל אז נגד המשורר ויצירתו בעיתונות הסובייטית. הירחון "נובי מיר", הליבראלי ביותר בין כתבי־העת של בריה"מ, שעורכו היה המשורר אלכסנדר טווארדובסקי, התכוון לפרסם פרקים מתוך הרומאן, אך לאחר התגובות הקשות שתודרכו מלמעלה, נסוג מכוונתו ופירסם את חוות־הדעת של הלקטורים, שראו בפסטרנאק "איש־רוח שאינו מקבל את המהפכה הסוציאליסטית", וכסיפרו — „יצירה המושתתת על ההשקפה כי מהפכת אוקטובר, מלחמת האזרחים והתמורות שחלו לאחר מכן בבריה"מ גרמו אך סבל ויסורים לעם הרוסי, השמידו את האינטליגנציה הרוסית, אם מבחינה פיזית ואם מבחינה מוסרית."

כיום מורים הכל, כי אפילו אם השתמעו דברים מעין אלה מ"דוקטור ז'יוואגו", שהוא ספר מורכב ורב־ממדי, הרחוק מכל גישה פשטנית וסכימאטית, היה להם על מה לסמוך. אבל בברית־המועצות שנשארה סטאליניסטית שנים רבות אחרי מותו של סטאלין, אסור היה לכתוב דברים כאלה. מכל מקום, אסור היה למשורר ממוצא יהודי, שנחשב לפורמאליסט ודקאדנט...

הראשון שהפריך את הדיעות הרווחות שם ביחס לרומאן של פסטרנאק היה דווקא ניקיטה חרושצ'וב, שהספיק לפני מותו לכתוב את זכרונותיו ולהבריח את כתב־היד למערב. בדברו על "דוקטור ז'יוואגו", הוא אומר כי קרא את הרומאן, ידע להעריכו כראוי לו ונוכח לדעת כי טעה בעבר כאשר הצטרף למקהלת המגנים וטען כי זהו ספר אנטי־סובייטי...

לפני כמה שנים פורסמו בברית־המועצות קבצים משירתו של פסטרנאק, אך "דוקטור ז'יוואגו" זכה גם בשנים אלה רק לאיזכורים שליליים. ואולם, רוב אנשי האינטליגנציה הסובייטית, הכירו יצירה זו, שקראוה אם באחת המהדורות שהודפסו במערב והוברחו לרוסיה, ואם במהדורה משוכפלת של הסאמאיזדאט. אך רק עתה אפשר יהיה לקרוא את "דוקטור ז'יוואגו" בבריה"מ בספר שיצא לאור מטעם הוצאת הספרים הממלכתית, אם כי ייתכן שעוד יעברו שנתיים־שלוש עד שספר זה יופיע. ובינתיים מודיע הירחון "נובי מיר", כי יפרסם את הרומאן בהמשכים, בכמה חוברות. ואם נזכור, כי "נובי מיר" נפוץ בחצי מיליון עותקים, אפשר להניח כי באמצעותו יגיע "ז'יוואגו" לחלק מירבי של הקוראים, ביניהם הקוראים הצעירים שרק שמעו את שמו פסטרנאק אך לא קראו את יצירתו.

פסטרנאק היה אולי גדול „המשוררים המקוללים" והמוחרמים של ברית־המועצות, אך לא היחידי. ואם אנשי גורבאצ'וב ירצו לתקן את כל עוולות העבר, צפויה להם עבודה רבה. ולפי כל הסימנים הם כבר החלו בכך. ירחון סובייטי אחר פירסם לאחרונה את הפואמה של אנה אחמאטובה "רקוויאם", שנכתבה ב־1939, ונתפרסמה עד כה רק מחוץ לבריה"מ, על ידי חוקר הספרות הרוסי־הגולה גלב סטרווה.

כלל היה נקוט בבריה"מ שלא רק יצירות נידונו לחרם ולגניזה, בשל תוכנן הבלתי־קונפורמיסטי, אלא גם סופרים, שחטאו או סטו בחייהם למשטר הסובייטי. אלה נמחקו לרוב מכל ספרי תולדות הספרות ונהפכו ל"נון פרסונס": לא רק את ספריהם אי אפשר היה לקרוא, אף שמותיהם היו בלתי ידועים לקוראים החרשים. זה היה מקרהו של ניקולאי גומילב, מי שהיה בעלה של אנה אחמאטובה, שנמצא אשם בפעילות אנטי־מהפכנית והוצא להורג ב־1921. אך לא שונה היה גורלם של כל הסופרים שגלו מרוסיה והמשיכו ליצור ולפרסם במערב, החל מאיוואן בונין ועד סולז'ניצין וברודסקי, ועוד כמאה סופרים רוסים החיים כיום בארצות־הברית, בגרמניה, בצרפת או בישראל. ישנם סימנים מעודדים כי גם בתחום זה מתכננים כיום רביזיה. בתי הקולנוע ברוסיה החלו מקרינים מחדש את סרטיו של אלכסנדרו טארקובסקי, למרות שהוא חי במערב; הבמאי ליובימוב הוזמן לחזור ולעבוד בתיאטרון הסובייטי; המשוררת הוותיקה אירינה אורוייבסטווה נענתה להזמנת "מוסקבה" וחזרה למולדתה, והיא פירסמה על עמוד שלם של ה„ליטראטורנאיא גאזטה" את רשמיה של "חוזרת מגלות". מה יהיה על שאר הסופרים הגולים? האם תימשך ההפשרה ביחס אליהם, האם ייסלחו חטאיהם והם יורשו לחזור? האם יובטח עתידם כאורחים וכיוצרים בברית המועצות? ימים יגידו.

אחד הסימנים הבולטים של המהפכה התרבותית שחלה בתקופת גורבאצ'וב הוא חידושו של "נובי מיר" כבתב־עת ליבראלי ביותר, המגלה פתיחות. עורכו החדש של הירחון הוא סרגיי זאליגין, בן ה־70, שנודע כמחברם של כמה רומאנים על רקע הקולקטיביזאציה בסיביר ומלחמת־האזרחים של שנות העשרים, והוא אמור להיות יורשו וממשיכו של טוארדובסקי, בתנאים ובנסיבות הרבה יותר נוחים. בעבר נערך ירחון זה כפי שנערך לעתים תוך ניגודים פנימיים וסיכסוכים חמורים עם הממסד והצנזורה שלו. כיום הוא זוכה לגיבוי ולעידוד מן החלונות הגבוהים, ופרשנים מציינים כי אין זה מקרה בלבד. שכן, בשנים האחרונות תמורות מרחיקות לכת בחברה הסובייטית. "רוח "מערב" חדרו לתוכה. היא נעשתה מפוכחת יותר ותר, וכתב־עת ליבראלי ופתוח יתקבל כיום בה על ציבור קוראים רחב יותר.

אמנם, גם כיום נמצאים בצמרת השלטון ברוסיה הרבה מתנגדים לקו החדש של גורבאצ'וב. ואלה, עשויים לנסות להכשיל את מדיניות ה„גלאסנוסט" שלו. אולם ישנם סימנים מעודדים, המצביעים על כך שהמגמה הכללית של ההתפתחות היא בכיוון של מתן יותר חירויות ליצירה, הפחתת סמכויותיה של הצנזורה והפצה מחודשת של הספרים שנידונו בעבר לגניזה.

ספר חדש בספריית מעריב

כימים אלה ראה אור „נקודת ההיפוך" מאת ג'ויס קרול אוטס. הספר מפגיש שתי נשים המשכות זו לזו ומתיידדות, ובלי לחרגיש, כמעט בלי להיות מודעות למה שמתרחש ברובדי הרגש העמוקים ביותר. הן נעות ומונעות אל האהבה, וכסופו של דבר — אל אובססיה כמעט קטלנית.

ובלבה מגדל

בצלאל עמיקם

ימי חומה ומגדל 1936־1939,
סידרת „עידן" יד בן־צבי, ירושלים

התיישבות „חומה ומגדל" נוצרה על רקע ההסלמה באיה־השלמה הערבית עם המפעל הציוני, שהביאה לגלים מתמשכים של מהומות ומעשי איבה. תקופה זו, המשתרעת על פני השנים 1936־1939, מכונה מאורעות הדמים. בפרק זמן זה התחוללו תמורות מרחיקות לכת במעמדו המדיני של הישוב היהודי ובדרכי ארגונו. התקופה מהווה תמרור רב חשיבות בקורותיה של ההתיישבות שהתבלטה לא רק כענף כלכלי, המספק מזון לאוכלוסיה במצור, אלא גם כמפעל הנושא עמו משימות לאומיות ומבטיח את גבולה העתידי של המדינה היהודית.

חלקו הראשון של הספר, המוקדש לניתוח התקופה ולמסקנת הישוב מהתנכלויות הערביות כנגדו, הוא החלק החלש ביותר של הקובץ. המאמרים, פרי עטם של חוקרים והיסטוריונים, אינם מחדשים רבה, ונראה כי המחברים חזרו בדבריהם על דברים ואמיתות אותם הביעו מעל במות אחרות.

הצד המרתק שבקובץ הינו דברי הראשונים, המספרים באורח בלתי־אמצעי על חוויותיהם. אחד מהם הוא יהושע לוריא, חבר קיבוץ נירדוד מאז הקמתו. המספר בנימה של התרגשות, למרות השנים הארוכות שחלפו מאז, על הימים הראשונים.

קיבוץ תל־עמל, ראשון לישובי חומה ומגדל, פילס את הדרך לעלייתו לקרקע בעצמו. גרעיני ההתיישבות בעמק בית־שאן, שהמתינו שנים לאישור המיוחל של המוסדות לעלות לקרקע אותה התחילו לעבד, עשו זאת לבסוף באורח עצמאי כשהמחשבה והביצוע שלהם. עקשנותם ונחישותם היא שפתחה את הדרך הבלתי נשכח בקורות ההתיישבות.

רעיון חומת העץ הכפולה, הממולאה חצץ, שהקיפה את חצר המגורים, היה של שלמה גור. לאחר ההצלחה של העלייה לתל־עמל, הפכה פעולה זו לקו המדיני של המוסדות.

שירת הישוב החדש

בדרך כלל מתקשרת התקופה עם הקיבוץ שנטל את ההגמוניה על שיטת ההתיישבות החדשה. גיבושו החברתי של הקיבוץ איפשר לו לעמוד במשימות שהכתיבו ימי המצור. מה היה מעמדו של המושב? מוסיה ליפמן מספרת על בית־יוסף, המושב הראשון ב„חומה ומגדל" שעמד מראשיתו בקו האש. תלאותיו הממושכות ומאבקו הקיומי של מושב זה לא הסתיימו, ובמלחמת ההתשה. לאחר מלחמת ששת הימים, שוב נגזר עליו לעמוד תחת אש האוייב מעבר לירדן.

מיכה ליבנה ממעיין־ברוך מביא את סיפורו של הגליל. חבל זה הוא דוגמא מובהקת לשיקולים מדיניים ואסטרטגיים ולאו דווקא כלכליים בקביעת מדיניות קרקעית והתיישבותית. ההכרה בחיוניות הגליל היתה אמנם קיימת, אך התודעה — אימרתו של בן־גוריון, לפיה „בלי הרי הגליל אי־אפשר יהיה להחזיק את עמק יזרעאל" — קנתה לה מהלכים רק עם פירסום תוכנית החלוקה, ביולי 1937, שהמליצה להכליל את הגליל, שהיה כמעט ריק מיהודים, בתחום המדינה היהודית בזכות הזיקה ההיסטורית לאיזור.

זכרונות מימיו הראשונים של עין־גב, הקיבוץ שהתנחל בכברת ארץ, שנועדה להיות ערבית עפ"י מפת החלוקה וזכה לעצב את גבולנו המזרחי, מעלים טדי קולק ודב זינגר. אשר שופט מספר על הימים שלפני ועל העלייה על אדמת נגבה עצמה.

הימים ההרואיים לוו בעטם ובמכחולם של סופרים, משוררים ואמנים. אחד מאלה היה שאול טשרניחובסקי. שירת אותם הימים לא הצטיינה אולי באיכות פיוטית, אך המחישה היטב את החוויות הרוטטות שעברו על הישוב. על שירתו של טשרניחובסקי כמשורר פוליטי בעל עמדות „ניציות" כותבת חביבה יונאי.

הקובץ נחתם ברשימה של שישים הישובים שהוקמו מאביב 1936 עד סוף שנת 1939. אסופת מאמרים זו חסרה גיבוש ואין בה אחידות. אך אין ספק כי היא תורמת להבנת התקופה, שתרמה כה רבות לעיצוב פניה של המדינה.

לא רק מנת משכל

יצחק שור

מזה שנים אחדות שלא היה ניתן להשיג בחנויות הספרים את „מי חושב?", סיפרו רב הכמות והאיכות של פרופ' משה כספי, איש בית הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית, ואבי החינוך הניסויי בישראל. היטיבה הוצאת „מסדה" לעשות בהדפיסה מחדש ספר זה לקראת שבוע הספר.

אינטליגנציה איננה רק אייקיו (מנת־משכל), סבור כספי, וחשיבה איננה מסתיימת בלוגיקה. החשיבה אפשרית בשלוש רמות: היומיומית, המקצועית והשלימותית. על החשיבה היומיומית אומרים שהיא מוחשית, תמימה ומתוכה באני. ואילו כספי משבח את מוחשיותה העשירה, תמימותה הראשונית, האיכפתיות הטמונה בהתרכזות באני. ואת הסוציאטיביות הרב־גונית והגמישה שלה. רמת החשיבה המקצועית היא הזוכה למירב השבחים בחברתנו. אומרים עליה שהיא מופשטת, מתוחכמת, ביקורתית, לוגית וארוכת טווח. אבל, אומר כספי, לפתח החשיבה המקצועית רובצים הפורמליות, צרות המוחין והניתוח המכני. כספי מעניק, איפוא, לגיטימציה לרמה פחות מוכרת של החשיבה — זו הממוזגת בתוכה את שתי הרמות הקודמות, היומיומית והמקצועית. הרמה השלימותית של החשיבה עוסקת בחשיבה על חשיבה. במיזוג הדימיון, האינטלקט והרגש, בחשיבה אינטואיטיבית ובחשיבה יוצרת.

סיפרו של כספי „מי חושב" מעניק לקורא הזדמנויות חשיבה רבות. התנאים למימוש הזדמנויות אלה הם תשומת לב ועירנות לקיום ההזדמנות, נכונות לממשה. יכולת לצבור מידע חיוני בין הזיכרון או ממקורות אחרים. קיום כישורים שכליים כמו יכולת להטרים אפשרויות. לארגן נתונים מחדש. להשוות, לבקר את התהליך ואת תוצריו ולהפיק משוב על טיב המימוש. תנאי נוסף למימושה של הזדמנות החשיבה הוא קיום דימוי עצמי חיובי של היחיד, כמי שמסוגל להתמודד עם הבעיות הנזכרות.

כספי קורא תיגר על התפיסה המצמצמת את החשיבה. זו שנתגבשה בידי חסידיהם של מבחני המישכל לסוגיהם. אלה הם מבחנים לא אינטליגנטיים, משום שהם מניחים. כי יש בכוח מכשיר אחד כדי לברר האם שווה חוכמתם של איש המעשה, איש העיון, איש התפיסה והרגש, ואיש הרגישויות החברתיות. אין אמת־מידה שבאמצעותה ניתן להשוות דרכי הפקה של רעיונות מופשטים, המבוססים במלים, לדרכי הפקה של רעיונות מוחשיים, המוגדרים בחומר. אין דרך להשוות בין אינטליגנציה עיונית לבין אינטליגנציה היוצרת או המשחזרת מוסיקה.

לשון אחר, השימוש הרב שעושה החברה המודרנית במבחני המישכל משקף העדפה תרבותית של אינטליגנציה מסוג אחד בלבד. אמנם איננו צריך להיבחן בתחום שאיננו רלבאנטי למקצועו. אולם מבחני האינטליגנציה אינם מספקים מידע גם על הנבחן בתחום העיוני. בכל הנוגע להיבטים השייכים לעבודתו העתידה במקצועות המחייבים ידע ותפיסה עיוניים: אין הם אומרים לנו מאומה על נכונותו של הנבחן לפעול בתבונה. להתמיד, לגלות נעייטות ופתיחות. התמקדות החברה המודרנית במבחני המישכל מסיטה את תשומת הלב מהיבטים אחרים של החיים. כיום אין בידינו כלים כדי לבדוק את דרכי ההיטפשות וההתאכזרות, או כלים שיהיה בכוחם למנוע טמטום, אדישות והרסנות.

סיפרו של פרופ' משה כספי, „מי חושב?", מעניק לגיטימציה גם לאלה שחושבים בדימיונם ובלבם, ולאלה שניחנו בתבונת כפיים. ספר זה מציג את החשיבה במקומה הנכון: ככלי המסייע לנקיטת עמדה, להכרעה ולעשייה.

בשבע עיניים

אפריון

ב„אפריון" החדש, מאמרים על אמנות מאת: יעקב אגם, ד"ר גדעון עפרת, יוסי בנאי, יעקב למדן, איתמר סיאני.

במת דיון: יצחק בן־אהרון, עמוס עוז, אהרציון ברתנא, פרופ' סמי סמוחה, דניאל י. אליעזר, מ. בן־יוסף והגר.

סיפורת: משה שמיר, אדמונד ז'אבס.

שירה: חנה עקניהו, אסתר קמרון, אהרון אמיר, איתמר יעודקסט, סרג' פיי / תרגום: שלמה אביו, צאלח עבר אל־צבור / מערבית: פרופ' שמואל מורה, שלמה שפירא, משה בן־הרוש, שירי אהבה מן הספרות המצרית העתיקה / תרגום: גלעד רותן, יהודה אופן, סרג'י בק / תרגום: גאיר שילוני, שמעון שלוש, דניאל דראגוייביץ' / מסרבית־קרואטית: דינה קטן בן־ציון, יצחק וקנין, אנטוניו מצ'אדו / תרגום: ד"ר אביבה דורון.

רשמי מקום: ארז ביטון, סם לוי.

לעיון וביקורת: ד"ר אשר עידן, ימיני בן דרור, ספי שפר, ד"ר יפה בנימיני, פרופ' ששון סומך, עמיאל אלקלעי.

חלון ראווה

סיפורי־אהבה צ'כיים

מילן קונדרה, "אהבות מגוחכות".
מצ'כית: רות בונדי
הוצאת זמורה־ביתן, 1987

מילן קונדרה, סופר צ'כי גולה, בעל פרס ירושלים, שכבש את המערב בכתיבתו המקורית. נולד ב־1929 בעיר ברנו במשפחתו של פסנתרן נודע. בגיל צעיר היה כבר חבר המפלגה הקומוניסטית. אך כיוון שנתגלה כמרדן סולק ממנה; אחרי "הוועידה העשרים" בברית־המועצות חזר אל שורות המפלגה ומאוחר יותר היה מן התומכים הנלהבים של משטרו הליבראלי של דובצ'ק; אחרי הפלישה הסובייטית לצ'כוסלובקיה ב־1968 הושתק ויצירותיו נאסרו לפירסום וב־1975 נאלץ להגר לצרפת. בשנות־חייו במולדתו שימש פועל, נגן ג'אז, פרופסור ללימודי־קולנוע מתקדמים בפראג, משורר, מספר מחזאי.

את שבעת סיפורי־האהבה, המובאים בקובץ "אהבות מגוחכות", כתב בעודו יושב בצ'כוסלובקיה, בשנות ה־60. בסמוך להופעת סיפרו הראשון "הבדיחה", שפירסם את שמו. ובסיפורים מוקדמים

אלה ניכרות כבר תכונות־היסוד בכתיבתו של קונדרה. יכולתו לבטא את "הקלות הבלתי־נסבלת של החיים". בשמו של אחד מספריו הידועים. להתייחס באירוניה ובליגלגנות אל תופעות ואל נוהגם של אנשים, הנתונים במצבים שונים של לחץ סביבתי ופסיכולוגי. סיפורים אלה מעידים על כך, שגם שם, בעולמה של מזרח־אירופה, אפשר לכתוב אחרת. כי גם שם אפשר לפתח כתיבה ביקורתית אמיתית וכנה, לראות ולהביע את הדברים בניגוד 'לקו', להינתק מהזרם הכללי המכוון היטב של 'ערכים חיוביים' מזה ו'ביקורת עצמית' מזה, תוך ניסיון לבטא מרירות ואכזבה, רגשות ומחשבות ותחושות אינדיבידואליסטיות בתכלית ובלא העמדת־פנים.

מילן קונדרה, בן ארצם של יארוסלב האשק — בעל "החייל האמיץ שווייק", פראנץ קפקא וקארל צ'אפק, מתייחס בסיפורי "אהבות מגוחכות" גם בכובד־ראש וגם באירוניה ובבדיחות־הדעת אל כל הניגלה לנגד עיניו. גברים הצדים נשים ומבקשים את קירבתן ואת הסדיהן המיניים — זוהי אמנם תופעה השייכת לתחום הפרט. אך הסיפורים המתקשרים בה מוצגים כאן על רקע חברתי־פוליטי ברור של המשטר בצ'כוסלובקיה, המכוון גם את חייהם הפרטיים של האנשים. לפיכך הסיטואציות המתוארות ב"אהבות מגוחכות" הן תערובת של סיפורים אישיים ויסודות חברתיים. שאי־אפשר לטעות בזיהויים ובאופיים השלטוני. והמחבר, גם כשהוא מכוון ללבם של גיבוריו, מצביע על כל הנדוש והמגוחך שבחייהם. בסיפור "תפוח־הזהב של הכיסופים הנצחיים", שהמוטו המלווה אותו הוא משל בלייז פאסקאל — "אין הם יודעים שהם מבקשים רק את הציד, לא את הטרף..." — משוחחים שני חברים היוצאים לציד בחורות על נושא הנשים היפות והמכוערות: "יש כאן איזו חוקיות מיוחדת". אמר מרטין. "אשה מכוערת מקווה להרוויח משהו מזוהרה של חברתה היפה יותר; החברה היפה מצדה מקווה שזוהרה יבלוט יותר על רקע הכיעור; המסקנה לגבינו היא שידידותנו נמצאת במבחן מתמיד. אבל אני דווקא מעריך את הדבר, שאנו לעולם לא מניחים את הבחירה ליד המקרה או להתפתחות העניינים או לאיזו התמודדות. להפך — אנחנו מציעים איש לרעהו את הבחורה היפה, דומים לשני ג'נטלמנים מימים עברו, שאינם מצליחים להיכנס באותה הדלת לחדר, משום שאין הם מסוגלים להגיע לכלל הסכמה מי מהם יכנס ראשון".

כל אחד מן הרומאנים של מילן קונדרה — "הבדיחה", "מחול אחרון ופרידה", "ספר הצחוק והשכחה", "הקלות הבלתי־נסבלת של הקיום" — מזכיר יותר קובץ של סיפורים. מאשר חטיבה סיפורית אחת — כשכל אחד מסיפורי־המשנה בספר הוא כמו ואריאציה על אותו נושא מרכזי. כך הרכיב כביכול רומאן של סיפורים, רומאן של ואריאציות, ואילו סיפורי "אהבות מגוחכות". גם אם כל אחד עומד ברשות עצמו מבחינה עלילתית, מצטרפים לסיפור אחד ארוך, כמעין ואריאציות על נושא משחקי־האהבה, אף כשהם קרבים אל גבול המצחיק.

מילן קונדרה מתגלה גם בסיפורים אלה כמספר אינטליגנטי ורגיש, שהחיוך המריר אינו מש מעל שפתיו. בכתיבתו דבק אבק־של־תרבות וחוד־של־חכמה והללו מסבים לקורא קורת־רוח מרובה ואינם מותירים כל חללים ריקים במהלך הקריאה.

אמריקה בעיני נער־יחפן

מארק טוויין, "הרפתקאותיו של האקלברי פין" כרך ראשון וכרך שני.
מאנגלית: אהרן אמיר.
מועדון קוראי מעריב/ספריה לנוער, 1987

במו"לות שלנו ניכרת לאחרונה תופעה חיובית. שמן הדין להזכירה בסיפוק רב: יצירות־ספרות קלאסיות לנוער, שהופיעו במשך השנים בתרגומים עבריים שונים כשהן מקוצרות ומקוצצות — ולא אחת אף בתרגום שלא מן המקור — זוכות עכשיו לתרגום עברי שלם מלשון־המקור ומוגשות לקורא הצעיר בצורה גראפית נאה.

גם סיפרו של גדול הסופרים האמריקנים מארק טוויין, "הרפתקאותיו של האקלברי פין", שהוא יצירתו החשובה ביותר, ידע גורל רומה בספרות העברית המתורגמת. הוא תורגם לראשונה ב־1926 בידי פלק הילפרין ואחר־כך באו שורות תרגומים אחרים: של יהודה קרני (1928), אברהם בירמן (1959), אהרן פיישקין (1964), אוריאל אופק (1969), ש. נפני (1982). אולם רק עתה קיבל הקורא הישראלי לידיו מהדורה עברית שלמה של הרומאן המפורסם, בשני כרכים, בתרגומו של אהרן אמיר. לראשונה נפרשות לעיניו כל עלילותיו של האקלברי פין, אותו יחפן צעיר, הנודד על פני אמריקה של המאה שעברה (הספר נכתב לפני 100 שנים ומעלה, ב־1884), לבדו ועם אחרים. בן־בלי־בית, אביון וחופשי, שאינו מוצא לעצמו מקום בחברה ה"מהוגנת". בין היתר הוא מתחבר אל עבד כושי הנמלט על נפשו בהפלגה בנהר המיסיסיפי האגדי (שהוא גיבור חשוב בפני עצמו ביצירתו של מארק טוויין), אל שני רמאים, אל תום סוייר חברו. בעד לנקודת מבטו של הנער מתאר מארק טוויין את אמריקה של הימים ההם, על החיוב והשלילה שבה, על הפסיפס האנושי שלה.

ספריו של מארק טוויין, שהעלה את הסיפורת האמריקנית על מפתה של ספרות־העולם — "תום סוייר" ו"הרפתקאותיו של האקלברי פין", "ינקי בחצר המלך ארתור" ו"בן המלך והעני" — מוסיפים לקצור הצלחה בעולם כולו גם כיום, שנים רבות כל־כך לאחר היכתבם.

וכשם שדוסטוייבסקי הכריז זמן קצר לפני מותו כי "כולנו (בהתכוונו לסופרי רוסיה — מ. א.) יצאנו מתחת לאדרת של גוגול". כן סבר ארנסט המינגוויי כי

"כל הספרות האמריקנית החדשה מקורה בספר אחד מאת מארק טוויין ששמו "האקלברי פין".

בכל קריאה חדשה מתגלה "הרפתקאות האקלברי פין" כספר עשיר בעלילה וגדוש יסודות אוטוביוגראפיים ופקחות משעשעת.

בהזדמנות זו נזכיר, כי לאחר שערך מסע לארץ־ישראל בשנת 1867, פירסם המספר האמריקני ספר על רשמיו מן הארץ.

חיים בפלסטלינה

"גן־ירק בפלסטלינה",
"בעלי־כנף מפלסטלינה"
חרוזים: דרור גרין, איורים: רוני אורן,
בית הוצאה כתר, סידרת כתרילי, 1987

שני ספרים אלה לפעוטות מציגים בראש ובראשונה מה שידיים מאומנות יכולות לעשות מפלסטלינה: אמנות של ממש בעיצוב דמויות וצורות.

בספר אחד יש צילומי ירקות מפלסטלינה ובשני בעלי־כנף מאותו חומר רך וגמיש — בתנועות ובתנוחות שונות, בכל צבעי־הקשת. וכולם, ציפורים וירקות, חיים ומתנועעים, כאילו עומדים לפתוח את פיהם ולדבר.

החרוזים בספרים משלימים את האנשת הירקות ובעלי־הכנף. הם מספרים על צנונית וצנון היושבים על ספסל בגן־ירק, היא סורגת צעיף והוא קורא עתון. על מלפפון המדבר בטלפון, על עגבניה שמנה היושבת באמצע הגינה וצוחקת, על בצל פרוע־שיער, שקשה לו להתעורר משינה — ועוד ועוד. בספר על בעלי־הכנף לובשים לעיתים החרוזים צורה של חידות — כגון: שתי כנפים בשמיים, מה הקשר? נשר; או — מי זאת עומדת כל־כך בודדה, על רגל אחת ויחידה? חסידה.

יש בשני ספרים אלה, יהיו פשוטים ככל שיהיו, כדי ללמד את הקוראים הצעירים ביותר מעט אסתטיקה וטעם אמנותי.

מ. אבי־שלמה

חינוכיות

יצחק נוי, "אור ואלכסנדרה".
ציורים ועטיפה: אבנר אברדמי
כתר 1987. (הסיפור ישודר בהמשכים ב"קול ישראל").

עלילת הסיפור מתרחשת בשני מישורים: המספר, הפוגש במקרה בילד עיוור המושך את לבו ושובה אותו. מספר קורותיו והתלבטויותיו של הילד, ששמו הוא אור. בעיקר סביב יחסיו עם ילדה עולה מברית־המועצות ששמה אלכסנדרה. בסופו של דבר מתיידד מספר זה עם אימו של הילד העיוור ונקשרים ביניהם יחסים הרוקים ההופכים לקשר קבוע המסתיים בנישואין. קורות הילד וקורות ההתקרבות בין המספר לאם שזורים זה בזה בצורה מוצלחת וכך פתר הסופר את בעייתו של המספר הכל־יודע. הסביר את נוכחותו בסיפור ואת הופעתו על זירת העלילה, כל אימת שהוא צריך לתרץ את המשכה. עיקרו של הספר, כמובן, היא בעיית הסתגלותו לחיים וחינוכו של ילד עיוור, שמשאת נפשו הגדולה היא להגיע לבית הספר בכוחות עצמו — תחנה אחת בדרך הקשה אל העצמאות והבגרות.

יצחק נוי הוא סופר טוב, בעל יכולת סיפורית מעולה, חום ואהבה לילדים וגם עומק והבנה. עם זאת, הספר שלפנינו יש בו ליקויים רבים. אמנה שניים מהם: מצד אחד מנסה הסופר להציג הווי חיים ריאלי ולתאר לבטים מציאותיים של ילד בעל מום ויחסיו עם סביבתו, משפחתו ובית הספר. מצד שני הוא בונה עלילה הרחוקה מלהיות ריאלית, אפילו בפרטיה היומיומיים ביותר. בעיקר לוקה בחסר תיאור תנאי הלמידה ודרך הלמידה של הילד העיוור, אשר לצרכי העלילה ממקם אותו הסופר בבית־ספר רגיל. כן יש ליצחק נוי נטיה חזקה לחינוכיות והטפה ונטייה זו השתלטה עליו יתר על המידה בספר זה והיא פוגמת בערכו הספרותי.

אולם, למרות המגרעות זהו ספר מושך ומעניין.

פרנסואז דולטו, "שאלה של אם. תקשורת מילולית בין הורים לילדים".
מצרפתית: אביטל ענבר.
עריכה מדעית: איה ענבר
ספרית מעריב, 1987

המחברת עסקה בפסיכואנליזה בכלל ובזו של הילד בפרט, לאחר פרישתה החלה לכתוב וגם היתה לה תוכנית רדיו (בצרפת), בה השיבה לשאלות של אמהות בעמקות, ברמה מדעית ובהבנה רבה, ועם זאת בשפה פשוטה, הגיונית ומובנת.

בספר שלפנינו ריכזה המחברת מכתבים של הורים שנשלחו אליה, אותם קראה ברדיו, ואת תשובותיה למכתבים אלה. כל זה מסודר לפי נושאים, מתחילת לידתו של התינוק ועד לשנות ההתבגרות. נכללים כאן, בין היתר, נושאים כמו חינוך מיני בגיל הרך, מצבים משפחתיים חריגים, איך להסביר את המוות, תאומים, משמעת ומרדנות, הכנה לאישפוז, ריבוי לשונות, התערבות יתר בחיי הילד ועוד. בדרך כלל מעניינים הדברים לקריאה. במכתבים כשלעצמם יש עניין והתשובות אף הן טובות, מועילות, מגלות פתיחות והרבה תבונה, כך שאפשר ללמוד מן הספר ולהיעזר בו לא מעט בשאלות הקשות של גידול ילדים. עם זאת, המחברת היא ילידת דור מסויים ותקופה מסויימת ולמרות רוחב אופקיה ופתיחותה יש דברים שאינם עולים בקנה אחד עם השאר. כך, למשל, היא מציעה, שההסברים המיניים ייעשו בין אם לבתה ובין אב לבנו בלא לערב בין המינים. אם פונה בן לאימו בשאלות כאלה, יש להפנות אותו לאביו ולהגיד לו שהאב, כגבר, ישכיל להסביר לו יותר טוב. מה שהאם כאשה אינה מסוגלת לעשות וגם לא טוב שתעשה. זאת, כמובן, המוסכמה, וזהו הנוהג בארצות אירופה. איני חושבת שהנוהג האחר השורר בארץ הזיק אי פעם לילדים. העיקר בהסבר המיני הוא הישירות, העניייניות וחוסר הבושה ונקיפות המצפון. כל היתר הוא חסר ערך ושולי.

לנוחיות הקוראים צורף לספר מפתח עניינים.

לאה גולדברג, "מסיפורי מר קיפקיש".
ציורים: שמואל כץ
ספרית פועלים, 1987

יש ונוצר לפעמים שיתוף פעולה מיוחד במינו וייחודי בין סופר למאייר, עד כי נראה שנוצרו זה לזה עד כדי כך שהמיזוג בין שני שדות האמנות בם הם עוסקים אינו ניתן להפרדה וגם קשה לדעת, כאשר רואים את התוצאה, מי קדם למי. את שיתוף הפעולה בין לאה גולדברג לשמואל כץ אפשר לשייך לקטגוריה זו של מיזוג והתאמה אידיאליים; והרי ראינו כבר את התוצאות ב"דירה להשכיר". עכשיו, כאשר באה ספרית פועלים להוציא מחדש את השירים הסיפוריים של לאה גולדברג, כל שיר בספר בפני עצמו, אין כלל להתפלא על שפנתה אל שמואל כץ והזמינה אותו לאייר את אחד השירים. קשה למצוא מלים מתאימות ומדוייקות שיתארו את התוצאה היטב, כי קשה לתאר במלים אמנות חזותית. וכבר אמר הוראטיוס "הפיוט כמוהו כציור" והוא מצייר את המציאות במלים, ואילו שמואל כץ מפייט בציוריו את שיריה של לאה גולדברג. האיורים עשירים, מלאי המצאות, תחבולות, בדיחות והתבדחויות, חידושים גראפיים מעוררי התפעלות, ניצול משעשע של השטח, משחק נתמיר עם הקורא ושבירת מוסכמותיו, צבעוניות נהדרת עשירת גוונים, מעברים מעניינים ומענגים מגוון לגוון ושילובים מעוררי התפעלות בין ציור, רישום וטיפוגראפיה. מי שאוהב את שיריה של לאה גולדברג ואת רישומיו של שמואל כץ ודאי יזדרז ויקנה את הספר, אבל יקנו אותו גם אספנים וביבליופילים.

הערה: כנראה תוציא ההוצאה ביום מן הימים מהדורה נוספת של הספר, ואז כדאי יהיה להקפיד על טיבו של הדבק שהשתמשו בו לכריכה — זאת הביקורת היחידה שיש לי כלפי הספר הזה, שהוא בלי כל ספק הישג אמנותי.

"גן שלנו אני ואתם" (מקראה לילדי הגן)
עריכה: מירי ברוך, עיצוב: שמעון זנדהאוז,
איור: אורה איתן
עורכת אחראית: נירה הראל
עם עובד, 1986

בהקדמה שהקדימה העורכת, ד"ר מירי ברוך מן האוניברסיטה העברית בירושלים, למבחר שערכה למען ילדי הגן, הגננות וההורים, היא כותבת, בין השאר, שהשתדלה לכלול בספר יצירות מופת קלאסיות מספרות העולם, אך בעיקר יצירות מן הספרות העברית ובמיוחד כאלה שנכתבו בעשרים השנים האחרונות. החומר הספרותי קשור בעולמם של הילדים בגילים ארבע עד שבע שנים, אך יש בספר גם סיפורים ושירים המכוונים לשמש חומר לאותם הנושאים שבדרך כלל עוסקים בהם בגן ילדים.

היצירות מסודרות לפי שערים: תחילת שהותו של הילד במוסד החדש; יחסים בין ילדים (ברוגז, בקשות סליחה והתפייסויות); יחסים עם הורים, אחים ואחיות וקרובי משפחה אחרים; זהירות בדרכים; גוף האדם ומחלות; בעלי חיים; יחסים בין ילדים למבוגרים; צבעים; סיפורים יפים סתם; והשער האחרון: פרידה מן הגן והצצה זהירה אל־השלב הבא של החינוך, בית הספר. בסופה של המקראה יש גם רשימת עזר למבקשים למצוא חומר נוסף בנושאים שבהם התמקדה המקראה. החידוש מבחינת בחירת החומר: סוף סוף הסתיימה ההתעלמות מן הצדדים הקשים של החיים ונעשה ניסיון שלא לגונן באופן מלאכותי על הילד, הגנה שמזיקה לו בסופו של דבר. מירי ברוך כללה בספר שני נושאים חשובים: מוות ונכות. היא גם לא התעלמה מן המציאות ביחס למבנה המשפחה: יש גירושין ויש ילדים רבים הגדלים במשפחות חד־הוריות וצריך להתייחס גם לכך, כדי שלא יחשבו ילדים אלה שהם משונים וחריגים, ויסבלו משום כך. מעניין כמה זמן יעבור עד שמישהו יעז לכלול במקראה לילדי הגן משהו על ילדים של אמהות־לא־נשואות.

מירי ברוך בחרה בתבונה ואפשר שהיתה בוחרת טוב יותר, לולא היו עליה לחצים מצד העורכים והמערכת, לחצים שניכרים היטב בתוצר הסופי, והם — ככל הנראה, הביאו להכללה של סיפורים ושירים שאיכותם נמוכה מן השאר. אולם, בהשוואה למקראות שהיו בידי הגננות עד עכשיו זוהי מקראה מעולה בהחלט.

ועכשיו לצד הגראפי. אין ספק, וכל מי שיקח ספר זה ליד יראה זאת מיד, כי הושקעו בספר משאבים, חשיבה רבה, עמל ועבודה טכנית והרבה כסף. לכן, קשה לי וצר לי לכתוב את הדברים הבאים, אך הם חייבים להיאמר; מזמן לא ראיתי ספר מכוער כל כך, ומה שחמור עוד יותר, ספר שהחטיא במידה כזאת את מטרתו. יש בו עירוב בלתי נסבל של סגנונות, שימוש יתר ואלים בצבעים עזים, בשבלונות גראפיות, ב"אייר בראש". מעין מאמצי יאוש להדהים בכל עמוד, לחדש בכל דבר. התוצאה היא התקפה אלימה על החושים, המגמדת ומבליעה את הטקסט ומקהה את הקליטה, חינוך לאנטי־אסתטיקה, לאקלקטיות וגם, לצערי, לקיטש. והגרוע מכול: הגראפיקה והאיורים מפריעים לקריאה. יש מעט מאוד עמודים שבהם הטקסט ברור וההתקפה הגראפית אינה מפריעה לקריאת המלים, פשוטו כמשמעו; יש מעט מאוד עמודים שאפשר לומר עליהם שהמיזוג בין הטקסט לאיור הוא טוב, אפקטיבי ונעים מבחינה אמנותית.

למי מכוון הספר? אני מבינה שהגננת אמורה לקרוא בו לילדים. הגננת, אם עדיין ראייתה תקינה, אולי תתגבר על פגעי הגראפיקה ויש לקוות שלא תתעוור. אבל, הספר מכוון גם לילדים, לאותם ילדי הגן וילדי כיתה א' שכבר למדו לקרוא ורוצים לחזור ולקרוא לעצמם את הסיפור או את השיר ששמעו מפי הגננת או המורה. האם מישהו מן האחראים לאסון הגראפי הזה חשב, ולו דקה ארוכה אחת, על צרכי הקריאה ונוחיות הקריאה של הילדים האלה?

רבקה מרים, "חלונות בהרין",
ציורים מאת המחברת
הקיבוץ המאוחד, תשמ"ז

בספר כנוס יחד שישה סיפורים שאינם סיפורים של ממש, אלא יותר שירים בלתי מחורזים. פיוטיות יתר אינה תמיד בבחינת יתרון ונופך לסיפור קצר, שהוא ז'אנר קשה מאין כמוהו ומעטים הם המצטיינים בו הצטיינות של אמת. אופיים של הסיפורים הוא אופי מעורב ומעורפל: הם פונים, כביכול, אל ילדים, ולמעשה — למרות צורתו של הספר שהיא צורת ספר ילדים — הם מדברים אל מבוגרים, ואפשר לומר למבוגרים בלבד. אולם, כדי שיהיו אלה סיפורים קצרים למבוגרים, כלומר, סיפורים ללא הגבלות של גיל ואוצר לשוני החלות על ספרות ילדים, צריך לדרוש מהם מעט יותר תיחכום והעמקה. למעשה, למרות כשרונה הניכר של המחברת, יש כאן מעין החטאה, כי נוצרה יצירה ללא קהל קוראים מתאים שיוכל ליהנות ממנה, באשר לאיורים: זאת אינה גראפיקה מקצועית כלל, אבל — אם אפשר להתנחם בכך — יש מאיירים גרועים יותר.

דבורה גילולה

מרטינה נאוורטילובה — ב"פוזה" מיוחדת אתמול בווימבלדון (תצלום: איי.פי)

נאוורטילובה וגראף — בגמר הנשים מחר בווימבלדון

היום שני משחקי חצי־גמר מרתקים בין הגברים: קונורס נגד קאש ולנדל מול אדברג

● טניס

מרטינה נאוורטילובה, בת ה־31, בעלת שבע זכיות בווימבלדון, תיפגש מחר בגמר ה־101 לנשים עם הצעירה סטפי גראף, בת ה־18 מגרמניה, שתופיע לראשונה במשחק המכריע.

נאוורטילובה ניצחה אתמול שוב את יריבתה הוותיקה, כריס אוורט בחצי־הגמר, אבל הפעם, לא כמו לפני כחודש בפאריס, אז גברה עליה בקלות. אתמול ניטש מאבק עז בין השתיים, שנמשך שעתיים ו־47 דקות. האלופה ניצחה בשלוש מערכות — 2:6, 7:5, 4:6.

לעומת זאת היה משחק חצי־הגמר השני קצר מכפי שציפו 15 אלף הצופים. סטפי גראף הפגינה יכולת מצויינת והכניעה תוך 51 דקות את האמריקנית פאם שרייוור — 0:6, 2:6.

נאוורטילובה וגראף ייפגשו שוב בגמר שני תוך חודש. בגמר רולאן גארוס בפאריס ניצחה גראף, במפתיע, את נאוורטילובה בשלוש מערכות. הפעם שוב צפוי מאבק מרתק ומעניין בין שתי הגדולות. ההימורים מורים על 60 אחוז סיכויי נצחון לנאוורטילובה, המצטיינת על משטח־הדשא. לעומת 40 אחוז של יריבתה.

גראף תהיה הגרמניה השנייה שתופיע בגמר ווימבלדון לאחר 50 שנה. בת־ארצה שסרלינג, הפסידה בגמר ב־1937.

היום יעמדו משחקי ווימבלדון בסימן קרבות חצי־הגמר הגדולים בין הגברים: ג'ימי קונורס, בן ה־35

שטפי גראף לראשונה בגמר

מארה"ב ומדורג 7, בעל שתי זכיות, ינסה להופיע בפעם השישית בגמר ולנצח את קאש מאוסטרליה, בן ה־22, שזו הופעה שנייה שלו בחצי־הגמר. קאש מדורג 11. שניהם מצטיינים על משטח־דשא כך שהמשחק בין שני ה"פייטרים" יהיה מעניין במיוחד.

מיפגש חצי־הגמר השני ייערך בין המדורג מספר 2, איוון לנדל, בן ה־28, לבין השבדי סטפן אדברג, המדורג רביעי. לנדל נוצח לפני שנה בגמר ע"י בוריס בקר, ולפני־כן בחצי־הגמר ע"י ג'ון מקנרו. מעולם לא זכה לנדל בווימבלדון, בעוד שלאדברג זו הופעה ראשונה בחצי־הגמר. יש לציין שאדברג מצטיין יותר מאשר לנדל על מגרש־דשא.

סיכויים קלושים לשחייני ישראל — מחר ומחרתיים באנטוורפן

מפעל שמונה האומות יבליט עליונות של שחייני שווייץ וסקוטלנד ושחייניות בלגיה * הכנה לשחייני אירופה לאליפות היוקרתית בשטרסבורג

מאת דוד סיבור

● שחייה

זו הפעם השלישית שמפעל שמונה־האומות בשחייה יתקיים מחר ומחרתיים על אדמת בלגיה. הפעם ייפגשו נציגי שמונה הארצות (בלגיה, שווייץ, סקוטלנד, ישראל, פינלנד, אירלנד, וולס ונורבגיה), בהתמודדות המסורתית בבריכה העירונית המקורה של עיר היהלומים אנטוורפן.

בדפי ההיסטוריה של מפעל זה נרשם תאריך תחילתו בשנת 1961, כשהשתתפו בו רק שלוש מדינות. רק כעבור עשר שנים הפך להיות לאכסניה לשמונה מדינות. ישראל החלה להשתתף בו ב־1969, ומאז מתמידה ותהיה זו ההשתתפות ה־18 שלנו באירוע זה.

רגשות מעורבים מלווים את הופעת נבחרתנו הצעירה לאנטוורפן. מצד אחד, בתכנית המקצועית, נרשם מפעל זה כמועד־שיא לשחייני־הפיסגה שלנו, כשהמטרה שלהם היא אולימפיאדת סיאול. מאידך, לא כך מתנהלים העניינים באפרוריות היום־יומית, רבים מהמאמנים היו מעדיפים לוותר הפעם על ההשתתפות.

למה?

ההכנות היו קצת צולעות. תארו לכם שכמחנה־האימונים המרוכז האחרון של הנבחרת, בחופש שבועות, לא הופיעו כלל הבנים, שאמורים ליטול חלק באירוע ומיפגש הבנות הפך להיות "טיילת". חלק באו וחלק יצאו, אוירה שבהחלט לא התאימה למטרה בין־לאומית.

להוציא שחיין בודד, אייל שטיגמן, שיצא מייד לאחר משחקי הפועל להתאמן בגרמניה כל השאר עדיין לא מובנים להופעת־שיא.

נקווה רק שהאווירה הבין־לאומית והבריכה הטובה בבלגיה, יעוררו את החבורה הישראלית.

לא קל מצבם של המאמנים הלאומיים, נוח רם (גברים) וברוך צ'יש (נשים).

השחיינים שייצגו אותנו הם: רזיאל רימר (50"100 מ' חופשי); שגיא שטיגמן (100 מ' חופשי בשליחים); זוהר גלילי (100"200 מ' גב); שלושתם נציגי הפועל עמק חפר; ערן הירש (400"1500 מ' חופשי) ממכבי חיפה; שגב פורת (200 מ' חופשי) מהפועל הגליל העליון; אייל שטיגמן (100"200 מ' חזה וב־200 מ' מעורב אישי) מהפועל עמק־יזרעאל ונדב שנל (100 מ' פרפר) מהפועל עמק־יזרעאל. הצעיר בחבורה הוא חן גלעד (400 מ' מעורב אישי) מהפועל גלבוע.

את הבנות ייצגו: ענת ישראל (50"100 מ' חופשי) ואורית אפרתי (100"200 מ' חזה) ממכבי ת"א; אילת שלוינגר (200 מ' חופשי) ואיריס קומן (100"200 מ' פרפר) ממכבי נהריה; שרון אקסלרוד (100"200 מ' גב) מהפועל נתניה; עינ. גבאי (200"400 מ' מעורב אישי) ממכבי חיפה; מיכל אמון (400"800 מ' חופשי) ועינת לויט (100 מ' חופשי בשליחים) מהפועל בית־ברל.

במבט על הישגי השחיינים ממדינות המשתתפות במפעל זה, אני צופה שוב מאבק בין שווייץ (הלסל, וולרי, דגון ודרידו) וסקוטלנד בין הבנים ולנצחון בלגיה, בה מככבות שחייניות צעירות ולמפרו ואיזבל ארנולדו, בין הבנות.

ישראל — וולס 5:14 בכדורמים

נבחרת הכדורמים של ישראל פתחה את טורניר־האומות בבלגיה, בנצחון על וולס — 14:5.

שערים: טל סנונית 4; רמי פריזר 2; בני לנג 2; ארנון פלג 2; אילן בן־דרור 2 ועוזי הדר 1.

בלם החיזוק של בני יהודה, רוני פרי (מספר 5) בולם שחקן מבוכום בשבת באינטרטוטו. משמאל נראה הצעיר יצחק איזמירלי. המשחק בין השתיים לא הוכרע — 2:2. מחר תתמודד בני יהודה עם ברונדבי הדנית וביתר ירושלים עם בוכום. (צילום: אריה קנפר)

המחזור האחרון באינטרטוטו בארץ — מחר ברמת־גן

אחרי שבוע שיזוף ישחקו הגרמנים והדנים כדורגל...

● כדורגל

מאת משה רוזנברג

המחזור הרביעי במשחקי האינטרטוטו בכדורגל ייערך מחר באיצטדיון ברמת־גן. במשחק הראשון, ב־5.30 אחה"צ, תארח בית־ר ירושלים את בוכום מגרמניה. ולאחר־מכן יתמודדו בני יהודה ת"א וברונדבי מדנמרק.

בשורות בית־ר ירושלים יופיעו שוב צעירים רבים בגלל פציעות ובעיות כספיות. להרכב עשויים לשוב שני הקשרים, יעקב שוורץ ואורי אשש.

לעומת זאת ייעדר סמי מלכה שעדיין פצוע, חנן אזולאי נמצא באבל.

המאמן מוטל'ה שפיגלר ציין: "נשתדל להשאיר רושם טוב במשחק האחרון שלנו בארץ במסגרת האינטרטוטו, למרות שנופיע בהרכב צעיר".

שני שחקני־התיגבור של בית־ר ירושלים, השוער בוני גינצבורג והחלוץ יעיש סויסה, ייצאו עם הקבוצה למשחקי הגומלין באירופה.

ההרכב המשוער: גינצבורג, שירזי, עמיר בהן, שמואלי, נחמני, אשש (בני בהן), שוורץ, קרויט, דידה, שווייג, סויסה.

הקבוצה הגרמנית קיימה השבוע רק שני אימונים והשחקנים טיילו בארץ והירבו להשתזף על חוף־הים.

בעיות בבני־יהודה

הבעייה העיקרית המטרידה את מאמני בני־יהודה ת"א, לקראת המשחק מחר עם ברונדבי הדנית, היא האם משה אייזנברג ודרור גורדנה יוכלו לשחק. השניים, שהם חיילים, דרשו בתחילת השבוע לסכם עמם את התנאים הכספיים לגבי העונה הקרובה. כל אחד מהם תבע 20 אלף דולאר. גם הופעת ברוך ממן עדיין בספק.

ההרכב המשוער: אבייג, יצחק איזמירלי, פרי, שרעבי, עלה, מלחי, אייל היים, רמי לוי, דני איזמירלי (ממן), שירזי, גורדנה.

הקבוצה הדנית, שהדהימה בנצחון 1:0 על בית־ר ירושלים, תמשיך להציג מחר את שני שחקניה הבין־לאומיים הבולטים: קלאוס נילסן ופר סטפנסן. לצידם ישחק כהופעת־בכורה בנט קריסטיאנסן, שהגיע באמצע השבוע לישראל, לאחר שנרכש רק בימים האחרונים. גם הקבוצה הדנית קיימה השבוע שני אימונים קצרים. ואת עיקר זמנם בילו השחקנים בקניות ובבילוי על חוף־הים.

משלחת אס"א — ביום ראשון לזאגרב

משלחת אס"א למשחקי האוניברסיאדה בזאגרב, יוגוסלביה, עומדת לצאת אור ליום ראשון.

המשלחת הישראלית כוללת קבוצת כדורסל, קבוצת כדורעף, שלושה אתלטים, שני סייפים ומתעמל.

אוחנה לבלגיה

כדורגלן בית־ר ירושלים ונבחרת ישראל, אלי אוחנה, המריא אתמול לבלגיה כדי להצטרף לקבוצתו החדשה, ראסינג מאלין.

אוחנה, ששיחק שש שנים בליגה הלאומית בישראל וזכה פעמיים בגביע־המדינה והעונה באליפות, ציין לשבח את מאמנו העונה, דרור קשטן, שלדבריו קידם אותו מאוד.

● יוסף אדרי, כדורגלן בית־ר נתניה, הועבר השבוע לשמשון ת"א.

הפועל ת"א במו"מ מתקדם עם איימוס

מאת יצחק וימהוף

קארל איימוס, מי ששיחק לפני שלוש עונות במכבי רמת־גן, מועמד לחזק את קבוצת הכדורסל של הפועל תל־אביב.

איימוס שיחק בעונה שעברה בשווייץ, ובעת האחרונה בדרום־אמריקה. הפועל תל־אביב, שרכשה כבר את לינטון טאונס, נמצאת כיום במו"מ מתקדם עם איימוס. האמור למלא את תפקיד הגבוה השני בקבוצה, לצידו של לאוואן מרסר.

אם אכן יוחתם איימוס תשלים הפועל ת"א את מכסת ההעברות המותרת כאשר איימוס וטאונס יהיו הזרים, ואילו דלול ולאסוף יהיו שתי ההעברות הישראליות.

בנט חותם בבית"ר ת"א

קבוצת הכדורסל של בית־ר תל־אביב, אותה יאמן פנחס גרשון, החתימה אתמול את הכדורסלן קיט בנט. שאמור היה לשחק בהפועל חיפה. אך בעקבות מצבה הכלכלי הקשה הותר הקשר עמו.

בנט ניהל מו"מ גם עם הפועל ירושלים, אולם אתמול הגיע לסיכום עם בית־ר תל־אביב המקווה להחתים לעונה נוספת את הכדורסלן רון דייויס, שהיה בעונה שעברה מלך־הסלים של הליגה הלאומית.

מרכז הפועל: הקצבנו 560 אלף ש"ח להפועל חיפה

מזכ"ל הפועל, יצחק אופק, דחה אתמול את הפירסומים בשמו של אלי נחמיאס, חבר מזכירות מועצת פועלי חיפה, שטען שמרכז הפועל מקפח את הפועל חיפה בצורה שיטתית בהקצבות ובמענקים.

אופק אמר שמרכז הפועל העביר בעשרת החודשים האחרונים כ־561 אלף ש"ח לסניפי הפועל בתחום חיפה, לעומת סכום זעום שהקציבה עיריית חיפה לאגודת הפועל בעיר.

אופק קרא לראש עיריית חיפה לתמוך באגודת הפועל חיפה: "תפקידה של העירייה לקיים את כל אגודות הספורט בתחומיה ולסייע לפעילותן".

אופק הוסיף שאם העירייה ומועצת הפועלים לא יתגייסו לסייע במהירות להפועל חיפה עלול אחד מסניפי הפאר של הפועל להתחסל.

פולני ניצח בקטע השני בטור

רוכב האופניים הפולני, לך פיאצקי, עשה אתמול היסטוריה כשהיה הרוכב הראשון מארצו שניצח בקטע כלשהו במירוץ האופניים הגדול הטור־דה־פראנס.

הוא עבר את 105.5 הק"מ תוך שעתיים, 11 דקות ו־38 שניות. הפולני לובש את "החולצה הצהובה".

קולומביה — בוליביה 0:2

נבחרת הכדורגל של קולומביה ניצחה את בוליביה — 2:0 (1:0), במסגרת גביע דרום־אמריקה.

המשחק לווה בהתכתשות בין השחקנים ושתי הנבחרות סיימו עם תשעה שחקנים.

המשחק היה בקורדובה.

ארתור חנק — בן 75

כ־200 אורחים השתתפו במסיבה במלאת 75 שנה לארתור חנק, יוזם, מייסד ומנהל המוזיאון על־שם פייר גילדסגיים בכפר־המכביה ולשעבר מזכיר מכבי העולמי.

בין הנוכחים: מותיקי תנועת המכבי בארץ ובעולם ובראשם מרדכי בן־דרור, בן ה־92.

יצחק כספי בירך בשם מכבי ישראל ומיכאל קוואוי בשם מכבי העולמי.

● האליפות החמישית של הפועל לוותיקים בכדורמים תיערך מחר מ־4.30 אחה"צ בבריכת השחייה בגבעת־השלושה בהשתתפות קבוצות הפועל ת"א, קרית־טבעון, גבעת־חיים וק"ת.

מדליית־כבוד לגליקשטיין

מאת יצחק אשל

הטניסאי שלמה גליקשטיין זכה במדליית־כבוד של האיגוד הבין־לאומי בטניס — החלטה על־כך התקבלה אתמול בהנהלת האיגוד הבין־לאומי בישיבתה בווימבלדון.

גליקשטיין זכה בתואר חשוב על תרומתו הרבה לטניס, על הדוגמא האישית שמשמש לנוער בארץ, וכן על 50 הופעותיו בנבחרת ישראל בגביע־דייוויס.

גליקשטיין הוא הטניסאי הראשון בישראל שזוכה בתואר, בעבר קיבלו שני פעילים מדליות־כבוד: אברהם פיינר, נשיא־כבוד של איגוד הטניס, ובעבר יו"ר במשך שנים רבות ומרדכי מאייר, נשיא איגוד הטניס.

מכבי נתניה — אלופת הקט־רגל ניצחה בגמר הפועל ר"ג 1:3

מאת משה רוזנברג

מכבי נתניה זכתה אמש באליפות הקט־רגל של ישראל, לאחר שניצחה בגמר 1:3 את הפועל רמת־גן מהליגה הארצית.

משחק־הגמר לא התנהל על רמה גבוהה; שתי הקבוצות נתפסו לעצבנות. ביחוד אמורים הדברים לגבי הקבוצה הרמת־גנית, שגילתה עד למשחק אמש את הכדורגל המרשים ביותר. אמש, משום־מה, הופיעו הרמת־גנים ללא מחליפים ראויים לשמם, והדבר פגם ביכולתם.

מכבי נתניה הוליכה 0:1 בדקה ה־8 משערו של שמעון מחלוף, אולם כעבור שלוש דקות הצליח מרדכי בייטנר להשוות מקרוב ל־1:1.

במחצית השנייה ניכר לחץ קל של שחקני מכבי נתניה, ובדקה ה־40 קבע כני לס, בשער היפה של המשחק — 1:2. בדקת הסיום (50) העלה ברוך חסן, בבעיטה חזקה, את יתרון מכבי נתניה ל־1:3.

הנצחון העניק לקבוצה הנתנייתית 45 אלף ש"ח ואילו הפועל רמת־גן הסתפקה, ב־30 אלף ש"ח.

שפט היטב צבי שריר, לעיני 600 צופים, באולם אוניברסיטת תל־אביב.

את המקום השלישי תפסה מכבי חיפה, עם הרכב של צעירים בלבד, כאשר ניצחה את שמשון תל־אביב, שהופיעה על שלל טוביה — 2:3.

גיבור הנצחון החיפאי היה יוסי צרפתי שהבקיע צמד. שער נוסף כבש מארקו בולבול. לשמשון הבקיעו: אבינועם עובדיה ונסים כזיה. הצטיין שוערה הצעיר של מכבי חיפה, אריק שמואל. גם משחק זה נערך באולם האוניברסיטה בתל־אביב.

קרני שביעי בחצי מרתון בבלגיה: המנצח רץ מברה"מ

יאיר קרני מהפועל עמק־חפר דורג במקום השביעי בתחרות בין־לאומית בחצי־מרתון, שנערכה בעיר טוביז, בלגיה. קרני עבר 21.1 ק"מ בזמן של 1:08.8 שעה. במקום הראשון הגיע ויקטור מוגיב מברה"מ 1:04.39 שעה.

בדירוג הקבוצתי דורגה ישראל שנייה, אחרי צ'כוסלובקיה, ולפני הונגריה.

בתחרות השתתפו 140 רצים מעשר מדינות: ברה"מ, צ'כוסלובקיה, הונגריה, פורטוגל, פולין, בלגיה, צרפת, אירלנד, טוניס וישראל.

יתר הרצים הישראלים דורגו: אמיתי אלמוג מהפועל אשקלון, מקום עשירי — 1:09.04 שעה; שלום לוי מהפועל עמק־חפר, מקום 12 — 1:10.31 שעה (שיא אישי); ציון נגר מהפועל אשקלון, מקום 16 — 1:12.20 שעה (שיא אישי) ויורם קיטאי מהפועל אשקלון, מקום 17 — 1:12.38 שעה (מקום ראשון בין הוותיקים, מעל גיל 40).

לב־רן פסל בכל קפיצותיו

מאת אריה גיטלים

הלה האנסן, בת ה־17, מדנמרק, היתה אתמול האתלטית הבולטת בתחרות ההזמנה לתלמידי בתי־הספר, שנטלו חלק בתחרות הבין־לאומית, וכן לאתלטים ישראלים שאינם נימנים על הנבחרת הלאומית.

האנסן ניצחה בקפיצה לרוחק — 5.69, ובקפיצה לגובה — 1.72 מ'.

אכזבת התחרות היו ארבע פסילותיו של רמי לב־רן, השיאן הישראלי בקפיצה לרוחק, ניצח הבלגי ואן־דר־פר בתוצאה חלשה — 6.62 מטר.

שאר התוצאות בתחרות שנערכה בהדר־יוסף:

● בנים: 100 מ' — צח מגר (הפ. ת"א) 11.25; 400 — רניאל מלול (הפ. ת"א) 50.55; 1000 — יאיר מולכו (אליצור כפר־בתיה) 2:34.43; גובה — יואב מגן 1.91; הטלת כידון — ארווין ואן־אנדרט (בלגיה) 61.04; כדור־ברזל — שריר פלד (הפ. באר־שבע) 15.02.

● בנות: 100 — נאנסי קלרטץ (בלגיה) 12.44; 400 — נדין ואן־דינס (בלגיה) 59.05; 800 — אינגריד ווברס (בלגיה) 2:13.88; הטלת כידון — מריון סילבר (אוסטריה) 36.84; כדור־ברזל — טלי קלדרון (רמת־השרון) 12.09.

מחוץ לתחרות רץ עדי חלילי מהפועל מגידו 1500 ב־3:54.49 דק' וניר יעקובסון ממכבי חיפה קפץ לגובה — 2.02 מ'.

היום ישתתפו האורחים במירוץ־ידידות מעורב, בנים ובנות, מהכפר הירוק, דרך רמת־השרון לחוף־הים של הרצליה.

ישראל נגד ברה"מ על "גביע המלכה"

נבחרת הנערות של ישראל [illegible] עם נבחרת ברה"מ [illegible] בסיבוב הראשון [illegible] בתחרויות גביע המלכה, שהן למעשה אליפות אירופה לנערות.

התחרות [illegible] בביתה של ישראל נמצאות גם הונגריה וספרד.

בנבחרת שלוש טניסאיות: חגית אותיוך, ענת ולזין, אלונה סגל. המאמן הוא [illegible] מברה"מ [illegible].

60 שנה לקיבוץ הארצי השומר הצעיר

לקיבוץ הארצי בחג ה־60 מיטב הברכות

נצל את ירידת ערך הדולר

ירידת ערך הדולר מאפשרת לך לרכוש היום בישראל את מלגזות **קטרפילר** האמינות והמתקדמות בעולם, במחירים תחרותיים.

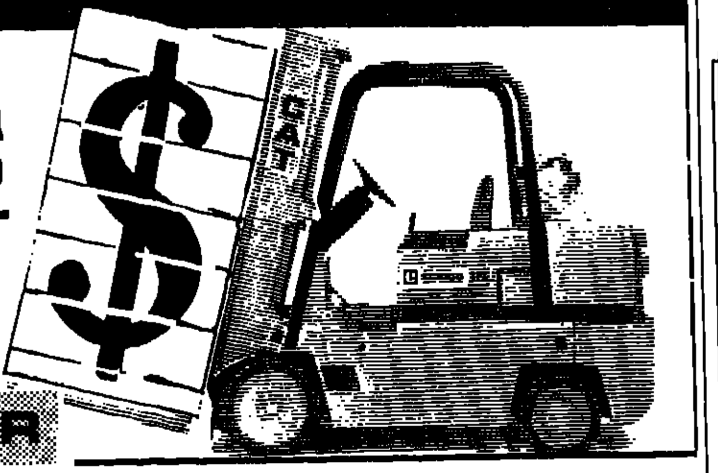

יעוץ והדגמה אצלך ללא התחייבות. טלפון למרכז מלגזות קטרפילר ישראל - 04־674333

חדש בישראל: מלגזות חשמליות ממוחשבות 1.25 -3 טון

אליעזר סקר בע"מ

CATERPILLAR

Caterpillar, Cat and are Trademarks of Caterpillar Inc.

לקיבוצי השומר הצעיר
ביום חגכם – ברכה

תעשון

עכו, איזור התעשיה, ת.ד. 2120, טלפון: 04־911021

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר מוסדותיו ומפעליו
בחגכם ה־60 ברכותינו להמשך פורה ומשגשג

ד. בורלא ושות'
שרות להשבחת מים
ת.ד. 174 – הוד השרון
טל' 052־21094, 052־456627
ספקי ציוד, שרות כימיקלים
לריכוך ● סינון ● דמינרליזציה ● בריכות השחיה ● דודי הקיטור ● ומגדלי הקירור

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מוסדותיו ומפעליו
בחגכם ה־60 שפע ברכות ומיטב האיחולים

קירור השומרי בע"מ — נוסד בשנת 1956
מתקני קרור ומיזוג אויר
תכנון • ייצור • התקנה • שרות
מערכות קרור משולבות ומבוקרות מחשב
רח' וולפסון 46, תל-אביב
טלפונים 383323, 384322, 377437
טלקס 342184 CSMS

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מוסדותיו ומפעליו
בחגכם ה־60 ברכות להמשך היצירה, הפיתוח והשגשוג

• יצור אריזות קרטון גלי לסוגיו
• תכנון מבלטים וביצועם
• הדפסה על קרטון גלי
ללא הגבלת כמות או גודל
• ייעוץ אריזה

ארגל בע"מ
מפעל ליצור כל סוגי קופסאות הקרטון -
רח' המשביר 7, אזור התעשיה חולון 58852 טל' 805959, 03-808670

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מוסדותיו ומפעליו
בחגכם ה־60 ברכות לבביות להמשך פורה ומשגשג

פלפוט בע"מ
PALPHOT LTD
יצרני גלויות, לוחות שנה, שקופיות כרטיסי ברכה ומוצרי פרסום
ת.ד. 2, הרצליה 46100, טלפון: 052־555014

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר מוסדותיו ומפעליו
בחגכם ה־60 מיטב הברכות והאיחולים

אורי אונגר בע"מ
מוסך מוסמך לטרקטורים מסי פרגסון
חלקים משומשים למכירה
רמלה, בן־יהודה 2, טלפון: 08־223255

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר מוסדותיו ומפעליו
ברכות לבביות ומיטב האיחולים
בחגכם ה־60

פייבל פרבמן בע"מ
בית חרושת למרצפות
ייצור מרצפות מכל הגוונים מאבן מקומית, ערד וגם שיש איטלקי וצבעוני.
1111 מס' ת"י תקן למרצפות 30×30
1111 מס' ת"י תקן למרצפות 20×20
רח' השומר 17 בני־ברק, על־יד מכבי האש. טל. 782029
ספק מוכר בתנועה הקיבוצית

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר ולמחלקת הבניה

בחגם ה־60
מיטב הברכות
והמשך שיתוף פעולה גם בעתיד

אלום = מוצרי שופאני
מוצרי אלומיניום לבניין
כפר מעיליה, טל. 04־977674
מעונה: טל. 04־977229

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מוסדותיו ומפעליו
בחגכם ה־60
שפע ברכות ומיטב האיחולים להמשך פורה ומשגשג

טופף ויקטור
TOPF VICTOR
מרכז מכונות תפירה
• קניה • מכירה • החלפה (יד שניה)
סוכנות ראשית למכונות תעשיה
מפיצים של: brother
JUKI Eastman SOVINA
PFAFF SINGER Rimoldi
מלאי ענק של חלקי חילוף
סוכנים בלעדיים של: מכונות לטריקו, אפרט, ג'ינס, גומי וסרטים Kansai Special
SEIKO
כל סוגי מכונות תפירה לתעשית העור והקונפקציה
ציוד גזירה סוכנים בלעדיים של
מחטים לכל סוגי מכונות התפירה Lammertz Nadeln
מכונות גזירה KM
ת"א, העליה 35 טל' 03-384488

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר מוסדותיו ומפעליו
בחגכם ה־60 שפע ברכות ומיטב האיחולים

"צח" שיווק מוצרי חשמל ביתיים מבית תדיראן
תל־אביב, הפלמ"ח 30, טלפון: 03־304405

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר
בחגו ה־60 — מיטב הברכות

"ישראספריי" חברה לבידוד בע"מ
מבצעי תקרות אקוסטיות בקיבוצים
בהנהלת יגאל ימיני
חיפה, רח' יותם 36, טלפון: 246767, 243764

60 שנה לקיבוץ הארצי השומר הצעיר

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר
בחגו ה־60
מיטב הברכות

גומי טבריה
בית מסחר לגומי ייצור ויבוא כל סוגי הגומי לרכב ותעשיה, למשקים וקיבוצים
ניתן לקנות דרך משקי עמק הירדן
רח' העמקים טבריה
06־721312

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר
בחגו ה־60
ולידידינו במחלקת הבניה
שלוחות מיטב הברכות

וינר את טיקו
עבודות אסבסט ופח
סטיל רולינג קורפוריישן
ייצור פחים ובידודית
בן־דור 194, טלפון: 224169

לקיבוצי השומר הצעיר
שלוחה ברכה חמה

טל-רן tel-ran א.מ. בע"מ LTD
מעבדת שרות ותיקון של: טלוויזיות צבעוניות ומערכות סטריאו • וידאו, טייפים פטיפונים ורדיו • מגברים ומערכות קול
חיפה, רח' קיבוץ גלויות 46, טל' 672026, 665366

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר—*בחגו מיטב הברכות*

אלקטרומכניקה (1984) מ.ש. בע"מ
י. מיטרני — י. שטיינברג
מנועים וגנרטורים שירותי חשמל לתעשיה ימית
היפה, רח' הלץ 10 — ניטר פז. טל. [illegible]

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר מוסדותיו ומפעליו
בחגכם ה־60 ברכות לבביות ומיטב האיחולים
בהמשך היצירה, הפיתוח והשגשוג

גולדכם בע"מ
סוכנויות לציוד, צבעים וחומרים לתעשיה
ראשון־לציון, וולפסון 47
טל' 03־997276 ● טלקס 341808 ● פקסימיליה 9661191

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר – *בחגו ה־60*
ולידידי במחלקת הבניה
ברכות ואיחולים להמשך, שגשוג והמשך שיתוף פעולה

ד. ליבוביץ חברה לעבודות בנין ומתכת בע"מ
בניה מתועשת לחקלאות ותעשיה

ראובן ליבוביץ-מנהל
מפעל-א תעשיה יקנעם טל. [illegible]
איתורית טל. [illegible] יקנעם מיקוד [illegible]

לקיבוצי השומר הצעיר בחגכם ה־60
ברכותינו להמשך הבניה, הפיתוח, היצירה והשגשוג

ארוקו ארוסי — גגות איסכורית
פרופיל N.P. — יבוא פחים מודולריים באיכות גבוהה ובעלי עומס גבוה

פתח־תקווה, אזור התעשיה סגולה, רח' גזית 5, טל' 5־900774

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר
שחוגג 60 שנות בניה ויצירה
ברכת המשך והתעצמות

אחים אלקלעי בע"מ
ייצור ושווק ארגזים וגררים לסוגי רכב שונים
חדרה, אזור־התעשיה ת.ד. 206, טלפון 330987 — 06־330986

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר *בחגו ה־60 מיטב הברכות*

מצברי שנפ

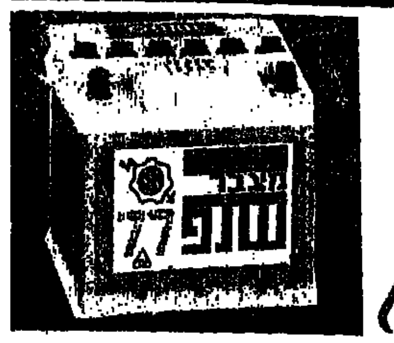

★ לרכב
★ לחקלאות
★ לתעשיה

1985 1986 1987

המשרד הראשי: תל־אביב, דרך פתח־תקוה 64, טל' 3-2-376521
סניף חיפה: רח' יפו 131, טל' 04־510072, 04־514312
סניף ירושלים: רח' הרכב 13, טל' 02־719041
בית החרושת: נתניה, אזור התעשיה, טל' 053־22544, 053־333641

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר
בחגו ה־60
שלוחות
מיטב הברכות

אלמוג
צנרת לחץ
אטמים הידראוליים
אטמי סדינג
שעוני לחץ
ציוד הידראולי
דרך יפו 39 חיפה 33412
524430, 04־529115
סניף מפרץ: צומת ק. אתא
דשנים 11, טל': 726447

לקיבוץ הארצי – ברכה
ש. קינד ושות' בע"מ
עצים וחומרי בנין
פורנירים וכל סוגי אקסוטיים
אלון מילה אמריקני גזום ויבש
חיפה, ת.ד. 1577, טל. 729022
מיקוד 31015

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר מוסדותיו ומפעליו

בחגכם ה־60
מיטב הברכות להמשך פורה ומשגשג

דומר בע"מ
כננות משומשות
במצב מעולה עם אחריות
מכירה, קניה
של כל סוגי
כננות ועגלות נסיעה
מ־250 ק"ג עד 3000 ק"ג
ציוד משומש ומשופץ
קונים בדומר

KING • YALE • DEMAG • STAHL

דומר בע"מ
רחוב סלמה 54, תל־אביב, מיקוד 66073
03־825598
03־835666

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מוסדותיו ומפעליו
בחגכם ה־60
ברכות לבביות להמשך היצירה, הפיתוח והשגשוג
שטיחי כרמל
חסויה גלוויט תעשיות בע"מ
● תעשיית השטיחים הגדולה בישראל
● שטיחים אוריאנטליים ומודרניים
● שטיחים מקיר לקיר, שטיחי עבודת יד
שטיחים מכל הסוגים ● בדי קטיפה ● בדי ריפוד
ת.ד. 68, אור־עקיבא, טלפון: 063-62851-3

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מוסדותיו ומפעליו
מיטב הברכות והאיחולים בחגכם ה־60
להמשך היצירה, הפיתוח השגשוג והידוק הקשרים
מהנדס הירשזון נח נוסד 1948
מכונות תפירה וציוד לתעשיית ההלבשה ותעשיית הנעליים
מכונות תפירה ביתיות
מבחר חלקי חילוף
שרות תיקון ושיפוץ
מכונות יד שניה עם אחריות
מכונות תפר נסתר MAIL A
מכונות גזירה EASTMAN
מכונות לגזירת סרטי טריקו
ספקים מורשים משרד החינוך ומשרד העבודה
דוד רזיאל 12, יפו מיקוד 68120 טל. 03-822563

לקיבוץ הארצי, השומר הצעיר
מוסדותיו ומפעליו
בחגכם ה־60
ברכות לבביות להמשך היצירה, הפיתוח והשגשוג
משקי הדרום
אגודה שיתופית מרכזית לחקלאות בע"מ

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מוסדותיו ומפעליו
בחגכם 60 שנה מיטב הברכות והאיחולים
המשך פורה, משגשג והידוק הקשרים
מילטנברג בע"מ
מכונות וציוד למטבחים תעשייתיים ● מכונות להדחת כלים
רח' החשמל 3, תל־אביב 66187, ת.ד. 1212, טלפון: 612380
חיפה, דרך אלנבי 8 טלפון: 524337
המנהל: א. אשר
סוכנות HOBART ישראל
ספק מוכר להתיישבות העובדת

א.ת. תעשיות אלומיניום בע"מ
מיסודו של "תריסי הגולן"
E.T. aluminium Industry Ltd.
לקיבוצי השומר הצעיר
מפעל לעבודות אלומיניום לבנין
ולידינו במחלקת הבניה
ביובל ה־60 לקיבוץ הארצי
ברכת הצלחה לשיתוף פעולה בעתיד
טבריה אזור התעשיה טל' 790993*720970-06, ת"ד 1519 טבריה

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מוסדותיו ומפעליו
ברכות לבביות ומיטב האיחולים בחגכם ה־60
להמשך פורה, משגשג והידוק הקשרים
חברת דוודים וצינורות בע"מ
● שיפוץ דודי קיטור
● צינורות עשן, וצינורות מים
יצרני מחליפי חום, מיכלי ברזל ואלחלד
וביצוע עבודות צנרת בכל הארץ
תל־אביב, רח' המנור 16, טל' 03-826072, 03-822555

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מוסדותיו ומפעליו
בחגכם 60 שנה שפע ברכות ומיטב האיחולים
בהמשך היצירה, הפיתות, השגשוג והידוק הקשרים
אלקו התקנות ושרותים 1973 בע"מ
● ביצוע עבודות חשמל במתח נמוך, גבוה ועליון
● עבודות מכשור ובקרה פנאומטית ואלקטרונית
● הרכבות מכניות ואלקטרומכניות
● שרותי החזקה למתקני חשמל
משרד הראשי:
הרצליה ב', המדע 4, טלפון: 052-558825;
מחלקות אחזקה מכנית ומחסנים: הנדיב, טלפון: 052-554022
סניף באר־שבע והדרום:
רח' החשמלאי, אזור התעשיה, עמק שדה, טלפון: 057-33980
סניף חיפה והצפון:
מפרץ חיפה, הדגן 22, טלפון: 04-721892
סניף ירושלים:
גבעת־שאול ב', מבנה גרוסלם גרסי, טלפון: 02-522294

לקיבוץ הארצי, השומר הצעיר, מוסדותיו ומפעליו
בחגכם 60 שנה
ברכות לבביות ומיטב האיחולים בהמשך היצירה
שמרלינג בע"מ דיזל גנרטורים
החברה האמינה ביותר בישראל במתן שרות בכל חלקי הארץ
דיזל גנרטורים לעבודה ממושכת ולשעות חרום

GEC DIESELS DORMAN
מנועי דיזל לחקלאות, רתכות,
גנרטורים המופעלים ע"י טרקטור P.T.O.
MARKON AC generators LISTER PETTER
יפו, שבטי ישראל 61, טלקס 35843, טלפון: 03-822879, 03-831238

ולדהיים מבלה ומטייל בירדן ביאטה קלארספלד הוסרה מדרכו

רבת־עמון.— העיטור הגבוה ביותר של ירדן הוענק אמש לנשיא אוסטריה קורט ולדהיים.

המלך חוסיין העניק לולדהיים את עיטור „חוסיין בן עלי". הענקת העיטור נעשתה בסעודה חגיגית לכבודו שבה שיבח חוסיין, את „אהבת המולדת, היושר והתבונה" של אורחו.

שר החוץ האוסטרי, אלואיס מוק, אמר במסיבת עיתונאים, כי אין הוא מבין מה היו המניעים שהביאו ארגונים יהודיים למחות נגד ולדהיים. הוא דחה את הביקורת שנמתחה על ידי ישראל על הביקור שעורך נשיא אוסטריה בירדן.

קלארספלד נעצרה

ציידת הנאצים ביאטה קלארספלד נעצרה אתמול ע"י משטרת ירדן, כאשר נכנסה לתחום האנדרטה לחללי המלחמה, ברגע שנשיא אוסטריה השתתף שם בטקס של הנחת זר פרחים.

היא הובלה לתחנת משטרה, ולאחר מכן הוחזרה תחת שמירה לבית המלון שלה, שם החרימו ממנה אנשי המשטרה חולצת־טי שחורה, ועליה הכתובת „ולדהיים התפטר" וכן מסמכים המעידים על אחריותו של ולדהיים לגירוש יהודים מהבלקן למחנות ההשמדה.

קצין משטרה הזהיר אותה לא „להימצא עוד במסלולו" של ולדהיים, במהלך ביקורו של נשיא אוסטריה בירדן.

מקור במשרד ההסברה הירדני מסר, כי „הגברת קלארספלד לא הוזמנה לירדן ואיננה עיתונאית מוסמכת. בנסיבות אלה, מטעמי בטחון ושיקולים פוליטיים, אי אפשר להרשות לה לעמוד בדרכו של אורח רשמי של הממלכה".

לדבריה, קבלת הפנים לה זכה היתה „מצוינת. לבבית — הטובה ביותר שיכולתי להעלות על דעתי".

להקה צבאית של נגני חמת־חלילים ניגנה לולדהיים ורעייתו באמפיתיאטרון בג'רש, מצפון לרבת עמון. חיילים ניצבו כשומרים בחורבות, כאשר הזוג הגיע במסוק צבאי.

קודם לכן הראה המלך חוסיין לולדהיים את נוף עמק הירדן לעבר ישראל ואת רמת הגולן מנקודת תצפית באום־קייס, בצפון־מערב ירדן, קילומטרים ספורים מנקודת מפגש של גבולות ירדן, סוריה וישראל.

מבט לעמק הירדן

ולבסוף סייר בעיר הרומית העתיקה ג'רש ביום השני לביקורו. (ע"ר. ע"צ)

לכאן הוא יכול רק להציץ

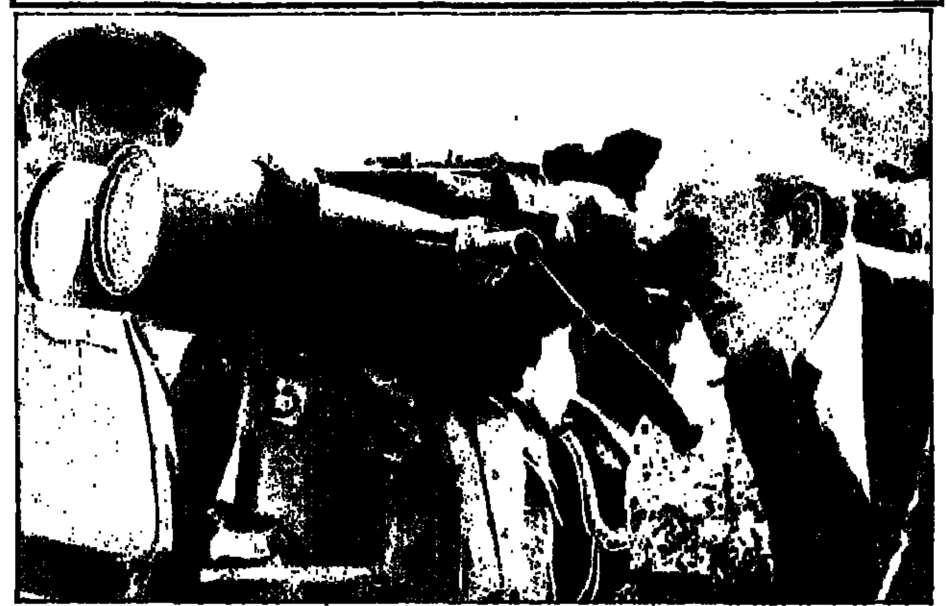

ולדהיים משקיף לעבר ישראל, מעל מפגש הגבולות ישראל־ירדן־סוריה. המלך חוסיין הטיס אותו לשם במסוק צבאי (צילום: אי. פי.)

בן־המלך והעוני

לונדון. — הנסיך צ'רלס, יורש העצר הבריטי, ביקר באחרות משכונות העוני הגרועות ביותר של לונדון, ואמר כי הוא „מזועזע" מתנאי החיים והעבודה בשכונות אלה, בייחוד מתנאי החיים של המהגרים.

הנסיך צ'רלס אמר לכתבים, כי הוא נבעת ממה שראה באזור איסט־אנד, שמעולם לא התאושש מהפצצת „הבליץ" הגרמני במלחמת העולם השנייה.

סיורו של הנסיך בבניינים המתקלפים ובכוכי המלאכה העלובים שבהם עמלים מהגרים מאסיה, מהווה איתות חזק לממשלת תאצ'ר, כי הוא מתכוון לעקוב מקרוב אחר ההבטחות להחיות שכונות עוני אלה ולשקמן.

הנסיך צ'רלס, שזכה בעיתונות לכינוי „פטרון שכונות העוני", ראה במו־עיניו את הזוהמה והעליבות נוסח דיקנס. בצילו של הרובע הפיננסי הזוהר של לונדון, ואמר כי שכונות העוני הזכירו לו את תת־היבשת ההודית.

הוא ביקר באיסט־אנד יחד עם אחדים מאנשי העסקים בעלי ההשפעה הרבה ביותר בבריטניה. רעייתו, הנסיכה דיאנה, טעמה באותה עת את הזוהר של אליפות הטניס בווימבלדון.

(ע"צ, ע"ר. צילום: אי. פי.)

האץ' ישב לו על החוף חברתו סיפקה את האקשן

מאת בצלאל רובין, כתבנו באילת

תקרית לא נעימה אירעה לשחקן הקולנוע והטלוויזיה דויד סול, השחקן, המוכר לנו מסדרת הטלוויזיה „סטרסקי והאץ'", שנופש בימים אלה באילת.

סול וחברתו, השחקנית ג'וליה ניקסון, (28) ממוצא קוריאני (שיחקה בסרט „רמבו" לצידו של סילבסטר סטלונה), בילו את סוף השבוע בכפר של רפי נלסון.

ישראלית צעירה התלבשה עליו בצורה גלויה, מול עיניה הנדהמות של חברתו, שישבה לצדו. לאחר כחצי שעה של הבלגה פקעה סבלנותה של ג'וליה ניקסון, והיא הגיבה. השלכת כסא על גבה של הטרדנית, בעיטה חזקה בעכוזה, וערוי בקבוק סודה קרה על ראשה, שמו קץ לחיזור הכפוי.

הפסנתרן ולדימיר פלטסמן הורשה לעזוב את בריה"מ

מוסקווה. — הפסנתרן היהודי הסובייטי הידוע, ולדימיר פלטסמן (35), קיבל הודעה משלטונות בריה"מ, שהוא עומד לקבל אשרת הגירה, אחרי המתנה של 8 שנים.

פלטסמן מקווה לצאת לארה"ב. הוא מצפה שגם אשתו אנה ובנם בן ה־4 יורשו להגר יחד עימו.

שמו היה כלול ברשימה של 45 אנשים המבקשים לעזוב את בריה"מ, אותה העביר שר החוץ האמריקאי שולץ לשלטונות בריה"מ, כאשר ביקר באמצע אפריל במוסקווה. (ע"צ)

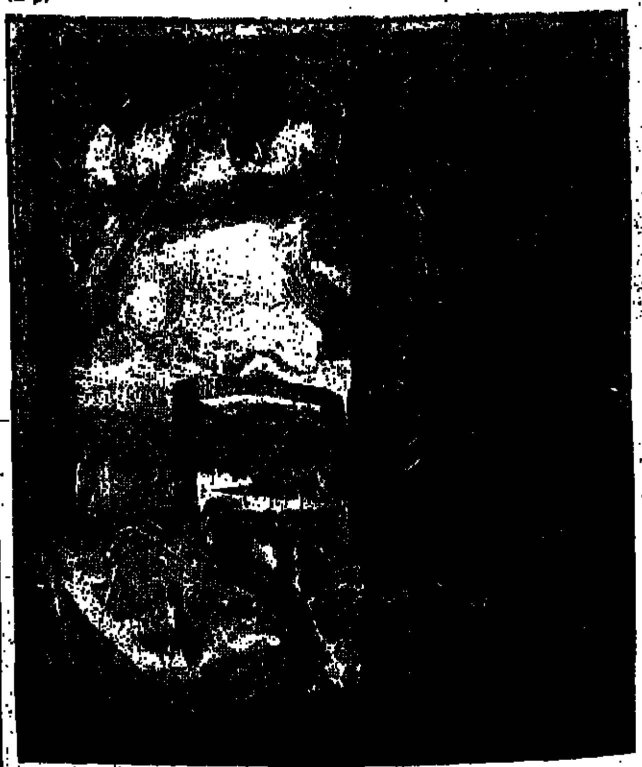

ב־4.7.87, מוצ"ש, שעה 20.00, תיפתח בגלריה „שלוש" תערוכה קבוצתית של „טבע־דומם". האמנים המשתתפים: שמעון אבני, אנטולי בסין, יהושע גרוסברד, בני ולבלרמן, פימה, ליליאן קלאפיש, יאן ראוכוורגר, אורי שטטנר. „טבע־דומם" שהינו נושא בעל מסורת אמנותית ארוכה וטופל רבות עד כה, מהווה אתגר להעברת תפיסות פלסטיות חדשות ואוטנטיות לאמן בתחומי הקו, הצבע, הצורה, האור והמירקם. עלכינות והתייחסות לפורמט, המאפיין והמשותף לכל האמנים בתערוכה הינו נסיון לטפל בנושא שונה ועכשווי, מתוך קו אישי וייחודי להם. (שע"ה)

„הבימה" הוזמן לפסטיבל התיאטרון בורצלב, פולין

מכתב מהנהלת פסטיבל ורצלב הגיע לתיאטרון „הבימה", ובו הזמנה להשתתף בפסטיבל הנערך השנה בחודשים ספטמבר־אוקטובר. „פגישת התיאטרון הבינלאומי", הוא מתקיים זו הפעם השמינית.

בפסטיבל זה מופיע השנה תיאטרון התנועה של פינה באוש, התיאטרון האיטלקי המפורסם „תיאטרו־דל־סולי" תיאטרון ה„לה מאמא" מארצות הברית ואחרים.

בהזמנה מצוין, כי כל האירוח וההוצאות בפולין הן על חשבון המארחים.

הנהלת תיאטרון הבימה שוקלת את האפשרויות להיענות להצעה מבלי לפגוע בתכניות המקוריות של התיאטרון בארץ.

פסטיבל „פגישת התיאטרון הבינלאומי" מוצג על ידי מארגני פסטיבל התיאטרון ואמנות הבמה הגדול ביותר במזרח אירופה.

ביקור מאיר וילנר בסין — נורמליזציה בין מפלגות

טקיו. — סין הודיעה אתמול, כי נירמלה את היחסים עם המפלגה הקומוניסטית הישראלית.

חבר מזכירות המפלגה הקומוניסטית הסינית, רנג ליקוו, אמר למנהיג המפלגה הקומוניסטית הישראלית, מאיר וילנר, כי ביקורו מציין נורמליזציה ביחסים בין שתי המפלגות.

דובר של אש"ף בטקיו אמר, כי הוא „בטוח לחלוטין" כי סין איננה שוקלת הכרה בישראל.

הדובר אמר: „סין מרוויחה לנו היטב על עמדתה, היא סבורה שהיא יכולה לקיים קשרים עם המפלגה הקומוניסטית הישראלית, משום שזו מכירה בזכויות הפלסטינים". (ע"ר)

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעלי הפיס מס. 87/27 שהתקיימה ביום 2.7.87 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 180.000 ש"ח זכה המספר 043257. הפרס המצטבר בסך 200.000 ש"חים עובר לשבוע הבא. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 480.000 ש"חים וכולל צבירה.

בסך 12.000 ש"ח זכה המספר 863579: בסך 6.000 ש"ח זכו המספרים: 351013, 413960.

בסך 300 ש"ח זכו המספרים: 008460, 025251, 036390, 059021, 121271, 143760, 152482, 179245, 187698, 195350, 200876, 243858, 276529, 343196, 357873, 362591, 404043, 507210, 540359, 566584, 585802, 608082, 613420, 631086, 652425, 654857, 687539, 767920, 812750, 831799, 845755, 848873.

בסך 150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 7359; 8140.

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 134; 213.

בסך 16 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 144; 172; 375.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 3 זכו בסך של — 2.50 ש"ח.

בסך 5 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 026, 057, 305, 386, 406, 430, 469, 509, 537, 538, 617, 658, 723, 739, 790, 809, 813, 827, 842, 877, 885, 886, 900, 929, 956, 991.

בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 04, 06, 10, 15, 17, 18, 34, 42, 43, 45, 48, 58, 60, 64, 66, 67, 68, 69, 71, 73, 75, 76, 79, 90, 98.

לקיבוצי השומר הצעיר
ברכה
מיכון וציוד חקלאי
אמנון אחרונוב
ציוד לגן ● מסורי שרשרת, חרמשים ועוד
שירות חלקי חילוף במקום
חדרה, רח' הנשיא 35, טל. 063-32667

ברכות לקיבוץ הארצי
נחלן
לקבלן ולבונה הקטן
הכל לבניין
* קלקר * בלוקים * רעפים * ריצוף * טיח תרמי * חרסינות וקרמיקות * כלים סניטריים וברזים * לבני זכוכית * שיש לריצוף. לחופי קירות ולמטבחים - כולל ביצועו * אביזרי אמבטיה * אבני ריצוף משתלבות * מצרי איטום גבירוד
חיפה רח' הנביאים 4, טל': 04-672101
עמלן הכל תחת קורה גג אחת

קיבוץ סאסא
מעוניין בגננת־מורה
לשנת תשמ"ח
רצוי מאחד מסמינרי הקיבוצים
נא להתקשר לחנה
טלפון: 06-988604

לקיבוץ הארצי השומר הצעיר
מוסדותיו ומפעליו
בחגכם ה־60
שפע ברכות ומיטב האיחולים
AMBACHE ENGINEERING
8 HAMANOR ST
INDUSTRIAL AREA, HOLON
P.O. BOX 214 HOLON, 58101
ISRAEL
TELEPHONE: 03-807722
TELEX. 35547 TRAC IL
FAX 03 802073
אמבש הנדסה
המנור 8 אזור התעשיה, חולון
ת.ד. 214 חולון 58101
טלפון: 03-807722
טלקס: TRAC IL 35547
פקסימיליה: 03-802073
נסיעה ללא פנצ'רים! עם הצמיג המלא לכל מלגזות ההרמה
MONO משאבות
Watts Tyres

משאבות חבית LUTZ
חבלי אטימה ואטמים מכניים

ב"ש טל' 057-73747 חיפה טל' 04-761477 ירושלים טל' 02-721102

כץ עוז: לבנק ישראל מדיניות מטורפת המכשילה המשק היצרני

הוא משלם עבור הדולרים שזורמים אליו ריבית גבוהה בהרבה מהנהוג בארה"ב ובאותה עת קובע שיעורי ריבית שהמשק היצרני בישראל אינו מסוגל לעמוד בהם

מאת יוסף גלילי, כתב „על המשמר"

„בנק ישראל מנהיג, יוזם וקובע ריביות כל כך גבוהות במשק הישראלי שאף משק יצרני לא יכול לעמוד בהן. יתרה מזו, הוא משלם עבור הדולרים הזורמים אליו מארה"ב יותר ממה שמשלם צ'יס מנהטן בנק בניו יורק", אמר סגן שר החקלאות ח"כ אברהם כץ עוז שהורצה במועצת המשבר המרכזי ביום חמישי בתל אביב.

לדבריו, דואג בנק ישראל לרזרבות וכדאי לייזומים להשקיע את הדולרים המצטברים במרתפי הבנק. המונע מארגונים וגופים יצרניים להשיג כספים בחו"ל בריבית 4־3 אחוז ע"י היטל נוסף של 4 אחוזים, המייקר את הכסף ובולם השקעות ביצור וביצוא.

„זוהי מדיניות מטורפת והיא לרועץ. מדיניות זו מייחסת חשיבות לבעיות מוניטריות, לרזרבות, הבולמות את הצמיחה במשק", טען.

בהתייחסו לריביות המוטלות על פיתוח תשתית בקווי מים, אמר כץ עוז כי אף מדינה בעולם לא גובה ריבית על קווי מים, פיתוח כבישים, ואף מעניקה הלוואות ארוכות טווח בלי ריבית לצרכים אלה. כץ עוז אמר, כי מדינת ישראל היא מדינה יחידה שאין לה מוסר ממלכתי להון חוזר ושאינה מסבסדת את חקלאיה. „ארה"ב", אמר, „השקיעה 26 מיליארד דולר בבטוחות לבנקים כדי לא לגזול את הקרקע המשועבדת מחקלאיה בבנקים. מבחינה זאת, אמר כץ עוז, מדינת ישראל היא מדינה אנטי קפיטליסטית מובהקת".

כץ עוז מתח ביקורת על המיגזר החקלאי ועל הזרמים בהתיישבות שלא התייצבו בצורה נחרצת להגנת ארגוני הקניות, תוך מטרה לשנות את המעוות והטעון תיקון בארגונים אלה. למדינת ישראל, הוסיף, אין כלי יותר טוב מארגונים אלה. אולם גורמים עוינים הפכו אותם ל„פח אשפה של מדינת ישראל".

(עתי"ם)

בני משפחת הרבסט — משפחה ראשונה של עולים מהונגריה הגיעה לישראל. לאחר תקופה ממושכת שבה לא עלו יהודים מארץ זו.

עלייה בהכנסות ממיסים; התמתנות ביבוא מוצרי צריכה

הכנסות המדינה ממיסים גדלו בחודש יוני בכ־[illegible] בהשוואה לחודש המקביל אשתקד. בחודשים אפריל עד יוני הגיעו הכנסות המדינה ל־4.[illegible] מיליארד ש"ח — עליה ריאלית של [illegible] בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

הכנסות המדינה ממיסי יבוא הסתכמו ב־[illegible] מיליון ש"ח — יציבות בהשוואה לחודשים הקודמים. חודש יוני אופיין בירידות ביבוא מכוניות כביסה, רכב פרטי ומכשירי חשמל (בהשוואה לחודש הקודם) וגידול ביבוא מקררים ווידיאו ביתיים.

בהשוואה לחודש יוני אשתקד הנתונים מצביעים על גידול ניכר ביבוא של מוצרי צריכה בני קיימא [illegible] הסוגים. לסיכום נתוני ההכנסות של חודש יוני, טוען האוצר: „חודש יוני אופיין בהישגי גביה משמעותיים של אגף מס ההכנסה ובירידה מכויינת בפעילות הכלכלית שמיתנה את ההכנסות ממיסי צריכה ויבוא.

בסוף 1986 819 אלף כלי רכב בישראל

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים

בסוף שנת 86 נעו בכבישי הארץ כ־819 אלף כלי רכב. גידול של כ־[illegible] בהשוואה לסוף 85 — נמסר אתמול מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. במהלך שנת 86 נוספו לצבת הרכב כ־[illegible] אלף כלי רכב, מהם כ־[illegible] אלף כלי רכב חדשים. בתקופה זו נגרעו מהמצבה כ־[illegible] אלף כלי רכב. מבין כלי הרכב החדשים שנוספו בשנת 86 היו כ־[illegible] אלף מכוניות נוסעים פרטיות. [illegible] מהן תוצרת סובארו. [illegible] תוצרת פיאט. [illegible] תוצרת אופל ופורד (כל אחת), סיאט, רנו ודייהטסו — תפסו כ־[illegible] כל אחת. הגיל הממוצע של כלי הרכב המנועיים נשאר ללא שינוי ועמד על [illegible] שנים בסוף שנת 86.

קרנות המתמחות במניות ירדו ביוני ב־15 אחוז

מאת אודי נחשון, כתבנו הכלכלי בת"א

קרנות הנאמנות המתמחות במניות ירדו ביוני ב־15 אחוז בממוצע ורק [illegible] קרנות ([illegible] אחוז מכלל הקרנות) השיגו בחודש שעבר תשואה ריאלית חיובית ובהנחה שהמדד עלה בחצי אחוז. כך עולה מסיכומים שערכו בחברת הייעוץ „מיטב".

יועצי „מיטב" מציינים, כי יוני היה אחד החודשים הקשים ביותר שידע שוק ההון בכלל והקרנות בפרט, בשנתיים האחרונות. בין קרנות הנאמנות הובילו המתמחות במטבע חוץ ועלייה ממוצעת של [illegible] אחוזים) והמתמחות בבנקים שבהסדר ועלייה ממוצעת של 2.4 אחוזים). הקרנות המתמחות בצמודי מדד ובאג"ח של המדינה השיגו תשואה של כ־[illegible] אחוזים.

שלוש הקרנות הטובות ביותר ביוני היו של „לאומי־פיא": „ענבר" 4.6 אחוזים, „אור" 4 אחוזים, „תרשיש" 1.9 אחוזים. הגרועות ביותר היו: „אשד" (מירית־זילברמן) 20.[illegible] אחוזים, „דקל" ואילנות דיסקונט) [illegible] אחוזים, „ינהב" ואנרבסט־אנורו) — 18.9 אחוזים.

לחברינו
חנה וקונסטנטין גרוולאס
ברכת מזל־טוב לנישואי בנכם
ישראל עב"ל שרונה
עובדי „הדפוס החדש"
וההנהלה

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
קופת חולים
המועצה הארצית של קופת־חולים
ישיבת המועצה הארצית
של קופת־חולים תתקיים ביום ראשון ח' תמוז תשמ"ז, 5.7.87 בשעה 16.30 באולם הישיבות בבית ההנהלה המרכזית של קופת־חולים, רח' ארלוזורוב 101 ת"א.
סדר־היום:
1. סיכום ואישור תקציב הפיתוח בקופת־חולים לשנת 87/88.
2. שירותי קופת־חולים באזורי הפיתוח.
דברי פתיחה: ד"ר א. פורת - מנהל האגף הרפואי.
חה' א. אבוטבול - יו"ר הוועדה לאזורי הפיתוח.
3. שונות.
א. מויאל — יו"ר המועצה הארצית

פת: ישראל בשורה הראשונה בעולם בחקר הסרטן

שר המדע גדעון פת אמר אתמול, כי ישראל נמצאת בשורה הראשונה בין המדינות החוקרות את הסרטן. השר דיבר בטקס חנוכת המרכז לחקר הסרטן ע"ש מרלין פינקלר ז"ל באוניברסיטת בר אילן.

פת ציין, שבמיוחד מוכרים בעולם בחקר הסרטן מכון ויצמן ואוניברסיטת בר־אילן.

הוא לא יכול היה לנקוב בגודל התקציב שמשרד המדע מקדיש לחקר הסרטן, אבל אמר שמוקצבים לכך משאבים רבים והאוניברסיטאות ומכוני המחקר מחליטים כבר כיצד לחלקם.

השר ציין בטקס חנוכת המרכז, כי מחלת הסרטן מהווה בעיה חברתית שכן 1 מארבעה לוקים במחלה ואחד משישה צפויים למות ממנה. הוא דיווח כי 10 מיליון איש מתים מסרטן מדי שנה ברחבי העולם. (עתי"ם)

מדעני בר־אילן הציגו שיטה מהפכנית המסייעת בבלימת האיידס והסרטן

שיטה מהפכנית המסייעת לריפוי איידס וסרטן על ידי הזרקת חומר כימי המעורר תגובה ביולוגית ליצירת תאים במערכת החיסונית של הגוף הוצגה אתמול על ידי פרופ' בנימין שרדני ופרופ' מיכאל אלבק מאוניברסיטת בר אילן, בכנס לחקר הסרטן והאיידס על שם מרלין פינקלר המנוח.

החוקרים, שעובדים בשיתוף פעולה עם צוות מחקר מקסיקני גילו, כי חומר כימי „איי.אס.־101", מעורר התפתחות של חומר ביולוגי הנקרא אינטרלוקין 2. כן הוא מעורר את יצירת קולטני ואת התפתחות התאים החיסוניים ומערכת החיסון בכללותה, וכן את התפתחות תאים קוטלי תאים חולים, לדוגמא — תאים סרטניים.

בניגוד לאינטרלוקין 2 שהוא רעיל, אם מזריקים אותו במינון גבוה, האיי.אס־101 אינו רעיל, ולפיכך ניתן להשתמש בו בכמויות גדולות. והוא יעיל לריפוי איידס וסרטן כאחד.

החוקרים ערכו ניסוי בגידול, אשר 95 אחוזים ממנו היו נגועים בתאי סרטן. לאחר הזרקת איי.אס־101 היו באותו גידול רק 50 אחוזים תאים סרטניים כעבור שלושה ימים ואחרי שבעה ימים — נמסר רק אחוז אחד של תאים סרטניים. כלומר 99 אחוזים של הגידול נרפאו כליל.

עלייה דרמטית בשיקום

בניסויים בבני אדם, הוכח, כי ב־80 אחוזים מהחולים חלה עליה דרמטית בשיקום המערכת החיסונית בגוף. מתוך 4 חולי איידס, שעליהם נערך ניסוי, שרדו 2 ואחד מת. בשניים שנשארו בחיים, היתה עליה בייצור אינטרלוקין־2, בייצור קולטני אינטרלוקין־2 ובייצור תאים קוטלי תאים חולים. תוך 6 חודשים עלה מספר התאים במערכת החיסונית של החולים מ־200 ל־800. בחולה שמת לא חלה התפתחות כזו. כן, גרם האיי.אס.־101 לצמיחה ולהתרבות של תאים הר גרעיניים כריאים אצל אלה ששרדו, ולא אצל החולה שמת.

לטיפול באיי.אס.־101 יש מספר תופעות לוואי: הוא גורם לריח של שום הנודף מהחולה, לעליה בחום, לתחושת עייפות, ולעתים לצמרמורת קור. תופעות אלה עוברות אחרי תקופה קצרה. אמר פרופ' שרדני.

דרוש חומר נוסף

למרות שהאיי.אס.־101 גורם לשיקום המערכת החיסונית, הוא אינו תוקף את הוירוס. זאת בשעה שמחלת האיידס נובעת מוירוס. אשר הורס באיטיות ובהדרגה את המערכת החיסונית. לפיכך, שיקום המערכת החיסונית בלבד אינו יכול לרפא את החולה מאיידס. לכל היותר הוא יכול לעצור או להאט את המחלה. דרוש צרוף של איי.אס.־101 עם חומר נוסף, אשר יגרום לתקיפת הוירוס והיסולו, ואז ניתן יהיה להבטיח ריפוי ממחלת האיידס, אמר המרצה. (עתי"ם)

ניסים זווילי מזהיר מפני מבצע התנחלות פרטיזני של „גוש אמונים"

זווילי טוען שהגוש והתחיה עלולים ל„הקים" 6 ישובים ללא אישור

ראש החטיבה להתיישבות בהסתדרות הציונית ניסים זווילי, הזהיר אתמול את ראשי מפלגת העבודה מפני „הקמה פרטיזנית" קרובה של 6 ישובים חדשים בשטחים, ביוזמת משרד השיכון וגוש אמונים, תוך הפרת ההסכם הקואליציוני.

דוברת משרד השיכון דחתה את הדברים מכל וכל.

זווילי קרא למ"מ ראש הממשלה שמעון פרס, לשר הבטחון יצחק רבין ולמזכ"ל מפלגת העבודה עוזי ברעם „להתכונן להפרה קרובה של ההסכם הקואליציוני מצד הליכוד". במכתב ששלח אל השלושה, אומר זווילי: „לפי מה שבודע לי, מתכונן משרד הבינוי והשיכון, יחד עם גוש אמונים, להתחיל ביישובן של 6 נקודות ישוב חדשות מתוך השמונה הבאות: פאת שדה, צוריף, אשכולות, הנר, שומעה, סוסיה, אלמון ונגוהות.

זווילי סבור, כי שלב התיכנון כבר הושלם, והפעם מופקדת אמנ"ה — תנועת ההתיישבות של גוש אמונים — על גיבוש הגרעינים. העליה על הקרקע מותנית, איפוא, „באור ירוק" של הדרג הפוליטי בליכוד. אם כי להערכת זווילי, „יתכן מהלך חד צדדי של התחיה וגוש אמונים". לפיכך קורא ניסים זווילי למפלגת העבודה להיערך לאפשרות של הקמת הישובים מהבחינה הפוליטית והבטחונית.

דוברת משרד השיכון עליזה גורן הכחישה את הדברים מכל וכל, וטענה בתגובה, כי אין זו הפעם הראשונה בה יוצא זווילי בהודעות על דברים פוליטיים שלא בדק אותם עד תום. משרד הבינוי והשיכון לא חרג, לדבריה, ואף לא יסטה בעתיד מההסכם הקואליציוני. (עתי"ם)

גליון מיוחד של „במחנה" יחולק למתגייסים החדשים

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

„כל שנתון חדש המתגייס לצה"ל מביא עימו כוח ומחשבה רעננים לשורותינו בכל המגזרים. עם גיוסכם אתם נדרשים למצות מעצמכם את המירב". בדברים אלה פותח הרמטכ"ל רב־אלוף דן שומרון גליון מיוחד של „במחנה" המוקדש לרבבות בני נוער העומדים להתגייס לצה"ל. הגליון המיוחד המכיל פרק גם להורי הנער המתגייס, יופץ מעתה לביתם של כל נער ונערה העומדים על סף גיוס.

לקיבוץ שריד
ביום חגכם
ברכות ליובלות ויבולים
קיבוץ בית־קמה

לארץ דוברת ספרדית
דרוש
בחור רווק
לאחר שרות צבאי
בעל נסיון
בהתקנת מערכות השקיה בטיפטוף
לתקופה של שנה וחצי
ידיעת השפה הספרדית הכרחית
המעוניינים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים
לת.ד. 11029 תל־אביב, מיקוד 61110

חברה לפיתוח תעשיות (פרויקטים) בע"מ
Industries Development Corporation (Projects) Ltd
עברנו למשרדים חדשים
רח' קרן היסוד 62, קרית־ביאליק
ת.ד. 456, מיקוד 27104
טלפונים: 04־706877, 04־708742־3־4
טלקס: 4715420; פקס' (972) 4־709330

החשודים בתקיפת הערבים בגני־תקווה שוחררו בערבות

„מדובר בפרשה מעוררת בחילה ומחייבת לעורר זעם בכל אדם הגון", אמר אתמול השופט אליעזר כהן, בפניו הובאו שלושת תושבי גני־תקווה החשודים בתקיפת 4 פועלים חקלאים ערביים שהתגוררו בשכונה ובתי־קיסת המעביד שלהם.

השופט כהן ציין בהחלטתו בבית־משפט השלום בתל־אביב, כי „רדיפת אדם כשל מוצאו או דתו הוא דבר בלתי נסבל בכל מקום ובמדינת ישראל במיוחד. עמנו סבל מתופעה זו במשך אלפים בשנים ואל לנו לתת לדבר כזה לקרות אצלנו".

עם זאת לא מצא השופט עילה מיסבנעת להמשך מעצרם של שלושת החשודים בתקיפת הפועלים הערבים והחליט לשחררם בערבות של 5000 ש"ח כל אחד. השופט ציין, כי שלושתם מסרו גירסותיהם, אין חשש שיברחו ואין להניח כי יתאמו גירסות עם הנתלוננים.

החשודים בתקיפה הם אמנון כוכבי (50), רפי לוי (34) ואפרים עיוסי (25), כולם מגני־תקווה.

פקד שלום לביא טען, כי ב־27 ביוני, סמוך לחצות, התקשר החשוד כוכבי לביתו של אלי רבינא בגני־יהודה הסמוכה לסביון, שהעסיק את 4 הפועלים בעבודה חקלאית. הוא איים לפגוע בעובדיו המתגוררים בגני־תקווה ונתן לרבינא ארכה של 24 שעות לסלק את העובדים.

קצין המשטרה הוסיף, כי בלילה שבין יום שני לשלישי השבוע, סמוך ל־00.45, בא רבינא לצריף בו לנים העובדים בגני־תקווה ומצא שם 7 אנשים שהתגוררו בחצר וניסו לפרוץ פנימה. בתוך הצריף התבצרו הפועלים.

רבינא הודהה ואולם החשוד רפי לוי איים עליו ותקף אותו ביחד עם חשוד נוסף. לאחר מכן איימו החשודים שהעובדים בתוך הצריף ייפגעו אם לא יסתלקו משם. החשוד כוי הכט באלה בכיבוניתו של רבינא וגרם לה נזק.

זמן קצר לאחר מכן, טען פקד לביא, התחולל עירוס לאיש שלושם של הפועלים הערביים. פתח את דלת הצריף וכל הקבוצה פרצה פנימה, התפרעה והרכה את הצריף.

הוא אמר, כי טרם נעצרו כל המעורבים בתקיפה, וכי המשטרה רוצה לקיים מסדרי זיהוי ובקש לעצור את החשודים ל־10 ימים נוספים.

השופט אליעזר כהן, שגינה בצורה חריפה את המעשים שיוחסו לחשודים, ציין בהחלטתו, כי „יש להבדיל ולהבחין בין הסיבות למעצר לבין מדיניות הדיון בענישה הפלילית", והורה לשחרר את החשודים בערבות עצמית וצד ג' של 5000 ש"ח.

4 הפועלים החקלאיים שהותקפו הם אחמד נגר, כרים שמעוני ובאדר ואחמד כאתלאת, כולם מן הכפר דבורייה. (עתי"ם)

טלקס

● אבן פינה לקן השוה"צ בפ"ת

טקס הנחת אבן פינה לקן השומר הצעיר ברחוב גייסות השריון בפתח־תקווה התקיים אתמול בהשתתפות חניכו ובוגרי הקן. ביניהם המשורר נתן יונתן שהעלה זכרונות מתחילתו של הקן בפתח־תקווה.

בטקס בירכו ראש העיר דב תבורי, ויוסף לבנה, מזכיר ההנהגה הארצית.

במקום יוקם מבנה בין שלוש קומות ומגרש כדורסל. בקן פתח־תקווה 120 חניכים.

ניצה רימון

● אזכרה ליוני נתניהו ביום א'

אזכרה ליהונתן (יוני) נתניהו, במלאת 11 שנים לנפילתו ב„מבצע יהונתן" באנטבה, תיערך ביום א' בשעה 16.30 בחלקה הצבאית בהר הרצל בירושלים.

דברים לזכרו ישא נשיא בית־המשפט העליון השופט מאיר שמגר. (עתי"ם)

● שריד: להסגיר את מונדרוביץ'

יוסי שריד (ר"צ) קרא אתמול לראש הממשלה יצחק שמיר להסגיר לאלתר את אברהם מונדרוביץ' לרשויות החוק בארה"ב.

כמובן לשמור קובע שריד, כי רק סדום לא היתה מסגירה את מי שחשוד במעשי סדום בילדים. ורק סדום היתה מאפשרת לאדם כזה להתהלך חופשי בתוכה. „האם לסדום היינו?" – שואל שריד בסיום מברקו.

מוטי בסוק

● הרדיקלים האיטלקים יפעלו למען יהודי בריה"מ

חברי המפלגה הרדיקלית בפרלמנט האיטלקי וחברי ר"צ בכנסת סיכמו אתמול, בתום ביקור בן 3 ימים של האיטלקים בישראל, את המשך הפעילות המשותפת של שתי הסיעות למען יהודי בריה"מ.

הרדיקלים ור"צ סיכמו, כי המועצה הציבורית למען יהודי בריה"מ וכן ר"צ יפנו במקרים מיוחדים של מסורבי העלייה לעזרת האיטלקים. ואלה יארגנו בארצם ובפרלמנט האירופי תמיכה במסורבים. האיטלקים גם יפנו לשלטונות בריה"מ למען מסורבי העלייה.

סוכם גם על מספר פעולות והפגנות משותפות באירופה ובבריה"מ עצמה. בה כבר הפגינו חברי הפרלמנט הרדיקלים למען מסורבי העלייה ואף נעצרו.

מוטי בסוק

קיבוצים ומושבים נקנסו על אי־הגשת מאזנים שנתיים

קיבוצים ומושבים הורשעו ונקנסו אתמול בבית־משפט השלום בחיפה על אי־הגשת מאזנים שנתיים.

קיבוץ גניגר חוייב בתשלום 2500 ש"ח קנס, לאחר שלא הגיש לביקורת, את המאזן לסוף דצמבר 85, בניגוד לפקודת האגודות השיתופיות.

התביעה טענה, כי הקיבוץ לא ערך גם אסיפה כללית בשנת 1985/86. באיכוה הקיבוץ טעו, כי העדר מאזנים של גופים אחרים מנע את הגשת המאזן בנועד.

קיבוץ רגבים, שהורשע באשמה דומה, חוייב בתשלום 2000 ש"ח קנס. באיכות הקיבוץ טען, כי אף ארגון ארצי לא סיים את עריכת המאזן, כמתבקש עפ"י פקודת האגודות השיתופיות עד סוף שנת 1986, ומכאן הסיבה לפיגור שבהגשת המאזן.

קיבוץ שרותיים, שהורשע באשמה דומה, חוייב בתשלום 1500 ש"ח קנס. לאחר שבאיכות הקיבוץ טען, כי המקרה הוא חריג וחד־פעמי ומקורו בהחלפת נציגות במזכירות המשק.

השופט באבל חיר הקל בדינם של שני מושבים שהורשעו בעבירה זו וגזר על מושב העובדים עופר 750 ש"ח קנס ועל מושב כרם מהר"ל 1000 ש"ח קנס. לאחר שנציגי המושבים טענו, כי היושבים נמצאים במצוקה כספית קשה. (עתי"ם)

מהפך הוריד שיעור ההפסדים במניות החופשיות ל־3 אחוזים

מאת אלחנן הורוביץ

אתמול היתה התקפת נגד של המעוניינים בשגשוג המניות. הביקושים למניות החופשיות עלו ל־16.3 מיליון ש"ח, בעוד שההיצעים ירדו ל־1.2 מיליון ש"ח. התנודות השתקפו בעליית 272 שערים, לעומת 24 שירדו ו־82 שנשארו בלי שינוי. במניות ההסדר הסתכמו הביקושים ב־2.4 מיליון ש"ח וההיצעים — ב־1.6 מיליון ש"ח. ערך השוק של מניות ההסדר עלה ב־0.11%, בעוד שהמניות החופשיות עלו אתמול ב־3.3% בממוצע. ה„מהפך הגדול" שחל אתמול הוריד את שיעור ההפסדים שהמשקיעים במניות החופשיות סבלו השבוע ל־3 אחוזים. ערך השוק של מניות ההסדר עלה השבוע ב־0.6%.

בניגוד לשוק המניות שרדו ירידות שערים בשוק איגרות החוב. ערך השוק של הצמודות למדד ירד ב־0.06% ושל הצמודות למט"ח — ב־0.04%.

הציבור הוציא אתמול 10 מיליוני ש"ח מקרנות הנאמנות. בסיכום השבועי עלו הפריונות ל־50 מיליון ש"ח.

במסחר בשערים משתנים לפני הצהריים עלה מדד המניות מ־133.25 ל־136.27 בסיבוב הראשון ול־137.31 בסיבוב השני. במסחר אחרי הצהריים עלה מדד השערים ל־137.84. מספר העסקות ב„משתנים" עלה ל־370, בתמורה כספית של 4.4 מיליון ש"ח. כל המניות הנסחרות ב„משתנים" עלו. עליותיהן נעו בין 2.5% (הבינלאומי) ל־5.75% (פז השקעות).

במניות ההסדר נעו עליות השערים בין 0.2% ופועלים ש"ו לי 4.2% ופועלים ב'). לעומתן נעו הירידות בין 1.0% (מזרחי ש') ל־8.2% ומזרחי ב'). תשואותיהן השנתיות נעו בין 12.76% (אר די בי רג') ל־13.79% (דיסקונט א'). הפועלים ש' — 11.44%, הפועלים מ' — 13.25%, בל"ל — 13.33%, המזרחי ש' — 13.76%. המחזור במניות ההסדר עלה ל־4.1 מיליון ש"ח, בעוד שהמחזור בכל המניות האחרות הגיע ל־10.2 מיליון ש"ח והמחזור בשוק איגרות החוב הסתכם ב־4.4 מיליון ש"ח.

במניות הבנקים המסחריים שמחוץ להסדר נרשמו רק עליות שערים, שנעו בין 4.0% (פ' ב"י) ל־10.0% (הכספנות 05).

במניות החופשיות בולטת ביותר העלייה של אלקול אופ' ב־61% נקודות. ב"ח ל־68 נק'. ב־71% אחוז. עלו ב־%: מרכז קבלנים — 10.1; עוזרא אופ' — 12.1; מיינאל אופ' — 16.0; רונוביץ אופ' — 12.1; קליל אופ' — 12.2; אורין 1 — 10.1; דלק נפט א' — 13.5.

גלגלי הבורסה

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 3.7.87

	יחידה	מטבעות קניה	מטבעות מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1	—	—	1.6677	1.6885	1.6784
דולר אמריקני	1	1.56	1.63	1.5955	1.6155	1.6061
מרק גרמני	1	0.86	0.90	0.8736	0.8844	0.8785
לירה שטרלינג	1	2.54	2.66	2.5824	2.6146	2.6006
פרנק צרפתי	1	0.25	0.27	0.2619	0.2651	0.2633
ין יפאני	100	1.07	1.12	1.0854	1.0989	1.0925
גילדן הולנדי	1	0.76	0.80	0.7757	0.7853	0.7797
פרנק שווייצרי	1	1.03	1.08	1.0526	1.0657	1.0582
כתר שבדי	1	0.25	0.26	0.2499	0.2530	0.2516
כתר נורווגי	1	0.23	0.25	0.2382	0.2412	0.2398
כתר דני	1	0.23	0.24	0.2303	0.2332	0.2320
מרק פיני	1	0.35	0.37	0.3588	0.2633	0.3612
דולר קנדי	1	1.18	1.23	1.1992	1.2141	1.2072
דולר אוסטרלי	1	1.11	1.19	1.1490	1.1634	1.1566
ראנד דר' אפריקני	1	0.47	0.79	0.7818	0.7916	0.7857
פרנק בלגי	10	0.41	0.43	0.4207	0.4259	0.4235
שילינג אוסטרי	10	1.22	1.28	1.2426	1.2581	1.2495
לירה איטלקית	1,000	1.18	1.26	1.2071	1.2221	1.2132

צוותא — לתרבות מתקדמת
אבן גבירול 30 ת"א טל' [illegible]
הקופה פתוחה 10.00–13.00, 19.00–20.30
מאמא
פנטזיית רוק
עם: מזי כהן, אריה מוסקונה ואהוד בנאי
„מוסיקה מצויינת, תפאורה ותאורה יוצאות מן הכלל" (יוסי גרבר)
„אופרת רוק משובחת" (יואב קוטנר)
הערב 3.7 ב־22.00 וב־24.00
תיאטרון
„חלום ליל קיץ" – היום 3.7 ב־15.00, א' 5.7, ד' 8.7 ב־21.00
„רכוש נטוש" – ב' 6.7 ב־20.30, ג' 7.7 ב־16.30 וב־20.30
„מעשה בחייל" – ה' 9.7 ב־16.00
„פולה" – ה' 9.7 ב־20.30
בידור
נורית גלרון – משהו בלבבה – מוצ"ש 4.7 ב־21.00
„מאויב עד בראשית" עם פרופ' ישעיהו ליבוביץ – א' 5.7 ב־16.30
„אפוקליפסת משיחית" – עם ישראל רינג על משיחיות וסוציאליזם – יום ב' 6.7 ב־16.30
„פרויד והדת" – שיחה עם צבי טאובר – ג' 7.7 ב־16.30
וידאו
„מועדון הוידאו בצוותא" בהנחיית יואב קוטנר
ברוס ספרינגסטין – יום ה' 9.7 ב־23.00
בצוותא מוצגת התערוכה „די לכיבוש 1967–1987"

בפלילים

אשתו וחמותו של טוויסה יעידו בתחילת השבוע

מאת זהבה מוזס, כתבת „על המשמר"

בית עדותן של ורד טוויסה, אשתו של דוד טוויסה, וחמותו היתה של, שבעקבות עדותן הקודמת נחשד רפי טוויסה בהדחת עדים ובשיבוש הליכי משפט. נקבעה על ידי בית־המשפט ליום שני ושלישי בשעה 9 בבוקר. העדות תינתנה בפני השופט נסים ישעיה בבית־משפט השלום ברחובות.

אתמול יצא רפי טוויסה לביתו בהתאם לתנאים המגבילים שהוטלו עליו. כזכור, הורה השופט אברהם בייזר כי טוויסה ימנע מלהיפגש הן בעקיפין והן במישרין עם כל המעורבים בפרשה, לרבות בנותיו, חתניו ונכדיו.

מזרק הסמים הושלך הישר לידי השוטרים

מאת אשר שליני, כתב „על המשמר"

המשטרה צעירים נעצרו שלושם בהולון כחשודים בסחר בסמים לאחר שאחד מהם, שניסה להסתיר שני מזרקי סמים משוטר, השליכם מהחלון הישר לידיהם של בלשי המשטרה.

הבלשים הגיעו לדירה שברחוב אלופי צה"ל בחולון בעקבות מידע שבמקום מתקיים סחר בסמים.

בחיפוש בדירה נמצאו סמים, מאזני שקילה, כלי עישון ומזרקים. חמישה תושבי חולון שהיו בדירה נעצרו.

שלושה חשודים בסחר בהרואין נעצרו שלשום בכתיים לאחר שבדירתם נתפסו עשר מנות הרואין וכלים לשקילת סמים ועטיפתם.

סוכן משטרתי נעצר כחשוד בהתפרצויות

מאת ניצה ריבנר, כתבת „על המשמר"

סוכן משטרתי בן 24 מהוד השרון נעצר אתמול לשלושה ימים בבית־משפט השלום בכפר־סבא כחשוד בהתפרצויות באיזור השרון, בגניבת רכוש וקבלת שירותים ללא תשלום.

החשוד טען בבית־המשפט, כי הוא הודיע מהתנבלויות אם יעצר בשל העובדה שהיה סוכן משטרתי בעבר. „לא פרצתי. שימשתי כוכן משטרתי כדי לצאת מהפשע ולא הייתי מסוגל את עצמי. בבית־הסוהר מחכים לי", אמר החשוד.

באיכות המשטרה טען, כי טביעות אצבעותיו של החשוד נמצאו באחת הדירות שנפרצו ועל רכוש גנוב שנמצא והוחזר לבעליו.

השופט הורה, כאמור, להאריך את מעצרו בשלושה ימים וביקש מהמשטרה לדאוג לבחונו בבית המעצר בשל עובדת היותו סוכן משטרתי בעבר.

ליעל פלג ומשפחתה
ללאה ועופרה
אתכם באבלכם במות
מאיר שלמון
בית העוגן

עם ורד הריס.
גילה, יורם ועודד
אנו משתתפים באבלכם
במות
האב–הסב
בית עין דור

לאבי פלדמן והמשפחה
משתתפים באבלכם על מות
האב־הסב
יצחק
קיבוץ בית קמה

ביום ראשון, ח' בתמוז תשמ"ז, 5.7.87,
יום השלושים לחברתנו
פייגה פרוכטר ז"ל
נעלה לקברה בשעה 16.30
ההתכנסות בבית ההנצחה בשעה 17.00
המשפחה
ובית רמת יוחנן